

۲۳

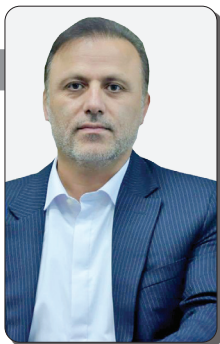
نمره ۲۵۰ چهره اقتصادی به عملکرد فرزین در بانک مرکزی

نتایج نظرسنجی مشترک تازه‌های
اقتصاد و خبرگزاری ایپنا منتشر شد

۶۵

ساماندهی درآمدهای ارزی توسط بانک مرکزی نیازمند تقدیر است

رضا سهم‌دینی، معاون مدیرعامل
بانک رفاه کارگران

۶۲

بانک مرکزی به تنهایی نمی‌تواند بازار ارز را کنترل کند

امین منصوری، استاد اقتصاد دانشگاه شهید چمران اهواز

۱۶

آرامش بازار ارز فرا ترازی پیش‌بینی‌ها

کارنامه دوساله تثبیت ارزی
و تهدیدهای پیش‌رو

۱۲

اولین‌های مقام پولی

پویاترین سیاست پولی و ارزی
بانک مرکزی نتیجه داد

۷

تدابیر بانک مرکزی برای مهار کل‌های پولی نتیجه داد

۷۴

بانک مرکزی اوکراین چگونه در شرایط جنگی عمل کرد؟

نظام بانکی ونزوئلا گرفتار تنش‌های شدید تورمی

گسترش صنعت بانکی زیرزمینی در ونزوئلا

۶۹

۴	کارنامه ۱۸ ماهه بانک مرکزی در آیینہ آمار
۷	تدابیر بانک مرکزی برای مهار کل های پولی نتیجه داد
۱۲	اولین های مقام پولی
۱۶	آرامش بازار ارز فراتر از پیش بینی ها
۲۳	نمره ۲۵۰ چهره اقتصادی به عملکرد فرزین در بانک مرکزی
۶۲	بانک مرکزی به تنهایی نمی تواند بازار ارز را کنترل کند
۶۵	ساماندهی درآمدهای ارزی توسط بانک مرکزی نیازمند تقدیر است
۶۹	نظام بانکی ونزوئلا گرفتار تنش های شدید تورمی
۷۴	بانک مرکزی اوکراین چگونه در شرایط جنگی عمل کرد؟

• صاحب امتیاز:

موسسه مطبوعاتی بازار پول و ارز

• رئیس شورای سیاستگذاری:

مهدی مهرپور

• سردبیر:

علی احمد قاسمی

• ناظر محتوایی و مشاور سردبیر:

فاطمه محمدی

• مشاور سردبیر:

سینا احدیان

• همکاران این شماره:

علیرضا هنرمند، مرتضی ابراهیمی، علی بردبار

زهره رضایی، مهران شفاعتی، حمیدرضا ذوالقدر

علی عباسی مزار، میلاد شکری، حسین کمال زارع

سید مهدی میرحسینی، امیرحسین موسوی، حمید کمار

پوریا صادقی، رضا فراهانی، هانیه محمدی

و هانیه اسماعیلی

• مدیر اجرایی:

محمود مهدوی

• دبیر سایت:

دنیا نظرسروش

• گرافیکست و طراح جلد:

سید احسان نوری نجفی

• صفحه آرایی:

مهدی بخشی

• عکاس:

مجید سلطانی

• نشانی:

تهران، خیابان شهید بهشتی، خیابان خالد اسلامبولی (وزرا)

نبش خیابان شهید رفیعی (۲۰)، ساختمان مرکز مبادله

ارز و طلای ایران - طبقه ۱۱، موسسه مطبوعاتی بازار پول و ارز

• کد پستی:

۱۵۱۱۹۱۸۲۰

• لیتوگرافی و صفافی:

نگار نقش

• چاپ و توزیع:

احمد شیرازیان

@tazehayeeghtesad

کارنامه ۱۸ ماهه بانک مرکزی در آینه آمار

در اعطای تسهیلات، سیاست کنترل مقداری ترازنامه بانک‌ها و عملیات بازار باز، تلاش کرده است تا رشد نقدینگی را مهار کند.

طی یک سال گذشته، تنش‌های سیاسی منطقه خاورمیانه شدت گرفت و شوک‌های متعددی رخ داده است، اما اقتصاد ایران در این بازه زمانی، تاب‌آوری خود را نشان داده و ثبات نسبی تجربه شده است. در این شرایط، بانک مرکزی به عنوان سیاست‌گذار پولی و ارزی، نقش فعالی در مدیریت بحران و کاهش اثرات منفی این تنش‌ها بر اقتصاد ایران ایفا کرده است. سیاست‌گذار ارزی اجازه نداد، بازار ارز با التهابات جدی روبه‌رو شود.

عملیات طوفان الاقصی، حمله تروریستی در کرمان، درگیری‌های بین یمن، انگلستان و آمریکا، پاسخ ایران به گروهک تروریستی در خاک پاکستان، حمله به کنسولگری ایران در سوریه توسط رژیم صهیونیستی، عملیات وعده صادق توسط ایران، شهادت آیت‌الله رئیسی و هیات همراه وی، تشدید تنش‌ها بین رژیم صهیونیستی و محور مقاومت و ترور اسماعیل هنیه، بخشی از اتفاقاتی است که در یک سال گذشته، اقتصاد ایران را متاثر کرده است، اما اثرپذیری بازار ارز غیررسمی از چنین رخدادهایی به حداقل رسیده است. نرخ ارز که در اقتصاد ایران به عنوان لنگر انتظارات شناخته می‌شود، نسبت به تنش‌های برون‌زا، کم‌کشش شده و حساسیت کمتری نسبت به متغیرهای غیربنیادین پیدا کرده است.

دی ماه سال ۱۴۰۱ محمدرضا فرزین به عنوان رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران انتخاب شد و با توجه به گذشت نزدیک به یک سال و نیم از حضور وی در این جایگاه، می‌توان مروری بر عملکرد سیاست‌گذار پولی و ارزی در این مدت داشت. اصلی‌ترین برنامه محوری بانک مرکزی در یک سال و نیم گذشته، اجرای بسته سیاست تثبیت اقتصادی بوده است. سیاست تثبیت اقتصادی به عنوان یک سیاست ضد چرخه‌ای به منظور ایجاد ثبات نسبی در فضای اقتصاد کلان، بازگشت متغیرها و شاخص‌های کلان اقتصادی به سطوح میانگین بلندمدت، از جمله اهداف کمی این بسته سیاستی بود. مهار رشد نقدینگی و کاهش نوسانات بازار ارز دو بال محوری سیاست تثبیت اقتصادی است که قدرت پیش‌بینی‌پذیری را در اقتصاد ایران افزایش می‌دهد.

هدف اصلی بسته سیاست تثبیت اقتصادی، کاهش نوسانات و عدم قطعیت در متغیرهای کلان اقتصادی مانند نرخ تورم، نرخ ارز و رشد اقتصادی بوده است. بانک مرکزی تلاش ویژه‌ای برای بازگشت شاخص‌های کلان اقتصادی به سطوح پایدار و میانگین بلندمدت، به ویژه در شرایطی که اقتصاد ایران تحت تأثیر شوک‌های برون‌زا و تنش‌های سیاسی متعدد قرار داشت، انجام داد. بانک مرکزی با استفاده از ابزارهای مختلفی نظیر تغییر نرخ بهره، تغییرات نرخ ذخیره قانونی، محدودیت

بانک مرکزی در دوره جدید با نگاهی راهبردی در موضوع سیاست‌گذاری ارزی، در راستای ثبات بازار ارز و طلا و افزایش شفافیت در معاملات، اقدام به راه‌اندازی مرکز مبادله ارز و طلا کرد. این مرکز به عنوان یک بازار کارا در نظام پولی و مالی کشور، هدف اصلی خود را تسهیل مبادلات ارز و طلا و ایجاد یک بازار منظم و شفاف قرار داده است. مرکز مبادله ارز و طلا، بستری برای انجام معاملات ارز و طلای کشور را به صورت شفاف فراهم کرد. ایجاد این بازار منسجم، زمینه کاهش نوسانات و افزایش پیش‌بینی‌پذیری نرخ ارز را به دنبال داشت. نتیجه براین سیاست‌های ارزی بانک مرکزی، افت شدید نوسانات نرخ ارز و ثبات قیمتی در این بازار شده است. بانک مرکزی با بازسازی در بازار ارز و عرضه ارز به نرخ‌های مشخص مرکز مبادله ارز و طلا، موجب کاهش نوسانات و ایجاد یک نرخ ارز پایدار شده است. از سوی دیگر، با استفاده از ابزارهای سیاست پولی مانند تغییرات نرخ بهره و کنترل رشد نقدینگی، بانک مرکزی سعی کرده است تا فشارهای تورمی را کاهش دهد و به تبع آن، نوسانات نرخ ارز را مدیریت کند.

در کنار سیاست‌های ارزی فعال و پویا، بانک مرکزی در سیاست‌گذاری پولی نقشی اثربخش را ایفا کرد و موفق شد به اهداف مدنظر خود دست یابد. کنترل رشد نقدینگی یکی از الزامات اساسی برای مهار تورم است و کاهش پایدار تورم، بدون مهار رشد نقدینگی به

راحتی امکان‌پذیر نخواهد بود. اجرای بسته سیاست‌های تثبیت اقتصادی با هدف افزایش سطح پیش‌بینی‌پذیری اقتصاد ایران و تمرکز بر ایجاد ثبات در بازار پول و ارز توسط بانک مرکزی، منجر به کاهش نرخ رشد نقدینگی از حوالی ۴۰ درصد در نیمه ابتدایی سال ۱۴۰۰، به ۲۴.۳ درصد در پایان اسفندماه ۱۴۰۲ شد.

نرخ رشد پایه پولی نیز در ماه‌های گذشته روند نزولی را به ثبت رسانده است. تداوم روند نزولی قابل توجه جزء دیگر کل‌های پولی، در کنار روند نزولی نرخ رشد نقدینگی در بازه بلندمدت، نشان‌دهنده اثربخشی سیاست‌های پولی بانک مرکزی است. نرخ رشد پایه پولی از ۴۵ درصد در ابتدای ۱۴۰۲ به ۲۱ درصد در اردیبهشت ۱۴۰۳ کاهش یافته است. این تغییرات نشان‌دهنده همگرایی کل‌های پولی به منظور تحقق اهداف سیاست‌های پولی فعال بانک مرکزی است.

یکی دیگر از راهبردهای بانک مرکزی که دوره جدید را با سایر ادوار بانک مرکزی متمایز کرده است، تمرکز ویژه مقام پولی به مسئله ناترازی شبکه بانکی و مقابله با موسسات و بانک‌های ناتراز بوده است. در دهه ۹۰، تشدید ناترازی‌های اقتصاد کلان، به ویژه در بخش مالی دولت، همراه با عواملی نظیر بروز شوک‌های ارزی و اتخاذ سیاست‌های غیر بهینه در نرخ‌های بهره، منجر به سرریز ناترازی‌ها به شبکه بانکی شد. این وضعیت، حل ناترازی‌های نظام بانکی را به یکی از

اصلی‌ترین اولویت‌های بانک مرکزی در مقطع کنونی تبدیل کرده است که با توجه به اهمیت این موضوع و ضرورت پیشگیری از بروز نارسایی‌های مربوط به ناترازی نظام بانکی در بخش حقیقی اقتصاد، بانک مرکزی در سال ۱۴۰۲ اصلاح بانک‌های ناتراز و انحلال مؤسسات و بانک‌هایی که امکان احیاء نداشتند، را در دستور کار خود قرار داد.

بانک مرکزی در موضوع تسهیلات خُرد نیز گام‌های مهمی برداشت. در سال‌های گذشته، پرداخت تسهیلات بانکی و وام‌های خُرد برای مردم عادی، چالش‌های متعددی را به همراه داشته است، اما در سال ۱۴۰۲، بانک مرکزی بر لزوم تسهیل پرداخت وام‌های خُرد توسط بانک‌ها تأکید ویژه‌ای داشت و تلاش کرد به عنوان نهاد ناظر بر شبکه بانکی، شرايطی را فراهم آورد تا مردم هنگام مراجعه به بانک‌ها برای دریافت تسهیلات خُرد، با دشواری مواجه نشوند. کاهش صف وام‌های قرض‌الحسنه ازدواج و فرزندآوری به همراه سرعت‌بخشی به اعطای تسهیلات بخش مسکن، از جمله نتایج راهبرد بانک مرکزی در دوره جدید بوده است.

تسهیلات اعطایی سیستم بانکی بر ارزش افزوده بخش‌های مختلف اقتصادی از جمله صنعت، خدمات، مسکن و کشاورزی تأثیرگذار است و نظام بانکی از این طریق می‌تواند بر رشد اقتصادی تأثیر مثبت بگذارد. به عبارت دیگر، تسهیلات اعطایی بانک‌ها می‌تواند تأثیر مثبتی بر ارزش افزوده بخش‌های مختلف اقتصادی داشته باشد. رشد اقتصادی در سال ۱۴۰۲ به قیمت پایه، ۴۰۵ درصد محقق شد و روند رو به بهبود فعالیت‌های اقتصادی در کشور تداوم یافته است و با توجه به شرایط فعلی و نرخ رشد کشورهای منطقه در سال گذشته، رشد مطلوبی محسوب می‌شود.

یکی دیگر از نقاط برجسته کارنامه یک‌سال و نیم اخیر بانک مرکزی، تمرکز ویژه بر مهار انتظارات تورمی جامعه بوده است. ادبیات‌سازی و اهمیت ویژه بر موضوع انتظارات در کشور توسط مقام پولی دنبال شده است. افزایش نااطمینانی در فعالیت‌های اقتصادی، سطح انتظارات تورمی را افزایش و در نقطه مقابل،

ایجاد ثبات در فضای اقتصاد کلان، سطح انتظارات تورمی را در جامعه کاهش می‌دهد. ثبات ارزی و کاهش نرخ رشد نقدینگی در قالب اجرای سیاست‌های تثبیت اقتصادی سطح التهابات در بازارهای مختلف را به طور قابل توجهی کاهش داد و التهاب موجود در بازارهای مالی و دارایی‌ای از بین رفت. ایجاد آرامش در بازارهای مختلف را می‌توان معلول سیاست‌های تثبیت اقتصادی دانست.

لازمه اثربخشی سیاست‌های پولی، نگاه جامع و استفاده از ابزارهای متنوع توسط نهاد سیاست‌گذار پولی در مقاطع مختلف زمانی است. بانک مرکزی نیز در یکسال گذشته مبتنی بر همین رویکرد، با استفاده از ابزارها و سیاست‌های متنوع در بازار پول، اعم از استفاده از سیاست‌های احتیاطی، افزایش نرخ ذخیره قانونی بانک‌های ناتراز، پیگیری بهبود کفایت سرمایه بانک‌های عضو شبکه بانکی و تغییر نرخ سود بانکی، ایده محوری سیاست‌های تثبیت اقتصادی را دنبال کرد. بانک مرکزی در اواخر سال گذشته نیز، با توجه به اقتضای مقطع زمانی خود که به دلیل برخی تنش‌های منطقه، سطح انتظارات تورمی از این کانال تحریک شد، اقدام به طراحی و انتشار اوراق گواهی سپرده خاص کرد تا اجازه ندهد التهابی در بازارهای مختلف شکل بگیرد و همزمان امکان تأمین مالی واحدهای تولیدی با استفاده از این ابزار نیز فراهم شد.

مرووری بر اهم اقدامات و رویکرد یک‌سال و نیم اخیر بانک مرکزی نشان می‌دهد که سیاست‌گذار پولی و ارزی در این دوره، تحولات قابل توجهی را رقم زده و ثبات نسبی ایجاد شده در بازار پول و ارز هم نتیجه همین امر است.

نتیجه و برآیند سیاست‌های پولی و ارزی فعال بانک مرکزی، ایجاد ثبات نسبی در شرایط عمومی اقتصاد کلان بوده است. با کاهش نوسانات و افزایش شفافیت در فضای عمومی اقتصاد، کارگزاران اقتصادی و جامعه با اطمینان بیشتری به برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری خواهند پرداخت و سیاست تثبیت اقتصادی به عنوان برگ‌زینی در کارنامه بانک مرکزی به ثبت رسید.

کارنامه بانک مرکزی در آیین‌ها شاخص‌های پولی

تدابیر بانک مرکزی برای مهار کل‌های پولی نتیجه داد

- یکی از مهم‌ترین جنبه‌های سیاست پولی در سال جدید، مدیریت انتظارات تورمی است
- در تیر و مرداد ماه ۱۴۰۰، نرخ رشد پایه پولی از مرز ۴۰ درصد فراتر رفته بود
- از اقدامات انجام شده برای مهار تورم طی ۳ سال اخیر بازگرداندن ثبات به بازار ارز و کنترل رشد نرخ ارز بود

۷

اقتصاد

• شماره ۵۵ - شهریور ۱۴۰۳ •

سه سال پیش در چنین روزهایی، عوامل بنیادین تورم از جمله شاخص‌های پولی در یکی از بدترین شرایط خود طی نیم قرن اخیر بودند و نرخ رشد پایه پولی و نقدینگی از مرز ۴۰ درصد فراتر رفته بود. وضعیت به حدی بحرانی بود که بسیاری از کارشناسان، بروز تورم سه‌رقمی و افتادن کشور به مهلکه ابرتورم را محتمل می‌دانستند. رشد نقدینگی ۴۲۰٫۸ درصدی در مهرماه سال ۱۴۰۰، رشد افسارگسیخته نرخ ارز، کسری بودجه شدید دولت، ناترازی نظام بانکی، کاهش شدید درآمدهای ارزی و بسیاری عوامل دیگر، شرایطی را ایجاد کرده بود که نرخ تورم طبق آمارهای بانک مرکزی در تابستان ۱۴۰۰ به حدود ۶۰ درصد رسیده بود که رکورد بی‌سابقه در ۷۰ سال قبل از آن بود. این عدد البته در حالی ثبت شد که ده‌ها میلیارد دلار ارز ترجیحی تخصیص داده شد که بین ۱۰ تا ۱۵ واحد درصد از تورم را در خود پنهان کرده بود. تورم ۶۰ درصدی در تابستان ۱۴۰۰ در شرایطی شکل گرفته بود که با توجه به وضعیت وخیم عوامل موثر بر تورم، نظیر رشد نقدینگی، کسری بودجه هنگفت دولت، بحران ارزی، ناترازی نظام بانکی و ... امکان بالاتر رفتن آن و گرفتار شدن اقتصاد کشور به بحران ابرتورم نظیر ونزوئلا بیش از هر زمان دیگری وجود داشت. (نمودار ۱)

نرخ رشد نقدینگی به عنوان مشهورترین عامل موثر بر تورم در ادبیات رایج اقتصادی در نیمه سال ۱۴۰۰ به یکی از بدترین ارقام خود در دهه‌های اخیر، یعنی ۴۲۰٫۸ درصد رسیده بود. همچنین در تیر و مرداد ماه ۱۴۰۰، نرخ رشد پایه پولی هم از مرز ۴۰ درصد فراتر رفته بود. ناترازی بودجه ۱۴۰۰ به گواه مسئولان وقت سازمان برنامه و بودجه به حدود ۴۶۰ هزار میلیارد تومان رسیده بود که نظیر آن تنها در سال پایانی جنگ مشاهده شده بود. از دیگر سو، ناترازی نظام بانکی هر سال شدیدتر می‌شد.

محمد رضا فرزین یک‌سال پیش از آنکه مسئولیت ریاست کل بانک مرکزی را بر عهده بگیرد، در جایگاه مدیرعامل بانک ملی و در جمع مدیران بانکی کشور، عمق بحران ناترازی نظام بانکی را اینگونه آشکار

کرد: ناترازی دلایل مختلف دارد که یک بخش آن ناشی از عدم کفایت سرمایه‌ای است که محقق شده و بخشی دیگر ناشی از دارایی‌های موهومی است که در بانک‌ها وجود دارد، بخش دیگر آن مربوط به مطالبات از دولت و بخشی مربوط به منابع برای پوشش زیان است و مجموع اینها را به عنوان ناترازی جمع کردند و در سال ۱۳۹۹ به ۱۱۳۰ همت رسید.

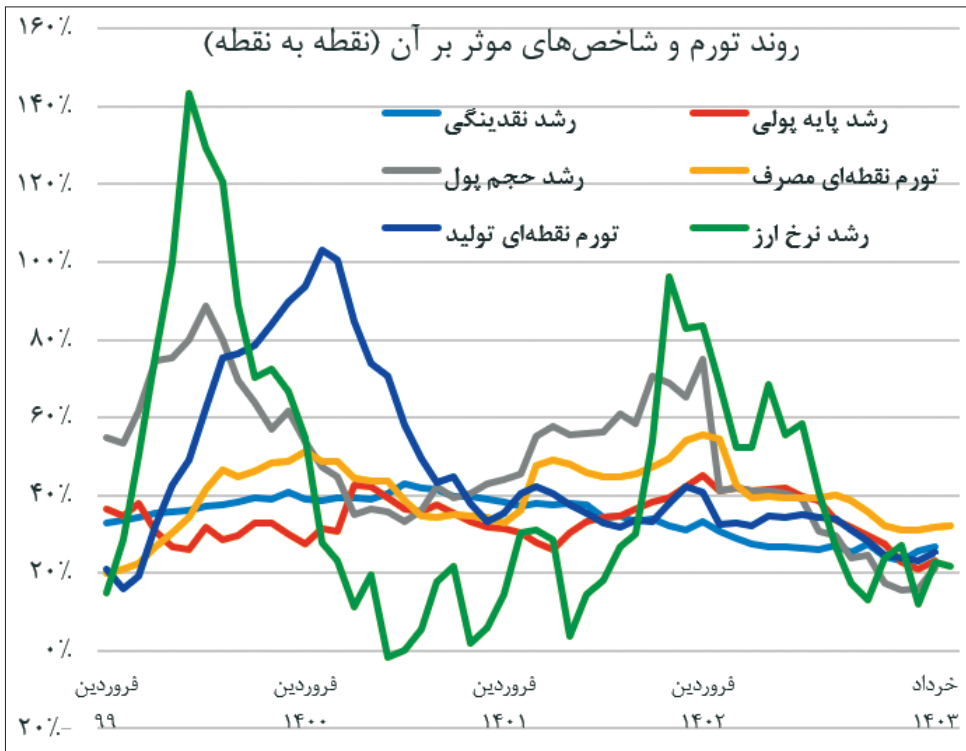
این شرایط البته تنها بخشی از بحران‌هایی بود که در سال ۱۴۰۰، تورم را به رقم بی‌سابقه ۶۰ درصد رسانده و در معرض سه‌رقمی شدن قرار داده بودند. ناترازی صندوق‌های بازنشستگی و ناترازی انرژی نیز از دیگر بحران‌هایی بود که در پایان دهه ۹۰ اوج گرفته بود و چشم‌انداز تورم در سال‌های آتی را تیره و تار کرده بود.

دولت در میانه این شرایط با به کارگیری ترکیبی از سیاست پولی و مالی، توانست کشور را از وضعیت اضطراب تورمی در ۱۴۰۰ به وضعیت نسبتاً ثبات در سال ۱۴۰۳ برساند. مروری بر مهم‌ترین عوامل موثر بر تورم، توفیق دولت و به طور خاص بانک مرکزی در مهار عوامل کلیدی موثر بر تورم را نشان می‌دهد.

آخرین آمارها نشان می‌دهد نرخ رشد نقدینگی که در مهرماه سال ۱۴۰۰ به ۴۲۰٫۸ درصد رسیده بود، در خرداد امسال به ۲۶۰٫۸ درصد کاهش یافته است. همچنین نرخ رشد پایه پولی پس از یک رشد مقطعی که بخش مهمی از آن به دلیل افزایش نرخ ذخیره قانونی بانک‌ها بود، در پایان خرداد امسال به ۲۳۰٫۳ درصد رسید.

تداوم اجرای سیاست کنترل مقداری ترازنامه بانک‌ها، افزایش نسبت سپرده قانونی، تقویت نظارت بر بانک‌ها، حل و فصل مسائل سه‌موسسه اعتباری ناتراز و برخی اقدامات دیگر، از جمله تدابیر بانک مرکزی برای مهار کل‌های پولی موثر بر تورم طی ۳ سال اخیر بود.

ناترازی مالی دولت هم در این مدت کاهش قابل توجهی داشت. دولت در طول نزدیک به ۳ سال گذشته، از دو مسیر اقدام به کاهش چشمگیر کسری بودجه کرد. اولین اقدام، کنترل رشد هزینه‌ها بود. این موضوع به ویژه برای هزینه‌های جاری به مراتب پُررنگ‌تر بود. رشد حقوق‌ها در لوابح و قوانین بودجه ۳ سال اخیر به مراتب کمتر از تورم بود. در

نمودار ۱
رشد تورم و شاخص‌های
موثر بر آن

بانک‌ها و صندوق‌ها انجام داد. تسویه حدود ۲۰۰ همت بدهی دولت به تامین اجتماعی و همچنین افزایش سرمایه بانک‌های دولتی، بخشی از ناترازی این حوزه‌ها را جبران و از تشدید فشار آنها بر تورم جلوگیری کرد.

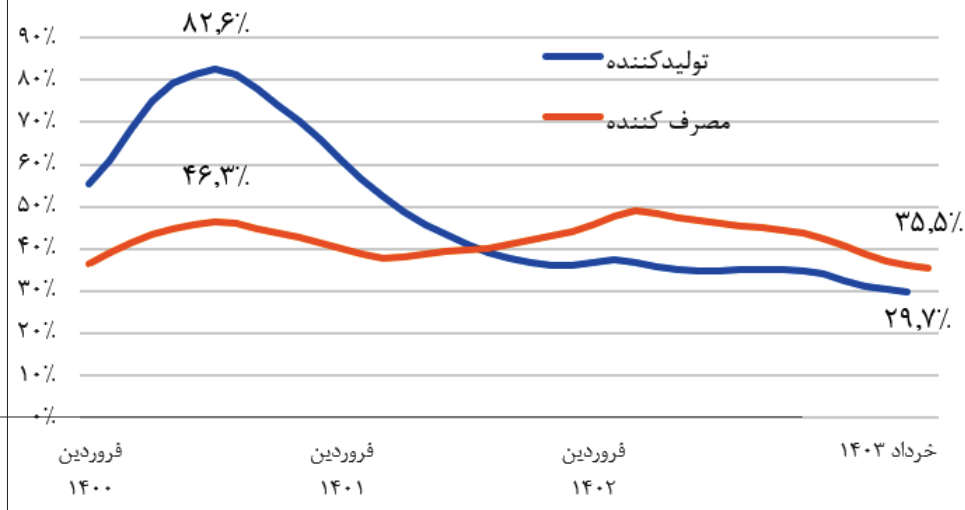
یکی دیگر از اقدامات انجام شده برای مهار تورم طی ۳ سال اخیر، بازگرداندن ثبات به بازار ارز و کنترل رشد نرخ ارز بود. اجرای سیاست تثبیت اقتصادی با محوریت تثبیت ارزی، سیاستی بود که بانک مرکزی در یکسال و نیم اخیر به اجرا گذاشت و باعث شد نوسانات ارزی به میزان چشمگیری کاهش یابد. راه‌اندازی مرکز مبادله ارز و طلا، تقویت حکمرانی ارزی در بازار و حذف بازیگران ناسالم، تخصیص ارز ترجیحی به نیازهای ضروری مردم، پیگیری دیپلماسی ارزی و آزادسازی ارزهای مسدود شده، برخی از مهم‌ترین اقدامات سیاست‌گذار برای حاکم کردن ثبات در بازار ارز بود.

مجموع این اقدامات و برخی دیگر باعث شد نرخ تورم سالانه مصرف‌کننده که طبق

برهه اجرای بودجه هم، دولت از طریق مدیریت تخصیص بودجه، تا حد ممکن مانع اضافه برداشت از بانک مرکزی شد. در بخش منابع هم دولت با احیای درآمدهای نفتی و مالیاتی، بخش بزرگی از ناترازی مالی خود را جبران کرد. احیای دیپلماسی انرژی و اصلاح روش فروش نفت، اصلاح نظام مالیات به ویژه از طریق هوشمندسازی و کاهش فرارهای مالیاتی، باعث رشد چشمگیر درآمدهای دولت در این سه سال شد به حدی که سهم منابع پایدار از بودجه به حدود ۶۰ درصد افزایش یافت. همچنین مقایسه ارقام بودجه ۱۴۰۳ با سال قبل از آن نشان می‌دهد تراز عملیاتی که تفاوت میان درآمدها و هزینه‌های جاری است، از حدود ۴۵۰ همت در بودجه ۱۴۰۲ به ۳۰۰ همت در بودجه سال جاری کاهش یافته که کمترین ناترازی عملیاتی در ۱۰ سال اخیر به شمار می‌رود.

علاوه بر این موارد، دولت اقدامات مختلفی برای کاهش ناترازی‌های دیگر از جمله ناترازی

تورم سالانه تولیدکننده و مصرف کننده

انقباضی پولی خود کرده تا کمترین آسیب از این ناحیه متوجه تولید شود.

با توجه به رسیدن نرخ رشد نقدینگی به ۲۴،۳ درصد در پایان ۱۴۰۲، هدف گذاری جدید به نوعی نشانگر آن است که سیاست گذار پولی تلاش می کند در چارچوب بسته سیاستی تثبیت، اقدام به تثبیت رشد کل های پولی در میانگین بلندمدت و سپس هدایت آن به سمت ارقام پایین تر کند.

با تمام این شرایط اما تحقق هدف جدید، بدون چالش نخواهد بود. تداوم کسری بودجه دولت با توجه به افزایش سقف بودجه در مجلس، فروش مقدار قابل توجهی اوراق دولتی بر اساس قانون بودجه، تشدید عطش نقدینه خواهی بخش حقیقی ناشی از به دراز کشیدن سیاست انقباضی پولی، ناترازی بخشی از شبکه بانکی و تداوم تمرکز تامین مالی اقتصاد از شبکه بانکی، از جمله مهم ترین چالش های پیش روی بانک مرکزی برای تحقق هدف سال جاری است.

در چنین شرایطی، رعایت برخی الزامات می تواند کمک شایانی به سیاست گذار پولی برای محدودتر کردن رشد نقدینگی در سال جاری بدون تحمیل صدمه به بخش حقیقی کند. از جمله مهم ترین این الزامات، گسترش حداکثری ابزارهای تامین مالی منجر به ای است. طی سال های اخیر، برخی

آمارهای مرکز آمار در تابستان ۱۴۰۰ به ۴۸ درصد رسیده بود، در مسیر نزولی قرار گرفته و در پایان تیر ماه امسال ۳۵،۵ درصد کاهش یابد. همچنین نرخ تورم سالانه تولیدکننده هم پس از حدود ۴ سال به کانال ۲۰ درصدی بازگشته و به ۲۹،۷ درصد در پایان خرداد امسال رسیده است. این ارقام نشان می دهد اکنون نه تنها تورم، بلکه مهم ترین عوامل موثر بر آن در مسیر ثبات قرار گرفته و هرچند هنوز به وضعیت مطلوب نرسیده و تا آن راه زیادی باقی مانده، اما از وضعیت بحرانی سال ۱۴۰۰ فاصله معناداری گرفته است. (نمودار ۲)

چالش ها و الزامات کنترل رشد نقدینگی در ۱۴۰۳

طبق اظهارات رئیس کل بانک مرکزی، هدف گذاری سیاست گذار پولی برای رشد نقدینگی در سال جاری ۲۳ درصد با دامنه نوسان دو درصد تعیین شده است. تعیین دامنه نوسان دو درصد هم نشان می دهد بانک مرکزی بسته به وضعیت بخش حقیقی اقتصاد، اقدام به تنظیم سیاست پولی خود می کند. بدین ترتیب در صورت نبود شوک های رکودی، بانک مرکزی به سمت محدودتر کردن رشد نقدینگی به سمت نرخ ۲۱ درصدی خواهد کرد و در صورت بروز مخاطرات رکودی، اقدام به تعدیل سیاست

نمودار ۲

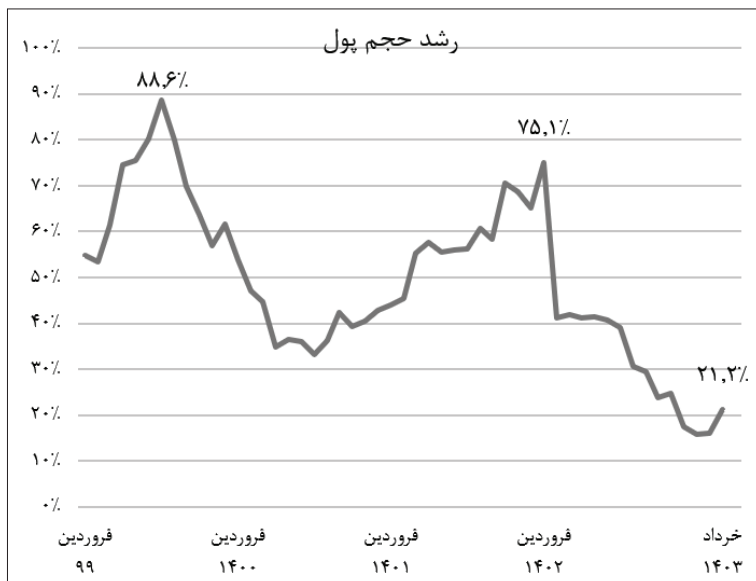
تورم سالانه تولیدکننده و مصرف کننده

۱۰

اقتصاد

شماره ۵۵ - شهریور ۱۴۰۳

خوبی برای سیاست‌گذار جهت نظارت، مدیریت و در صورت لزوم حل و فصل بانک‌های ناتراز را در اختیار بانک مرکزی قرار داده که در صورت همراهی دیگر نهادها و سایر قوا، اجرایی خواهد شد.

لازمه دیگر تحقق هدف‌گذاری رشد نقدینگی، پُررنگ شدن نقش بازار سرمایه در تامین مالی اقتصاد است. آخرین آمارها نشان می‌دهد بیش از ۹۰ درصد تامین مالی در کشور بر عهده شبکه بانکی است. گسترش نقش بازار سرمایه می‌تواند با کاهش فشار بر شبکه بانکی، آثار انقباضی سیاست کنترل رشد ترازنامه را به حداقل رسانده و کنترل تورم همزمان با رونق اقتصادی را محقق کند.

شاید یکی از مهم‌ترین جنبه‌های سیاست پولی در سال جدید، مدیریت انتظارات تورمی است. آخرین آمارها نشان می‌دهد رشد حجم پول که در ابتدای سال گذشته و در بحبوحه التهابات بازار ارز وارد کانال ۷۰ درصدی هم شده بود، در پایان دی به ۲۳.۸ درصد کاهش یافت که به وضوح فروکش کردن انتظارات تورمی پس از برقرار شدن آرامش در بازار ارز را نشان می‌دهد. با توجه به تاثیر مستقیم و البته فوری رشد حجم پول بر تورم، مدیریت انتظارات تورمی، بخش مهمی از سیاست پولی بانک مرکزی در سال جاری خواهد بود. (نمودار ۳)

ابزارهای تامین مالی زنجیره‌ای نظیر اوراق گام، برات الکترونیک و فاکتورینگ راه‌اندازی شده، اما هنوز استفاده از آنها توسعه نیافته است. با توسعه این ابزار، نیاز نقدینه خواهی به میزان چشمگیری کاهش یافته و بدین ترتیب، تقاضای نقدینه خواهی کاسته شده و فشار بر شبکه بانکی کمتر می‌شود.

لازمه دیگر موفقیت بانک مرکزی، همراهی دستگاه‌های دیگر دولت و حتی فراجا دولت است. مهم‌ترین حوزه همکاری دستگاه‌های دیگر با بانک مرکزی برای این هدف، اصلاح بودجه با هدف کنترل هزینه‌ها و همچنین کاهش فروش اوراق و در نهایت اجرای هرچه بهتر بودجه با هدف جلوگیری از استقراض مستقیم دولت از بانک مرکزی و همچنین فشار بر شبکه بانکی است. با تحقق این شرط، بخش بزرگی از موانع پیش روی تحقق هدف‌گذاری سال جاری برطرف خواهد شد.

شرط دیگر ثبات کل‌های پولی، ساماندهی نظام پولی در موضوع ناترازی است. احیای بانک‌های ناتراز و حل و فصل بانک‌های غیرقابل احیا، کارآمدی سیاست‌های پولی بانک مرکزی را افزایش داده و تثبیت شاخص‌های پولی در سال جاری و سال‌های آتی را تا حد زیادی تضمین می‌کند. در این زمینه، قانون جدید بانک مرکزی، امکان

پویاترین سیاست های پولی و ارزی بانک مرکزی

اولین های مقام پولی

- سیاست "تثبیت اقتصادی"، نخستین و جامع ترین برنامه بانک مرکزی در دوره جدید بود که از اواخر سال ۱۴۰۱ اجرایی شد
- بانک مرکزی نخستین پایه سیاست های تثبیت اقتصادی را با راه اندازی مرکز مبادله ارز و طلا بنا نهاد
- تخصیص دینار به جای دلار به عنوان ارز اربعین، یکی از مصادیق دلارزدایی در سرفصل نیازهای ارزی کشور است
- چهره متفاوت بازار ارز در سال گذشته ناشی از اجرای سیاست های تثبیت اقتصادی توسط بانک مرکزی بود

امیر حسین موسوی

پژوهشگر اقتصادی

به صورت جدی تر نسبت به گذشته و با پیگیری و برنامه ریزی بیشتر همراه شد. در همین راستا در این گزارش مختصرا برخی از اقداماتی که مقام پولی در طی یکسال و نیم گذشته انجام داده است را با تمرکز ویژه تر نسبت به اولین تجربیات مقام پولی در این بازه زمانی مرور می کنیم.

در دوره ریاست کلی محمدرضا فرزین در بانک مرکزی، اقدامات مهمی در بازار پول و ارز به منظور ایجاد ثبات در متغیرهای اقتصاد کلان و پیش بینی پذیری اقتصاد ایران انجام شد. در این میان، بخشی از اقدامات سیاست گذار پولی برای نخستین بار در کشور تجربه شد و بخشی از راهبردها

۱۲

اقتصاد

● شماره ۵۵ - شهریور ۱۴۰۳ ●

اجرای بسته سیاست تثبیت اقتصادی

سیاست تثبیت اقتصادی نخستین برنامه بانک مرکزی در دوره جدید بود که از اواخر سال ۱۴۰۱ اجرایی شد. سیاست تثبیت را شاید بتوان به عنوان یکی از محورهایی از اقدامات بانک مرکزی برشمرد که به طور متداول در ادوار گذشته این سیاست ضد چرخه‌ای اجرا نمی‌شد. شاید بتوان اجرای سیاست‌های تثبیت اقتصادی را یکی از فعال‌ترین و پویاترین سیاست‌های پولی و ارزی کشور در تاریخ ادوار بانک مرکزی در اقتصاد ایران دانست. بانک مرکزی در ابتدای امر با نیازسنجی صحیح مبنی بر عدم وجود یک بازار ارز منسجم و رسمی در کشور، نخستین پایه سیاست‌های تثبیت اقتصادی را با راه‌اندازی مرکز مبادله ارز و طلا بنا نهاد. حرکت سیاست‌گذار پولی و ارزی در راستای نهادسازی و توسعه ابزارها در این بازار، یکی از نقاط برجسته‌ای بود که منجر به موفقیت یکسال اجرای سیاست‌های تثبیت اقتصادی شد. عبور از کلیشه‌های مرسوم میخکوب کردن نرخ ارز یا سپردن نرخ ارز به بازار آزاد توسط بانک مرکزی، نقطه آغاز تحول در سیاست‌گذاری ارزی بود. بانک مرکزی در قالب بسته سیاست‌های تثبیت اقتصادی با ایجاد بازار رسمی ارز و اصلاح دستورالعمل‌های ارزی تلاش کرد تا مسیر مهار نوسانات نرخ ارز را طراحی کند و ثبات نرخ ارز در یکسال اخیر ناشی از نتایج همین ایده است.

راه‌اندازی مرکز مبادله ارز و طلای ایران

بانک مرکزی به عنوان سیاست‌گذار بازار پول و ارز، به منظور برطرف کردن چالش‌های پولی و ارزی کشور، مرکز مبادله ارز و طلای ایران را راه‌اندازی کرد تا با قواعد علم طراحی بازار (Market design)، یک بازار کارا برای معاملات ارز و طلا در کشور ایجاد کند.

ایجاد مرکز مبادله ارز و طلا توسط بانک مرکزی به عنوان مرجع کشف قیمت ارز، تامین و تخصیص ارز متقاضیان ارز و بستر رسمی عرضه ارز توسط صادرکنندگان کالا و خدمات موجب شد تا نرخ بازار غیررسمی نیز به بازار رسمی همگرا شود. به بیان دیگر، تعظیم قیمتی نرخ ارز بازار غیررسمی به نرخ اسکناس دلار مرکز مبادله، حکایت از ظهور یک بازار کارای ارز دارد که عمده نیازهای ارزی در این بازار پوشش داده می‌شود. به نظر می‌رسد،

در ادامه با توسعه ابزارهای نوین مالی مانند مشتقات ارزی در مرکز مبادله توسط بانک مرکزی، مسیر اصلاحی سیاست‌گذار ارزی کشور در جهت سیاست‌های تثبیت اقتصادی (Stabilization Policy) با سرعت بیشتری ادامه یابد.

تغییر شیوه تخصیص ارز اربعین

در سال‌های اخیر و در ایام اربعین حسینی به دلیل افزایش تقاضای ارز، رشد نرخ دلار را تجربه می‌کردیم، اما در دوسال گذشته برخلاف رویه سابق، بانک مرکزی در ابتکار عملی به جای تخصیص دلار به زائران، ارز دینار کشور عراق را به متقاضیان ارز اربعین تخصیص داد که این رویه را می‌توان به عنوان یکی از مصادیق دلارزدایی در سرفصل یکی از نیازهای ارزی کشور برشمرد. به عبارت دیگر، بانک مرکزی با تغییر رویکرد و نگاه راهبردی نسبت به بازار ارز در راستای دلارزدایی گام برداشته و همراه با تسهیل فرایند دریافت ارز اربعین توسط زائران، حجم تقاضای ارز در این ایام را مدیریت کرده و اجازه نداده تا افزایش تقاضا منجر به بروز جهش نرخ دلار شود.

با تغییر نوع رویکرد بانک مرکزی در تخصیص ارز اربعین به زائران، شیوه دریافت ارز زائران نسبت به سال‌های گذشته تسهیل شده است. در سال‌های گذشته و به دنبال بی‌تدبیری‌های بسیاری که در نحوه تخصیص ارز و خدمات بانکی در دوره اربعین وجود داشت، زائران برای دریافت ارز اربعین با مشکلات زیادی روبه‌رو بودند. به عنوان مثال، در سال ۹۷، زوار اربعین در تهران و عراق برای خرید دینار عراق برای مصارف سفر خود سرگردان شده بودند. از سوی دیگر، ایجاد صف‌های طولانی در نجف و کربلا و یا صرافی‌های داخل کشور برای دریافت ارز، اصلاً زیبنده زائران ایرانی اربعین حسینی نبود. نگاهی به تصاویر صف‌های طولیل مقابل صرافی‌ها یا بررسی تیت‌ر رسانه‌های مختلف از سردرگمی زائران حسینی برای تامین ارز اربعین در آن بازه زمانی، بخشی از عمق فاجعه رانمایان می‌کند.

محاوره‌آزاد نوین در بازار ارز

به صورت تاریخی هر ساله پیش از آغاز سال نو میلادی به دلیل افزایش حجم تقاضا در بازار ارز کشور، عمدتاً از ابتدای آذر ماه تا هفته نخست دی ماه، شاهد افزایش قیمت دلار

عبور از
کلیشه‌های
مرسوم
میخکوب کردن
نرخ ارز یا
سپردن نرخ
ارز به بازار آزاد
توسط بانک
مرکزی، نقطه
آغاز تحول در
سیاست‌گذاری
ارزی بود

در بازار ارز بودیم. افزایش حجم تقاضای ارز در سرفصل‌های مختلف اعم از مسافری و تجاری، پیش از آغاز سال نو میلادی، امری مرسوم و قابل پیش‌بینی بود که این باور را میان فعالان اقتصادی ایجاد کرده بود که همواره پیش از سال نو میلادی، به‌طور دقیق‌تر در بازه حدوداً ۴۰ روزه از آغاز آذر ماه تا پایان هفته نخست دی ماه، نرخ ارز جهش خواهد کرد و پیش‌بینی افزایش قیمت دلار را در ذهن خود متصور بودند. بررسی روند تاریخی نرخ ارز طی سال‌های گذشته در این بازه زمانی نیز این پیش‌بینی را تقریباً امری محتمل و مبتنی بر واقعیت نشان می‌دهد. تکرار مداوم این روند این باور را ایجاد می‌کند که می‌توان اصطلاح اثر ژانویه را که به عنوان یک فرضیه در بازارهای مالی استراتژی مرسوم است را نسبت به این رویداد اطلاق کرد، اما بازار ارز در سال ۱۴۰۲ چهره‌ای متفاوت از خود نشان داد و به نوعی نه تنها شاهد افزایش قیمت ارز در بازه ۴۰ روزه منتهی به سال نو میلادی نبودیم، بلکه ثبات نسبی نرخ ارز نشان داد که اثر ژانویه در بازار ارز از بین رفته است. به عبارت دیگر، چهره متفاوت بازار ارز در سال گذشته ناشی از اجرای سیاست‌های تثبیت اقتصادی توسط بانک مرکزی بود.

انحلال سه موسسه اعتباری ناتراز

بانک مرکزی با انحلال سه موسسه اعتباری ناتراز در سال گذشته به همراه طراحی مسیر اصلاح ۸ بانک در سال جاری، چهره‌ای جدید از نظارت سیاست‌گذار پولی را نشان داده است. در سال گذشته، بانک مرکزی با اتخاذ رویکردی قاطعانه و هدفمند، به انحلال سه موسسه اعتباری ناتراز پرداخت. این اقدام نشان‌دهنده تعهد بانک مرکزی به حفظ ثبات مالی و سلامت نظام بانکی کشور است. ناترازی مالی در این موسسات، ناشی از عدم توانایی در مدیریت ریسک‌های اعتباری و نقدینگی بود که می‌توانست به بحران‌های گسترده‌تری در نظام مالی منجر شود. انحلال این موسسات به عنوان یک اقدام پیشگیرانه و اصلاحی، نشان‌دهنده توانایی بانک مرکزی در شناسایی و مدیریت بحران‌های بالقوه است. این اقدام نه تنها به حفظ اعتماد عمومی به نظام بانکی کمک کرد، بلکه پیام روشنی به سایر موسسات مالی ارسال کرد که نظارت و کنترل‌های دقیق‌تری در انتظار آنهاست. در سال جاری، بانک مرکزی با طراحی مسیر

اصلاح برای هشت بانک دیگر، گام‌های بیشتری در جهت بهبود ساختار نظام بانکی برداشته است. این مسیر اصلاح شامل افزایش سرمایه، بهبود مدیریت ریسک و ارتقاء شفافیت مالی است. هدف از این اصلاحات، تقویت توانایی بانک‌ها در مواجهه با چالش‌های مالی و اقتصادی و افزایش پایداری آنها در بلندمدت است.

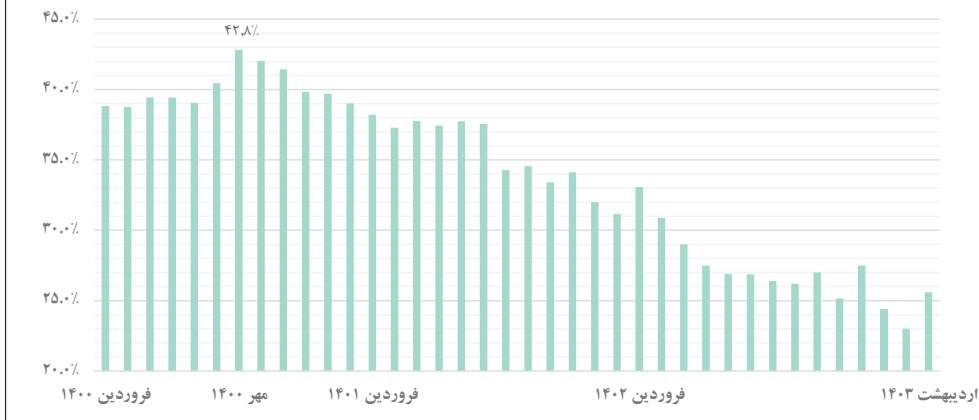
این اقدامات نشان‌دهنده چهره‌ای جدید از نظارت سیاست‌گذار پولی است که بر پیشگیری و اصلاح تمرکز دارد. بانک مرکزی با بهره‌گیری از ابزارهای نظارتی و سیاستی خود، به دنبال ایجاد یک نظام بانکی مقاوم و پایدار است که بتواند در برابر شوک‌های اقتصادی مقاومت کند و به رشد و توسعه اقتصادی کشور کمک نماید. در مجموع، اقدامات بانک مرکزی در انحلال موسسات ناتراز و اصلاح بانک‌های دیگر، نشان‌دهنده تعهد این نهاد به حفظ ثبات و سلامت نظام مالی کشور و تلاش برای ایجاد یک محیط اقتصادی پایدار و قابل اعتماد است.

همگرایی روند کاهشی کل‌های پولی

در سال‌های اخیر، یکی از چالش‌های اصلی اقتصاد ایران، نرخ بالای تورم بوده است که عمدتاً ناشی از رشد سریع کل‌های پولی بوده است. آخرین گزارش‌های بانک مرکزی نشان می‌دهد که رشد نقدینگی به کانال ۲۵ درصد و پایه پولی به ۲۱ درصد کاهش یافته است. این روند نشان‌دهنده همگرایی مسیر نزولی در نرخ رشد کل‌های پولی است که می‌تواند به مهار تورم کمک کند.

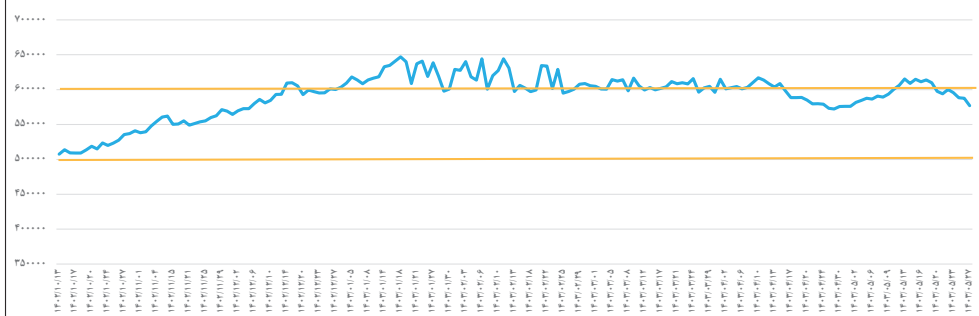
کاهش رشد نقدینگی به ۲۵ درصد نشان‌دهنده اثربخشی سیاست‌های پولی بانک مرکزی است. با کنترل رشد نقدینگی، بانک مرکزی می‌تواند به اهداف تورمی خود در بازه بلندمدت دست یابد و بستر ثبات اقتصادی را فراهم کند. از سوی دیگر، کاهش رشد پایه پولی به ۲۱ درصد نیز نشان‌دهنده کاهش در خلق پول پُر قدرت توسط بانک مرکزی است. همگرایی در روند کاهشی کل‌های پولی، مسیر مهار تورم را هموار کرده است و با کاهش رشد نقدینگی و پایه پولی، بانک مرکزی می‌تواند به تدریج به هدف خود برای کاهش نرخ تورم نزدیک شود. این امر نه تنها به بهبود شرایط اقتصادی کمک می‌کند، بلکه می‌تواند به افزایش سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی پایدار منجر شود.

نرخ رشد نقدینگی

نمودار ۱ - نرخ رشد نقدینگی

دلار غیررسمی

نمودار ۲ - دلار غیررسمی

امضای نخستین قرارداد پیمان پولی دوجانبه

در یک سال و نیم گذشته، بانک مرکزی با تمرکز بر توسعه و تقویت روابط بانکی و مالی دوجانبه با کشورهای منطقه و اعضای سازمان‌هایی نظیر گروه بریکس و سازمان همکاری شانگهای، تلاش کرده است تا مبادلات پولی و مالی را تسهیل و فرآیند تجارت را تسریع کند. در نتیجه این تلاش‌ها و با فراهم‌سازی بسترهای اجرایی بانکی، نخستین ال.سی شبکه بانکی ایران در خارج از کشور در زمستان سال گذشته در روسیه گشایش یافت.

امضای نخستین قرارداد پیمان پولی دوجانبه برای تأمین نقدینگی به پول‌های ملی در تبادلات تجاری میان ایران و روسیه

یکی دیگر اقدامات بانک مرکزی در دوره اخیر بود. همچنین، بر اساس اعلام رئیس کل بانک مرکزی، زیرساخت معاملات توافقی ریال برون مرزی (ریال آفشور) در مرکز مبادله ارز و طلای ایران به زودی افتتاح خواهد شد. با امضای این پیمان پولی میان ایران و روسیه، تبادلات اقتصادی بین دو کشور بر اساس ارزهای محلی، یعنی ریال و روبل، انجام خواهد شد و نیازی به استفاده از ارزهای جهان‌روای دیگر نخواهد بود. این توافق می‌تواند به عنوان گامی مهم در تقویت تجارت بین دو کشور محسوب شود و بسیاری از ریسک‌های مرتبط با تبدیل ارز و مبادلات با سایر ارزها را کاهش دهد. به همین دلیل، این توافق برای تجارت و سرمایه‌گذاران ایرانی و روسی بسیار جذاب خواهد بود.

۱۵

اقتصاد

شماره ۵۵ - شهریور ۱۴۰۳

کارنامه دوساله تثبیت ارزی و تهدیدهای پیش رو

آرامش بازار ارز فرا تر از پیش بینی ها

- پیگیری لحظه ای تغییرات نرخ ارز در ماه های اخیر در فضای رسانه ای کشور جایگاهی نداشته است
- نرخ دلار در روزهای پایانی مرداد ماه به کانال ۵۷ هزار تومان هم وارد شد
- نوسان نرخ ارز به سایر بازارها علامت می دهد و باعث بی ثباتی می شود
- یکی از اقدامات بانک مرکزی برای حاکم کردن ثبات در بازار ارز، مداخلات هدفمند بود

حمید کمار
پژوهشگر اقتصادی

۱۶

اقتصاد

شماره ۵۵ - شهریور ۱۴۰۳

سال ۱۴۰۳ در حالی به نیمه خود رسیده که ثبات بازار ارز فراتر از بسیاری از پیش بینی ها بوده است. این ثبات به حدی بود که نرخ دلار در روزهای پایانی مردادماه به کانال ۵۷ هزار تومان هم وارد شد. ثبات بازار ارز طی یک سال و نیم اخیر به حدی بوده که اکنون ماههاست نرخ ارز در فضای رسانه ای کشور جایگاهی ندارد. اما چه شد که بازار ارز از وضعیت ملتهب زمستان ۱۴۰۱ به ثبات کنونی رسید؟

نمی توان کنار نشست تا اقتصاد به ثبات برسد

بانک مرکزی در میانه التهابات ارزی سال ۱۴۰۱، بسته سیاستی جدیدی تحت عنوان تثبیت اقتصادی را رونمایی و اجرا کرد. هدف این بسته سیاستی، پیش بینی پذیر کردن شاخص های اقتصادی برای جامعه و فعالان اقتصادی بود. دال مرکزی این سیاست، تثبیت ارزی بود. به گفته رئیس کل بانک مرکزی، طی سال های اخیر، بازار ارز به مرکز بروز و شیوع شوک های اقتصادی تبدیل شده و برای بازگرداندن ثبات به اقتصاد کشور، حاکم کردن ثبات در بازار ارز الزامی است. محمدرضا فرزین خرداد ماه سال گذشته در سی امین همایش سالانه سیاست های پولی و ارزی از نقش کلیدی نرخ ارز در اقتصاد ایران گفت و تاکید کرد: نرخ ارز در اقتصاد ما عامل اصلی بی ثباتی اقتصادی بوده و تثبیت اقتصادی در این زمینه ضروری است. نوسان نرخ ارز به سایر بازارها علامت می دهد و باعث بی ثباتی می شود. فرزین با تاکید بر اینکه نمی توان کنار نشست تا اقتصاد به ثبات برسد، معتقد است که برای ایجاد ثبات باید دخالت کرد. سیاست تثبیت نوشداری بی ثباتی اقتصاد کشور است.

او "پیش بینی کردن بازار ارز"، "کنترل نقدینگی" و "تقویت نظام تنظیم گری در بازارهای مالی"، را سه محور سیاست تثبیت اقتصادی خواند و تاکید کرد: یکی از سه محور اصلی سیاست تثبیت اقتصادی شامل ثبات بخشی و پیش بینی پذیر کردن بازار ارز است. در صورتی که اقتصاد پیش بینی پذیر نشود، سیاست تثبیت موفق نخواهد شد.

بر همین اساس، بانک مرکزی تصمیم گرفت ابتدا با تخصیص ارز ترجیحی، از انتقال شوک های ارزی به معیشت مردم جلوگیری کند. در گام بعدی، بانک مرکزی با راه اندازی بازار رسمی ارز و طلا یعنی مرکز مبادله، تلاش کرد حکمرانی خود در بازار ارز را تثبیت کرده و عرضه کنندگان و تقاضا کنندگان ارز را در محلی قابل نظارت و مدیریت گرد هم آورد.

این اما پایان کار بانک مرکزی در مدیریت ارزی نبود. اصلاح وضعیت صرافی ها و حذف واسطه های ناسالم از جمله کانون صرافان، هدایت مصارف به سمت ارزهایی به جز دلار، یورو و درهم همچون تخصیص دینار عراق به جای دلار به زائران اربعین، تعیین بودجه ارزی برای دستگاه های متقاضی ارز و پیگیری دیپلماسی ارزی، از جمله مهم ترین اقدامات سیاست گذار برای مدیریت بازار ارز در یکسال و نیم اخیر بود.

بازار سازی برای پیش بینی پذیر کردن نرخ به جای ارزیابی برای سرکوب قیمت ارز

یکی دیگر از اقدامات بانک مرکزی برای حاکم کردن ثبات در بازار ارز، مداخلات هدفمند بود. در مقطعی که نرخ ها در بازار ارز فراتر از انتظارات افزایش می یافت، بانک مرکزی با مداخله مقطعی، مانع التهاب دوباره بازار می شد. مرور تحولات بازار ارز در یکسال و نیم اخیر، تمایز مداخلات بانک مرکزی در این دوره با رویه رایج پیشین را آشکار می کند. سیاست گذار در دوره جدید، در برابر تعدیل تدریجی نرخ در بازار رسمی و غیر رسمی مقاومت نمی کند و قائل به حفظ نرخ اسمی ارز نیست. خط قرمز بانک مرکزی اما، رشد یکباره و جهشی نرخ ارز است. به بیان دیگر، سیاست گذار ارزی هدف خود را از یک نرخ اسمی ثابت، به یک روند با ثبات تغییر داده است. تا زمانی که نرخ ارز در یک روند با ثبات تعدیل شود، بانک مرکزی به بازار ورود نمی کند. تغییر یکباره و خارج از انتظار نرخ ارز اما با واکنش و مداخله بانک مرکزی مواجه می شود. در این زمان، بانک مرکزی با مداخله هدفمند در بازار ارز، نرخ را به کانال قبلی بازمی گرداند تا مانع شکل گیری انتظارات در جامعه شود. این رفتار سیاست گذار نشان می دهد بانک مرکزی از سیاست ارزیابی کور فاصله گرفته و خود را در قامت بازساز قرار داده است.

کاهش فاصله نرخ رسمی و بازار آزاد

فاصله نرخ مرکز مبادله از نرخ بازار آزاد، یکی از چالش هایی است که از ابتدای افتتاح این مرکز در زمستان ۱۴۰۱ تاکنون مطرح بوده است. شدت گرفتن واردات به دلیل قیمت پایین ارز در مرکز مبادله، سرکوب صادرات و بی میلی صادر کنندگان به حضور در این بازار، ایجاد رانت ارزی به دلیل اختلاف نرخ، برخی از مهم ترین مسائلی است که کارشناسان از زمان راه اندازی مرکز مبادله تاکنون نسبت به اختلاف

سال ۱۴۰۳ در حالی به نیمه خود رسیده که ثبات بازار ارز فراتر از بسیاری از پیش بینی ها بوده است

تغییرات نرخ ارز در مرکز مبادله

تغییر از ابتدای سال	دلار آزاد (ریال)	تغییر از ابتدای سال	اسکناس دلار (ریال)	تغییر از ابتدای سال	حواله دلار (ریال)	
-	۴۸۰۹۱۰	-	۴۰۲۰۰۰	-	۳۶۲۷۰۶	پایان ۱۴۰۱
۲۰۹	۴۹۴۷۰۰	۲۰۶	۴۱۲۶۷۷	۲۰۵	۳۷۱۷۱۴	۱۳ مرداد ۱۴۰۲
۲۶۰۷	۶۰۹۴۶۰	۸۰۱	۴۳۴۷۲۵	۱۰۸	۴۰۱۸۷۷	پایان ۱۴۰۲
۱۰۳	۶۱۷۲۰۰	۱۱۰۲	۴۸۳۴۵۳	۱۰۴	۴۴۳۵۳۵	۱۳ مرداد ۱۴۰۳

جدول ۱

تغییرات نرخ ارز در مرکز مبادله

مبادله از اردیبهشت ماه سال جاری بدین سو، وارد مرحله جدیدی شده است. سرعت گرفتن تعدیل نرخ ارز در مرکز مبادله در کنار ثبات بازار ارز طی ماه‌های اخیر، باعث شد فاصله این دو نرخ به حدود ۲۰ درصد در هفته پایانی مردادماه کاهش یابد. هرچند در میانه مرداد به دلیل تنش‌های میان ایران و رژیم صهیونیستی، این فاصله مجدداً افزایش یافت. در این میان، تعدیل پُرشتاب نرخ در روزهای آرام بازار ارز، نشان می‌دهد بازارساز در تلاش است تعدیل نرخ با کمترین اثر بر انتظارات تورمی همراه باشد. به بیان دیگر، سرعت تعدیل نرخ ارز در مرکز مبادله، رابطه‌ای معکوس با انتظارات تورمی داشته است. بانک مرکزی نشان داده در شرایطی که انتظارات تورمی در وضعیت مناسبی باشد، سرعت تعدیل روزانه نرخ ارز در مرکز مبادله را به بالاتر از یک درصد هم افزایش می‌دهد.

در یک بررسی کلی به نظر می‌رسد بانک مرکزی در سال ۱۴۰۲ به عنوان اولین سال گاری مرکز مبادله ارز و طلا، بیشتر با توسل به ضوابط و قوانین به مرجع شدن مرکز مبادله مبادرت کرد. در سال جاری اما، بانک مرکزی استفاده از ابزارهای بازاری برای وارد کردن صادرکنندگان به این بازار را به شکل پُررنگ‌تری اجرا می‌کند. تعدیل سریع‌تر نرخ ارز با حفظ ملاحظات ناظر بر ثبات ارزی و کالاهای مرتبط با ارز، سیاستی است که بانک مرکزی در سال جاری برای ترغیب صادرکنندگان به انتقال ارز به مرکز مبادله و عمق دادن به این بازار به طور جدی‌تری اجرا می‌کند.

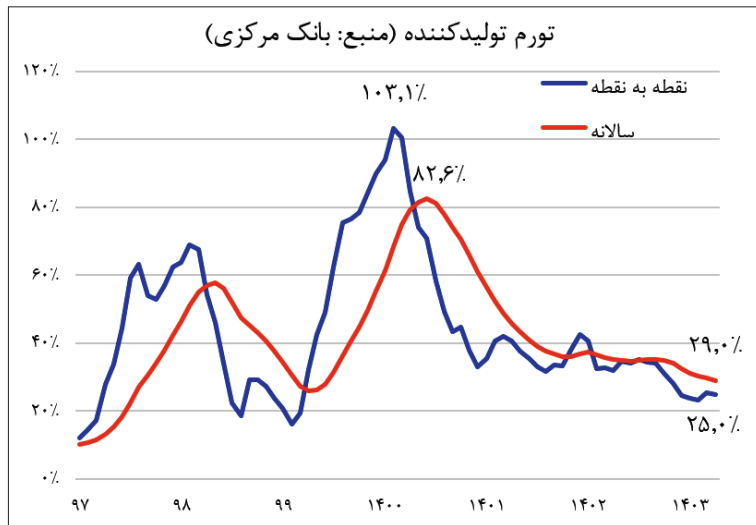
تعدیل قیمتی البته تنها ابزار بازاری سیاست‌گذار برای عمق دادن و رونق بخشی به مرکز مبادله و توسعه این بازار نیست. برنامه بانک مرکزی برای افزودن ابزارهای معاملاتی از جمله معاملات سلف برای پوشش ریسک نرخ ارز و کاهش اثر نوسانات ارزی بر بازارها، یکی دیگر از این مصادیق است.

نرخ رسمی و بازار آزاد مطرح کردند. اخیراً هم محمدرضا فرزین، رئیس کل بانک مرکزی با یادآوری هزینه‌های شدت گرفتن اختلاف نرخ ارز در بازارهای مختلف، از برنامه و تدابیر بانک مرکزی برای کاهش این اختلاف خبر داد. این اظهارات رئیس کل بانک مرکزی نشان می‌دهد سیاست‌گذار ارزی با وجود اعتقاد به ناممکن بودن تک‌نرخ شدن ارز در شرایط تحریم، در تلاش است تا حد ممکن از تعدد نرخ و شدت گرفتن اختلاف نرخ‌ها جلوگیری کند و نظام ارزی کشور را در نزدیک‌ترین حالت به نظام تک‌نرخی حفظ کند. طی هفته‌های اخیر، کاهش چشمگیر فاصله نرخ ارز رسمی و آزاد، توجه برخی رسانه‌ها را نیز به خود جلب کرد و به نوعی برنامه بانک مرکزی برای کاهش حداکثری این شکاف را آشکار کرد.

نگاهی به ارقام نرخ ارز در مرکز مبادله نشان می‌دهد، سیاست‌گذار در سال ۱۴۰۲ با شیب بسیار کند نسبت به تعدیل نرخ اقدام کرد، اما در سال جاری تعدیل نرخ را با سرعت بیشتری انجام می‌دهد. مرور تاریخچه نرخ ارز در بازار آزاد و مرکز مبادله، نشان می‌دهد نرخ دلار حواله در کل سال گذشته، تنها حدود ۱۰۰۸ درصد افزایش یافته است. همچنین نرخ اسکناس دلار در طول سال گذشته تنها ۸۰۱ درصد افزایش داشت، این در حالی است که از ابتدای سال ۱۴۰۳ تا میانه مردادماه، نرخ حواله دلار معادل ۱۰۰۴ درصد و نرخ اسکناس دلار معادل ۱۱۰۲ درصد افزایش یافته است. این ارقام در حالی ثبت شده که در مدت مشابه سال گذشته، نرخ تعدیل ارز در مرکز مبادله کمتر از ۳ درصد بود.

تعدیل بیش از ۱۰ درصدی نرخ ارز حواله و اسکناس ارز در مرکز مبادله، طی کمتر از ۵ ماه سال جاری، عزم سیاست‌گذار ارزی برای کاهش فاصله نرخ رسمی از نرخ بازار آزاد را نشان می‌دهد. (جدول ۱)

بررسی‌ها نشان می‌دهد تعدیل نرخ ارز در مرکز

مدیریت تقاضا و تمرکز دایمی از تقاضای ارزهای پرمصرف

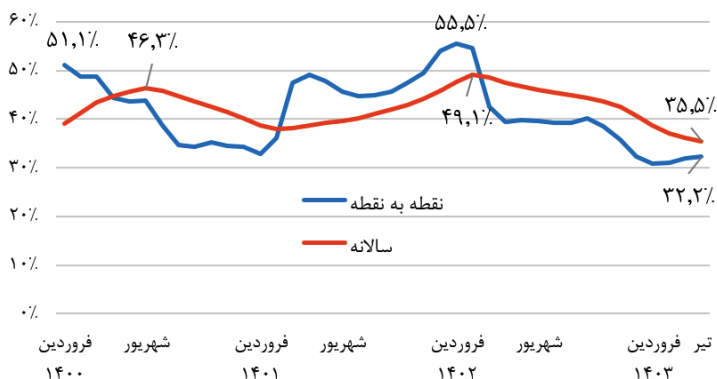
تخصیص دینار به جای دلار به زائران اربعین، سیاستی است که سال گذشته برای اولین بار اجرا شد. از همان زمان، برخی اهداف سیاستگذار از این اقدام مشخص بود. تمرکز دایمی از تقاضای دلار به عنوان ارز پرتقاضا و هدایت تقاضا به ارز کشور مقصد با هدف مدیریت ذخایر ارزی و کاستن از مصرف ذخایر ارزشمند، از جمله این اهداف بود. تدبیر بانک مرکزی البته آثار مثبت دیگری هم داشت. این اقدام سیاستگذار همچنین مانع بروز فشار تقاضا به بازار غیررسمی شد و از افزایش نرخ در این بازار و تحریک انتظارات تورمی جلوگیری کرد.

تسهیل حداکثری فرآیند تخصیص ارز، نکته دیگری در سیاست ارز اربعین بانک مرکزی بود که نشان می‌دهد سیاستگذار در تلاش است با تامین هر چه آسان‌تر ارز برای متقاضیان در این ایام، مانع انتقال این تقاضا به بازار غیررسمی شود. تخصیص ارز به صورت غیرحضوری، تخصیص ارز به سرپرست خانوار و بی‌نیازی از حضور تک تک اعضای خانواده، انتخاب بازه زمانی مناسب به منظور جلوگیری از هجوم تقاضا برای دریافت ارز، گستردگی واجدان شرایط دریافت ارز (تخصیص ارز به افراد بالای ۵ سال) و همچنین انتخاب ۷ بانک بزرگ و پُرسعبه با هدف تامین ارز در تمام نقاط کشور حتی مناطق دوردست، برخی از تدابیری است که بانک

مرکزی برای تسهیل تامین ارز اربعین و پیشگیری از سرریز تقاضا به بازار غیررسمی در نظر گرفته است.

شاید یکی از مهم‌ترین نکات در سیاست ارز اربعین بانک مرکزی، سوق دادن تقاضا از بازار غیررسمی به مرکز مبادله است. این اقدام واجد چند آثار است که یکی از آنها، جلوگیری از التهاب قیمت در بازار غیررسمی و در نتیجه جلوگیری از شکل‌گیری انتظارات تورمی در جامعه است. اما روی دیگر سکه این سیاست، تبدیل مرکز مبادله به مرجع ارزی کشور در ذهن عموم مردم از طریق متصل کردن نیاز مردم به این بازار و از رونق انداختن بازار غیررسمی است. یکی از مهم‌ترین اهداف راه‌اندازی مرکز مبادله، تقویت حکمرانی ارزی سیاستگذار بود. این هدف اما یک شرط مهم دارد و آن، مرجع شدن بازار رسمی ارز برای آحاد مردم و فعالان اقتصادی است. تا زمانی که مرکز مبادله به مرجع تامین ارز و تعیین نرخ تبدیل نشود، بانک مرکزی قادر به اجرای سیاست‌های ارزی خود نخواهد بود. بر همین اساس، انتقال تقاضاهای ارزی به این بازار، یکی از سیاست‌هایی است که بانک مرکزی برای تبدیل مرکز مبادله به بازار مرجع دنبال می‌کند. تامین حداکثری و آسان نیاز ارزی متقاضیان، ضمن تقویت مرجعیت مرکز مبادله، اثر مثبتی بر انتظارات داشته و باترسیم شرایط مطلوب از عرضه ارز، مانع شکل‌گیری انتظارات منفی ارزی می‌شود. تدبیر بانک مرکزی در هدایت تقاضای ارز در

تورم مصرف کننده (منبع: مرکز آمار)

نمودار ۲

تورم مصرف کننده

متقاضیان را برطرف کرده و بدین ترتیب نه فقط ارز کشور مقصد، بلکه ریال برون مرزی، جایگزین ارزشهایی نظیر دلار شده و نیاز ارزی متقاضیان از جمله مسافران را برطرف خواهد کرد.

نزولی شدن تورم تولید و مصرف با ثبات بازار ارز

مجموعه تدابیر یک سال و نیم اخیر باعث شد ثبات ارزی در اقتصاد کشور حاکم شده و بازار ارز بیش از هر زمان دیگری از سال ۹۷ تاکنون پیش بینی پذیر شود. نتایج ثبات بازار ارز طی این مدت به شکل های مختلف نمایان شده که کاهش تورم تولید و مصرف از جمله مهم ترین نتایج آن است. طبق آخرین آمارهای بانک مرکزی، تورم نقطه به نقطه تولیدکننده در تیرماه امسال به ۲۵ درصد رسید، در حالی که در تیرماه سال گذشته، ۳۲ درصد بود که نشانگر کاهش ۷ واحد درصدی تورم نقطه به نقطه تولیدکننده است. تورم سالانه تولیدکننده هم در تیر ۱۴۰۳ به ۲۹ درصد رسید، در حالی که در تیرماه سال گذشته، ۳۵,۱ درصد بود که نشانگر کاهش ۶,۱ واحد درصدی تورم سالانه تولیدکننده است. (نمودار ۱)

روند نزولی تورم مصرف کننده هم از یک سال پیش آغاز شده است. طبق آخرین گزارش مرکز آمار، تورم سالانه مصرف کننده که در اردیبهشت ماه سال گذشته به ۴۹,۱ درصد رسیده بود، در پایان تیرماه امسال به ۳۵,۵ درصد کاهش یافت. همچنین تورم نقطه به نقطه مصرف کننده که

موضوع سفر زیارتی اربعین، قابلیت توسعه به دیگر تقاضاهای مسافرتی ارز را نیز دارد. از جمله مهم ترین مواردی که بانک مرکزی می تواند تجربه موفق ارز اربعین را در مورد آنها هم تکرار کند، تقاضای ارز برای سفرهای ترکیه و عربستان است. با توجه به رقم نسبتاً بالای تقاضای ارز این دو مورد، توسعه سیاست انتقال تقاضای ارز از دلار به ارز کشور مقصد، می تواند بخش دیگری از فشار به بازار غیررسمی ارز را برداشته و با کاستن رونق از این بازار، مرکز مبادله را به بازار اصلی تامین ارز برای عموم جامعه تبدیل کند.

تنوع بخشی به کانال های تسویه ارزی

رئیس کل بانک مرکزی اخیراً و در سفر به مسکو، توافق نهایی را با مسئولان بانک مرکزی روسیه برای اجرایی کردن پیمان پولی دو جانبه و طراحی سازوکار تسویه ریالی-روبل در مناسبات اقتصادی دو کشور منعقد کرد. بر این اساس در آینده نزدیک، مردم و فعالان اقتصادی دو کشور می توانند با ارز ملی خود در کشور مقابل اقدام به خرید و فعالیت های اقتصادی مختلف کنند. همین سیاست با یک پیش نیاز دیگر، قابلیت اجرا در کشورهای دیگر نظیر عراق و تکمیل سیاست هدایت تقاضا از دلار به دیگر ارزها را دارد. پیش شرط مهم توسعه این سیاست به دیگر کشورها و نیازهای ارزی، کاهش تورم و باثبات کردن پول ملی به منظور ارتقای اعتبار آن در کشورهای همسایه است.

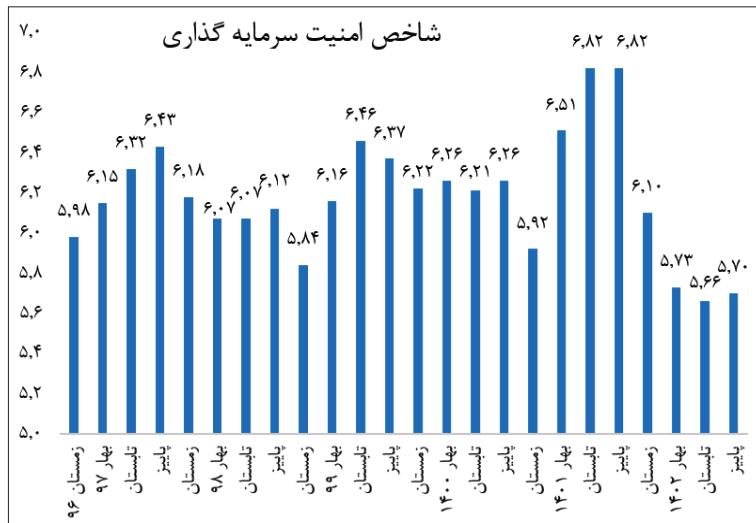
توسعه ریال آف شور به کشورهای دیگر خصوصاً همسایگان، می تواند بخشی از نیاز ارزی

۲۰

اقتصاد

شماره ۵۵ - شهریور ۱۴۰۳

نسبت به عدد ۵.۶۶ در فصل قبل کمی افزایش یافته که بیانگر نامناسب تر شدن هرچند اندک در این شاخص است. با این حال، شاخص مذکور همچنان در وضعیت مطلوب تری نسبت به ادوار دیگر خود قرار دارد. (نمودار ۳)

طبق این گزارش، از ۲۱ مولفه غیرآماري (پیمایشی)، مولفه "ثبات قوانین و مقررات" بهترین وضعیت را با عدد ۴.۷۱ و مولفه "میزان حمایت مسئولان استانی از داوطلبان سرمایه گذاری"، بدترین وضعیت را با عدد ۷.۷۹ ثبت کرده است.

همچنین از میان ۱۷ مولفه آماری، "ثبات نرخ ارز"، بهترین وضعیت را داشته و عدد ۱.۰۷ را ثبت کرده است. در مقابل مولفه "رسیدگی به اختلاف های تجاری از طریق دعاوی"، با ثبت عدد ۷.۰۶، بدترین وضعیت را داشته است.

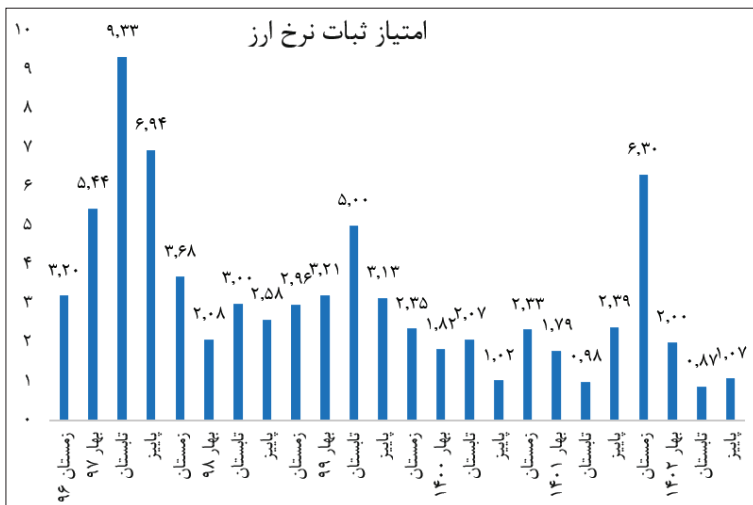
بدر نظر گرفتن تمامی ۳۷ مولفه آماری و پیمایشی در گزارش مرکز پژوهش های مجلس، مشخص می شود مولفه "ثبات نرخ ارز"، بهترین مولفه از نظر فعالان اقتصادی بوده است. این مولفه هرچند نسبت به فصل پیشین کمی نامساعدتر شده، اما همچنان بهترین مولفه در ارزیابی فعالان اقتصادی از شاخص سرمایه گذاری به شمار می رود. مرور پیشینه مولفه "ثبات نرخ ارز" در تمامی پیمایش های قبلی هم نشان می دهد این شاخص همچنان در یکی از بهترین شرایط خود در تمامی ادوار سنجش شاخص سرمایه گذاری قرار دارد. (نمودار ۴)

در فروردین سال گذشته به ۵۵.۵ درصد رسیده بود، در پایان تیرماه امسال به ۳۲.۲ درصد رسید. (نمودار ۲)

علاوه بر کاهش تورم، ارتقای امنیت سرمایه گذاری هم یکی دیگر از نتایج ثبات ارزی یک سال و نیم اخیر بوده است. مرکز پژوهش های مجلس اخیراً در گزارشی با عنوان "پایش امنیت سرمایه گذاری به تفکیک استان ها و حوزه های کاری در پاییز سال ۱۴۰۲" با استفاده از آمارهای رسمی منتشر شده و در دسترس و نیز ارزیابی ۸۶۰۸ فعال اقتصادی نمونه از میان فعالان اقتصادی همه استان های کشور، وضعیت امنیت سرمایه گذاری در پاییز سال ۱۴۰۲ را با ۳۸ مولفه مختلف، شامل ۱۷ مولفه آماری (عددی) و ۲۱ مولفه غیرآماري (پیمایشی) که در ۷ نماگر تجمیع شده، ارزیابی کرد.

۷ نماگر این گزارش شامل عملکرد دولت، ثبات اقتصاد کلان، فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی، تعریف و تضمین حقوق مالکیت، ثبات و پیش بینی پذیری مقررات و رویه های اجرایی، شفافیت و سلامت اداری و همچنین مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض است. گزارش اخیر مرکز پژوهش های مجلس، بیست و چهارمین سنجش پی در پی و فصلی "شاخص امنیت سرمایه گذاری در ایران" است که اولین سنجش آن در زمستان ۹۶ انجام شد.

گزارش مرکز پژوهش های مجلس نشان می دهد که شاخص امنیت سرمایه گذاری در پاییز سال ۱۴۰۲ با ثبت عدد ۵.۷ از ۱۰ (۱۰ بدترین حالت)،

نمودار ۴

امتیاز ثبات نرخ ارز

همسو با هدف گسترش صادرات و همچنین کم‌هزینه‌تر کردن واردات، یکی از مهم‌ترین تدابیر در این حوزه به شمار می‌رود. انطباق نقشه ارزی و تجاری، می‌تواند سهم بسزایی در تداوم ثبات بازار ارز در سال جاری و سال‌های آتی داشته باشد که البته نیازمند همکاری بسیاری از دستگاه‌ها با بانک مرکزی است.

یکی دیگر از اقدامات مهم برای ثبات بازار ارز که بانک مرکزی در آن نقش مهمی دارد، اصلاحات ساختاری در بازار ارز است. اجرای اصلاحات ساختاری در بازار ارز، یکی از مهم‌ترین تدابیر لازم برای جلوگیری از بروز شوک‌های ارزی بدون نیاز به استفاده از ذخایر بانک مرکزی است. انتقال تقاضای ارزی دستگاه‌های بزرگ از درهم به یوان، از جمله مهم‌ترین مثال‌های این موضوع است. تکیه بیش از حد کشور به تسویه درهمی، به پاشنه آشیل نقشه ارزی کشور تبدیل شده، به طوری که ریشه بسیاری از تکانه‌های ارزی، فشار به کانال تسویه درهم و ناتوانی این کانال از تبادل یکباره حجم عظیمی از مبادلات ارزی کشور و در نتیجه رشد بهای درهم و سپس رشد نرخ دلار است. انتقال کانال تسویه از درهم به یوان و تطبیق منابع و مصارف ارزی، گامی حیاتی در نقشه تثبیت ارزی بانک مرکزی است که در صورت تحقق، مشغله سیاست‌گذار را در مداخلات گاه و بی‌گاه در بازار برای فروگاستن از نوسانات را تا حد بسیاری برطرف کرده و حجم عظیمی از ذخایر کشور را که تا پیش از این صرف مداخله در بازار می‌شد، آزاد می‌کند.

عوامل تهدیدکننده ثبات بازار ارز

هرچند از زمان اجرای سیاست تثبیت تاکنون، بازار ارز به ثبات نسبی رسیده، اما همچنان چالش‌های مختلفی، تداوم ثبات آن را تهدید می‌کند. برخی از عوامل تهدیدکننده ثبات بازار ارز، اساساً خارج از حوزه مدیریت بانک مرکزی است. نوسانات سیاسی بین‌المللی نظیر درگیری‌های اخیر منطقه، یکی از شاخص‌ترین مثال‌های این حوزه است. اخبار مرتبط با مذاکرات ایران و آژانس درباره موضوع هسته‌ای و همچنین انتخابات آمریکا، برخی دیگر از عوامل بروز شوک‌های روانی در بازار ارز است. نوسانات قیمتی کالاهای صادراتی و وارداتی هم از دیگر عواملی است که با اثرگذاری بر تراز ارزی کشور، می‌تواند بازار ارز را تحت تأثیر مستقیم قرار دهد. این مسئله در طول دو سال گذشته به میزان چشمگیری پررنگ بود، به طوری که افت قیمت کالاهای صادراتی از جمله کالاهای پتروشیمی با رشد قیمت کالاهای وارداتی به ویژه اقلام خوراکی همزمان شد، تا تراز تجاری غیرنفتی کشور به منفی ۱۷ میلیارد دلار برسد.

گذشته از عواملی که به طور کلی خارج از کنترل کشور است، مدیریت برخی عوامل دیگر که از حیطه مدیریتی بانک مرکزی خارج، اما مرتبط با دیگر دستگاه‌ها از جمله تجارت است، تا حد زیادی می‌تواند بر تداوم ثبات بازار ارز در سال جاری کمک کند. پیگیری دیپلماسی اقتصادی با کشورهای همسایه و کشورهای

نتایج نظرسنجی مشترک تازه‌های اقتصاد و خبرگزاری ایپنا منتشر شد

نمره ۲۵۰ چهره اقتصادی به عملکرد فرزین در بانک مرکزی

● از میان ۲۵۰ پاسخ دریافت شده از سوی صاحب نظران اقتصادی، ۴۸/۴ درصد نمره خوب، ۴۲/۴ درصد نمره قابل قبول و ۹/۲ درصد نمره ضعیف را به عملکرد بانک مرکزی داده‌اند

● ارزیابی مثبت ۹۰/۸ درصدی شبکه صاحب نظران و خبرگان اقتصادی، بانکی و مالی گواه موفقیت چشمگیر بانک مرکزی در دوره یک سال و نیم گذشته است

هفته‌نامه تازه‌های اقتصاد با همکاری خبرگزاری ایپنا (رسانه مرجع بانک مرکزی)، برای ارزیابی عملکرد بانک مرکزی طی دوره جدید، در مردادماه سال ۱۴۰۳ اقدام به طراحی و اجرای یک نظرسنجی جامع از ۲۵۰ نفر از صاحب نظران و کارشناسان اقتصادی کرد. این اقدام با کسب نظرات مدیران ارشد بانکی کشور، اعضای هیات علمی دانشکده‌های اقتصاد دانشگاه‌های کشور، اعضای اتاق بازرگانی، فعالان بخش

خصوصی، برخی مدیران دستگاه‌های اجرایی، کارشناسان مالی و بانکی و پژوهشگران اقتصادی حوزه پولی و بانکی کشور و... صورت گرفته است. نظرسنجی با طرح یک پرسش اصلی با این عنوان که "ارزیابی شما نسبت به عملکرد بانک مرکزی در دوره یک سال و نیم اخیر چیست؟"، تلاش کرد تا عملکرد سیاست‌گذار پولی و ارزی را با توجه به نظرات ۲۵۰ صاحب نظر اقتصادی بسنجد.

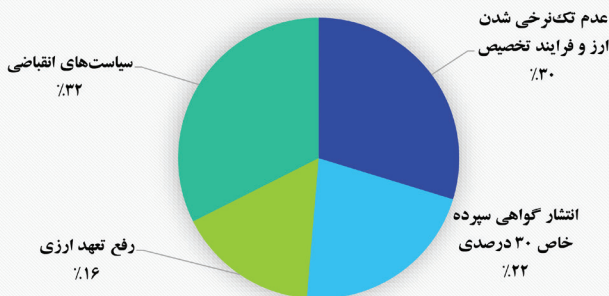

نتیجه نظرسنجی از ۲۵۰ چهره اقتصادی

از میان ۲۵۰ پاسخ دریافت شده از سوی صاحب نظران اقتصادی، ۴۸/۴ درصد نمره خوب، ۴۲/۴ درصد نمره قابل قبول و ۹/۲ درصد نمره ضعیف را به عملکرد بانک مرکزی داده‌اند. برآیند نظر ۹۰/۸ درصد از شرکت کنندگان در نظرسنجی، ارزیابی مثبت از عملکرد سیاست‌گذار پولی و ارزی در طی دوره جدید است. ارزیابی مثبت ۹۰/۸ درصدی شبکه صاحب نظران و خبرگان اقتصادی، بانکی و مالی گواه موفقیت چشمگیر بانک مرکزی در دوره یک سال و نیم گذشته است و چشم انداز مثبتی از تداوم موفقیت سیاست‌گذار پولی و ارزی در سال ۱۴۰۳ را می‌تواند ترسیم کند.

محورهای اصلی انتقادات کارشناسان

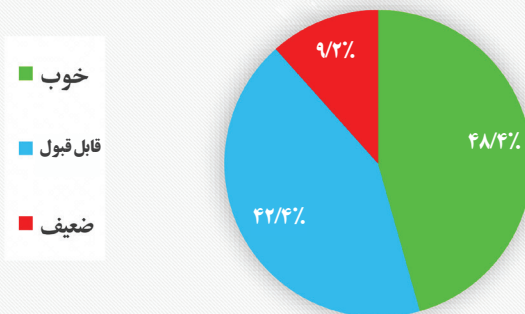

اصلی‌ترین اقدامات مثبت بانک مرکزی از نگاه کارشناسان

به منظور بررسی اصلی‌ترین اقدامات بانک مرکزی که مورد توجه مثبت کارشناسان و صاحب نظران بوده است، کلیدواژه‌های پُرکاربرد افرادی که ارزیابی مثبتی نسبت به عملکرد بانک مرکزی داشتند جمع‌آوری شده و از تحلیل داده آن می‌توان ۱۱ اقدام مهم از سوی بانک مرکزی را برشمرد که از سوی چهره‌های اقتصادی برجسته و قابل ملاحظه بوده است. انحلال موسسات ناتراز، کنترل رشد نقدینگی، سیاست کنترل مقداری رشد ترازنامه بانک‌ها و مهار تورم و انتظارات تورمی، از جمله مهم‌ترین اقدامات سیاست‌گذار پولی و ارزی بوده است. کارشناسانی که نمره خوب و قابل قبول به عملکرد بانک مرکزی داده‌اند، بر موفقیت مقام پولی بر کنترل رشد نقدینگی، سیاست تثبیت اقتصادی، کنترل ترازنامه بانک‌ها، تعمیق بازار ارز و راه‌اندازی مرکز مبادله ارز و طلا تاکید کرده‌اند. این اقدامات به کاهش نوسانات ارزی و ایجاد ثبات در بازار کمک کرده است. در شرایطی که تنش‌های سیاسی منطقه‌ای می‌توانستند بازار ارز را تحت تأثیر قرار دهند، بانک مرکزی با ایفای نقش موثر توانست از جهش‌های نرخ ارز جلوگیری کند و بازار ارز را در شرایطی پایدار و با ثبات نگه دارد.

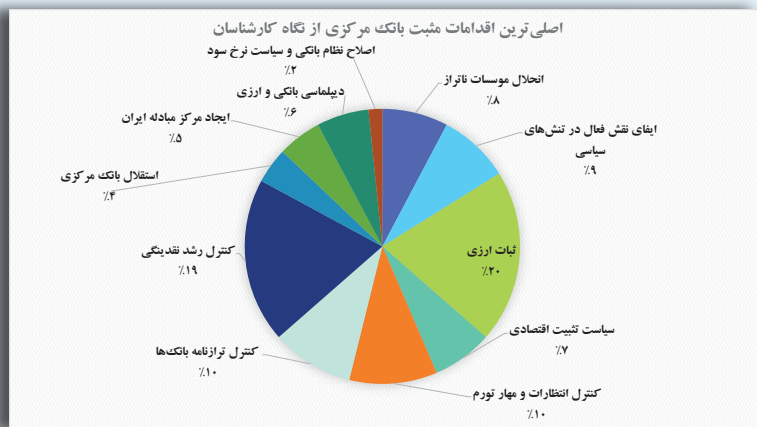

نتیجه نظرسنجی هفته‌نامه تازه‌های اقتصاد از ۲۵۰ چهره اقتصادی

محورهای اصلی انتقادات کارشناسان

➕ به منظور سنجش اهم نقطه نظرات منفی که کارشناسان و صاحب‌نظران با استناد به آن، عملکرد بانک مرکزی را ضعیف ارزیابی کردند، کلیدواژه‌های پُرکارار افرادی که ارزیابی منفی را ثبت کردند جمع‌آوری شده و از تحلیل داده آن می‌توان ۴ موضوع اصلی را استخراج کرد که از سوی چهره‌های اقتصادی برجسته بوده است. عدم تک‌نرخ شدن قیمت ارز و فاصله نرخ مرکز مبادله با بازار غیررسمی به همراه روند تخصیص ارز، اتخاذ سیاست شدید انقباضی، انتشار اوراق سپرده خاص ۳۰ درصدی و رفع تعهد ارزی اصلی‌ترین عواملی بوده است که ۹/۲ درصد از نمونه آماری این نظرسنجی، نمره ضعیف را به سیاست‌گذار پولی و ارزی داده‌اند.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۱	 حسین عبده تبریزی کارشناس اقتصادی	آشنا	من عملکرد بانک مرکزی را بین متوسط و خوب می بینم، بین این دومی بینم که واقع بینانه و در عین حال عادلانه بتوان قضاوت کرد. از این نظر خوب است که بالاخره توانستند آرامشی به بازار ارز بدهند و نرخ تورم را کاهش دهند. از این نظر متوسط است که من روی پایداری اینها خیلی مطمئن نیستم و روی میزان محدودیت هایی هم که ایجاد شده نگران هستم و روی سیاست افزایش ناگهانی نرخ سود بدون ریسک هم منتقد هستم. بنابراین در مجموع یک جایی بین متوسط و خوب قرار می گیرد.
۲	 عباس عرب مازار - اقتصاددان	آشنا	کنترل نرخ رشد نقدینگی و تلاش برای تعمیق بازار متشکل ارز، از مهم ترین اقدامات مثبت بانک مرکزی بوده است.
۳	 عباس معمارنژاد - معاون اسبق وزارت اقتصاد	آشنا	سیاست تثبیت و پیش بینی پذیری اقتصاد، کنترل ترازنامه بانک ها، ایجاد مرکز مبادله و انحلال سه موسسه ناتراز، باعث ثبات در سیستم بانکی شده است.
۴	 یحیی آل اسحاق - رییس اتاق بازرگانی ایران و عراق	آشنا زیاد آشنا	در مجموع آقای فرزین عملکرد خوبی دارد که آثار آن را هم مشاهده می کنیم. پایه پولی و تورم کاهش یافته و مجموعه سیاست های پولی و ارزی، بر اصول علمی انجام شده است.
۵	 محمود دهقانی - اقتصاددان	آشنا	بانک مرکزی در موضوع کنترل نقدینگی، موفق بوده و نمره خوب به آن تعلق می گیرد، در کنترل نرخ ارز به اقدامات، اشکالاتی وارد است، اما در حوزه کنترل نرخ تورم، نمره بانک مرکزی خوب بوده است.
۶	 جعفر خیرخواهان اقتصاددان	آشنا	نمره من به عملکرد بانک مرکزی در این دوره خوب است. اوایل قابل قبول بود و الان خوب است، چون به مرور بهتر می شود.
۷	 امیرحسین مزینی - استاد اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس	آشنا	آنچه در مدیریت جدید و اخیر بانک مرکزی رخ داد، با توجه به تحولات سیاسی مناسب بود، همزمان که چالش های سیاسی را با کشورهای منطقه توانستیم تا حدودی حل و فصل کنیم، با سیاست هایی که بانک مرکزی در دستور کار قرار داد، به نظرم مناسب بود.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۸	 محمد رضا نجیب‌فلاح مدیرعامل سابق بانک تجارت	آشنا	موفقیت در رشد نقدینگی از حدود ۴۰ درصد به ۲۴ درصد و به دنبال آن کاهش تورم، اقدام مثبتی بود که انجام شد. یکی دیگر از سیاست‌های خوب بانک مرکزی برای کنترل نقدینگی، کنترل ترازنامه بانک‌ها و نظارت دقیق در این زمینه بوده است.
۹	 محمد صادق مفتوح-قائم مقام اسبق وزیر صمت	آشنا	حوادثی که در این مدت اتفاق افتاد و مهم‌ترین آن شهادت رئیس‌جمهور محترم بود، می‌توانست برای اقتصاد مایک فاجعه باشد که انفجاری در قیمت‌ها و نابسامانی در بخش اقتصاد کلان ایجاد کند، اما با تمهیداتی که در بانک مرکزی اندیشیده شد، دامنه نوسان به حداقل ممکن کاهش پیدا کرد.
۱۰	 شاهین شایان آرانی تحلیلگر بازارهای مالی	آشنا	بانک مرکزی با توجه به فضایی که در ۲-۳ سال گذشته با آن مواجه بوده که شامل فضای تحریم‌های شدید، تلاطم‌های مختلف حاصل از سیاست‌های پولی و مالی مملکت و این جو بین‌المللی که با آن مواجه بودیم، به نظرمی‌رسد به طور کلی خوب عمل کرده، یعنی بهتر از این هم حتماً می‌توانست عمل کند.
۱۱	 مجید رضا حریری-رییس اتاق بازرگانی ایران و چین	آشنا	یکی از مشکلات اساسی کشور، ناترازی‌ها و نرخ تورم است و اگر کسی بتواند نرخ دلار، تورم و ناترازی‌ها را کنترل کند باید به آن نمره مثبت داد. در این راستا، برنامه‌های بانک مرکزی چون برپایه و بنای مستحکمی بود، توانست جلوی این مسائل و مشکلات را بگیرد.
۱۲	 حیدر مستخدا مین حسینی معاون اسبق بانک مرکزی	آشنا	بانک مرکزی در موضوع انتشار اوراق سپرده ۳۰ درصدی، جسارت خوبی به خرج داد. اجرای سیاست تثبیت نیز از اقدامات مثبت بانک مرکزی بود که در این زمینه امتیاز خوبی را دریافت می‌کند.
۱۳	 جعفر قادری-نماینده مجلس	آشنا	بانک مرکزی در یکی دو سال گذشته اقدامات خوبی را در مهار نقدینگی، کنترل رشد پایه پولی و تورم شروع کرده که باعث کاهش شیب تند تورم در کشور شده و باید این مسیر در دولت جدید نیز ادامه پیدا کند.
۱۴	 مصطفی پوردهقان-نماینده مجلس	آشنا	بانک مرکزی در دوره ریاست آقای فرزین هم در حوزه داخلی عملکرد موفق داشته و هم در حوزه خارجی. بانک مرکزی در این دوره توانسته با کنترل رشد پایه پولی و رشد نقدینگی، عملکرد خوبی در این حوزه داشته باشد.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۱۵	 غلامرضا شریعتی - نماینده مجلس	آشنا	عملکرد بانک مرکزی در مورد حل مشکل ناترازی بانک ها بسیار خوب بوده و باید این مسیر در دولت چهاردهم هم ادامه پیدا کند. ما شاهد آن بودیم که در سال های گذشته تعدادی از موسسات بدون حساب و کتاب در سیستم بانکی کشور ایجاد شده و رشد کرده بودند که باعث افزایش نقدینگی در جامعه شده بود و به تعهدات بانکی و قانونی خود هم در قبال بانک مرکزی عمل نمی کردند.
۱۶	 هادی محمدپور - نماینده مجلس	آشنا	در یک سال و نیم گذشته، بحث کاهش رشد نقدینگی و کنترل رشد پایه پولی و در نتیجه آن کاهش تورم را داشتیم. در حوزه انحلال موسساتی که دارای ناترازی بودند، عملکرد بانک مرکزی قابل قبول بود.
۱۷	 انور حبیب زاده بوکانی نماینده مجلس	آشنا	دولت شهید رئیسی برای انضباط مالی، کنترل نرخ رشد نقدینگی و مهار تورم بیشترین تلاش خود را انجام داده است. کنترل اضافه برداشت بانک ها و نظارت بر ترازنامه بانک ها از دیگر اقدامات خوب بانک مرکزی در سال گذشته است.
۱۸	 سیدکمال سیدعلی - معاون اسبق ارزی بانک مرکزی	آشنا	در ارتباط با موضوع مربوط به عملکرد دو ساله اخیر بانک مرکزی، تقریباً یک ثبات نسبی در کلان اقتصادی به وجود آمده و یک مقدار هیجانات و التهابات گرفته شده و در قیمت ارز تأثیر هم گذاشته است.
۱۹	 موسی شهبازی - دبیر کمیسیون اقتصادی دولت	آشنا	بانک مرکزی در تأمین ثبات قیمتی و ثبات اقتصادی به نسبت سال های قبل در حوزه کنترل تورم، تغییرات نرخ ارز و به طور کلی کنترل رشد نقدینگی، موفق تر بود.
۲۰	 غلامحسین تقی نتاج مدیرعامل اسبق در نظام بانکی	آشنا	بانک مرکزی توانست کار خود را با قوت انجام دهد که از این لحاظ نمره خوبی می توان به آن داد و خدا قوتی هم به رئیس کل و همکاران بانک مرکزی گفت. در زمینه کنترل خلق پول و بازار ارز، نیز عملکرد خوب بوده است.
۲۱	 حمید تهرانیفر - معاون اسبق بانک مرکزی	آشنا	اقداماتی که در بانک مرکزی انجام شده خوب است، چرا که تصمیماتی که گرفته شد، رشد نقدینگی را کنترل کرد، لذا بانک مرکزی باید افتخار کند حداقل بر موج نقدینگی سوار است.

ردیف	نام و عنوان	اندازی	توضیحات
۲۲	 سیدضیاء ایمانی- مدیرعامل سابق بانک صادرات	ا.ج.	با توجه به اتفاقاتی که در ۱۵ ماه اخیر به خصوص در کنترل نرخ ارز، کنترل صرافی ها و... افتاد، در مجموع بانک مرکزی نمره عالی گرفته است. اعتقاد دارم اگر حداقل بتوانند تا پایان سال نوسانات نرخ ارز را به همین شیوه مدیریت کنند، برای سال آینده می شود تصمیمات بهر و روان تری گرفت، ولی در کل عملکرد بانک مرکزی را در این حوزه خیلی خوب و عالی دیدم.
۲۳	 حمید تاجیک- رئیس هیات مدیره سابق بانک صادرات	ا.ج.	واقعیت این است که در دو سال اول دولت قبل به نوعی حداقل تا اواخر ۱۴۰۲، یک آرامشی بعد از افزایشی که در اواسط سال ۱۴۰۱ اتفاق افتاد را در بازار ارز شاهد بودیم.
۲۴	 بهمن عبدالحی- رئیس اتاق تعاون ایران	ا.ج.	اقدامات بانک مرکزی در یکسال گذشته شجاعانه و بسیار خوب بود و اجرای این اقدامات برای کشور لازم و ضروری بود و این سیاست ها نتایج بسیار خوبی برای کشور داشته است.
۲۵	 محمد شیخ حسینی مدیرعامل بانک توسعه تعاون	ا.ج.	عملکرد بانک مرکزی در دوره ریاست دکتر فرزین به خوبی گویای نتایج مطلوب سیاست تثبیت است. در این دوره، سیاست تثبیت بانک مرکزی در حوزه های ارزی و ریالی به خوبی اعمال و اجرایی شد. در نتیجه شاهد بودیم با وجود شوک ها و تنش های داخلی و بین المللی، امنیتی، سیاسی و اقتصادی، نوسانات ارزی کاملاً تحت کنترل و محدود بود.
۲۶	 نرگس نجفی- عضو هیات مدیره بانک توسعه صادرات ایران	ا.ج.	به نظرم بانک مرکزی در مورد کنترل نقدینگی خوب عمل کرد و با سیاست تثبیت و چیدن فرایندهایی برای کنترل نقدینگی که بتواند تورم پولی را مدیریت کند، اقدامات خوبی شروع شده است.
۲۷	 محمد حسین آصفری نماینده مجلس	ا.ج.	بانک مرکزی در دوره اخیر با بسته هایی که ارائه داده توانست نرخ ارز را کنترل کند و جلوی هدررفت سرمایه ها برای کالاهای غیر ضرور را بگیرد و بیشتر ارز را برای کالاهای استراتژیک و در بخش تولید هزینه می کند. باید از ارزی که صادرکنندگان با استفاده از حامل های انرژی استفاده کردند، بتواند برای واردات مواد اولیه خود تولیدکنندگان بهره بگیرد و بازار پُر تلاطم ارز را مقداری ثبات بدهد.
۲۸	 کوروش پرویزیان- سرپرست پژوهشکده پولی و بانکی	ا.ج.	بانک مرکزی تلاش ارزشمندی در آرامش بازار ارز، تامین ارز کالاهای اساسی، دارو، غذا و سایر اقلام مورد نیاز کشور در دو سال اخیر داشت و موفق شد با تاکید بر سیاست تثبیت، نرخ رشد نقدینگی را در دامنه برنامه ریزی شده خود قرار داده و در عین حال بازار اعتبار را نیز نگه دارد.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۲۹	 محمدرضا جمشیدی- دبیر کانون بانک ها و موسسات اعتباری خصوصی	آشنا	در کلان قضیه، فعالیت بانک مرکزی در دوره اخیر بسیار مورد قبول بوده، اما ایرادهایی هم به آن وارد است، با این حال، نمی توان انتقاد شدیدی به عملکرد بانک مرکزی داشت.
۳۰	 عبدالمهدی ارجمندنژاد مدیرکل حسابرسی و ریسک بانک مرکزی	آشنا	ارزیابی من از دوره اخیر مدیریت بانک مرکزی این است که عزیزان ما در انجام کارهای شان بسیار موفق بودند. در کنترل وثبات نرخ ارز در یک ونیم، دو سال اخیر خیلی خوب عمل کردند، به گونه ای که تا حدود زیادی اقتصاد را برای فعالان بازار قابل پیش بینی کردند و امروز فعالان بازار با آسودگی خاطر بیشتری می توانند برای فعالیت های خودشان به دلیل ثباتی که در بازار ارز است، برنامه ریزی کنند.
۳۱	 کامران ندیری- استاد اقتصاد دانشگاه امام صادق (ع)	آشنا	بانک مرکزی مخصوصا در این یک سال اخیر، در مهار نوسانات ارزی و تا حدودی کنترل رشد نقدینگی موفق بوده و تا حدی هم می شود گفت که نرخ تورم کاهش پیدا کرده، ولی اگر بخواهیم بگوییم بانک مرکزی موفق شده مشکل تورم را حل کند، باید گفت خیر چون هنوز با کاهشی که در نرخ تورم داشتیم، تورم بالایی را تجربه می کنیم.
۳۲	 صمد عزیزنژاد- اقتصاددان	آشنا	با توجه به شرایط موجود، به عملکرد بانک مرکزی نمره خوب می دهم به این دلیل که با توجه به گرفتاری هایی که داریم نمی تواند خیلی خوب باشد و با وجود تحریم ها و دیگر مسائل، وضع مطلوبی که مدنظر است محقق نشده است. این نمره خوب را به دلیل کنترل مقداری ترازنامه ها می دهم که باعث شد رشد نقدینگی را به نحو مطلوبی تا جایی که ممکن است کنترل کند.
۳۳	 ابوالفضل ابوترابی- نماینده مجلس	آشنا	به نظر من آقای فرزین از مدیران موفق دولت سیزدهم بود و توانست با وجود حوادث امنیتی گوناگون و بی سابقه، از تلاطم در بازار ارز جلوگیری کند.
۳۴	 رحیم زارع- نماینده مجلس	آشنا	در دو سال گذشته، با وجود حوادث امنیتی خاصی مانند عملیات طوفان الاقصی، پاسخ موشکی ایران به رژیم صهیونیستی و مسائل امنیتی یمن، سوریه و غیره، بانک مرکزی کنترل خوبی بر قیمت ارز داشت و نرخ رشد تندر آن مهار شد.
۳۵	 جواد شکرخواه- مدیرعامل بانک پارسیان	آشنا	بانک مرکزی در یکسال گذشته برای کنترل نقدینگی، اقدامات بسیاری انجام داده و رئیس کل در اجرای سیاست های پولی موفق عمل کرده، به طوری که با اجرای سیاست انقباضی توانست نرخ تورم را کنترل کند و امیدواریم بانک مرکزی برای رونق گرفتن بنگاه های تولیدی نیز ایده ای داشته باشد.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۳۶	 محمد صادق علیپور اقتصاددان	آشنا	با وجود مسائل و مشکلات بین المللی، بانک مرکزی در کنترل رشد نقدینگی موفقیت کسب کرد. در مورد ارز هم از ابتدای سال تاکنون نرخ دلار بین ۵۸ تا ۶۰ هزار تومان نوسانات طبیعی را طی کرده است.
۳۷	 حجت الاسلام محمد سبزی- نماینده مجلس	آشنا	بانک مرکزی در این دوره عملکرد خوبی در حوزه کنترل قیمت ارزهای خارجی داشته و جلوی شیب تند افزایش قیمت آن گرفته شده است. این کنترل قیمت در شرایطی اتفاق افتاده که ماسخت ترین حوادث امنیتی را در سطح منطقه داشته ایم.
۳۸	 حمید صافدل- رئیس اسبق سازمان توسعه تجارت ایران	آشنا	بانگاه منصفانه و با توجه به شرایط تحریم که جایجایی پول سخت و ارتباطات حرفه ای بانکی مان به حداقل رسیده است، به نظرم در دوره آقای فرزین گشایش های خوبی شد. به صورت کلی، راضی هستم. نمی توانم بگویم ایده آل است، اما الان در این شرایط سخت تخصیص ها می آید و خرید های کشور انجام می شود.
۳۹	 فواد کوهزادی- پژوهشگر حوزه بانکی	آشنا	بانک مرکزی در دوره اخیر اقدامات گسترده ای برای کنترل تورم انجام داده است. علاوه بر نرخ بهره، بانک مرکزی از ابزارهای پولی دیگری مانند عملیات بازار باز و تغییر در نرخ سپرده قانونی برای کنترل نقدینگی استفاده کرده است. این اقدامات به ویژه در شرایطی که فشارهای خارجی و داخلی به نوسانات قیمت ها دامن زده، موثر بوده است.
۴۰	 سید عباس حسینی مدیر عامل بانک مسکن	آشنا	اگر به دوران قبل از ریاست فرزین در بانک مرکزی و دغدغه های فعالان اقتصادی در آن دوران توجه کنیم، یادآور مباحث مختلفی از جمله تامین نیازهای ارزی و نوسانات بازار خواهد بود. مجموعه سیاست های بانک مرکزی توانست بسیاری از این دغدغه ها و نیازهای بازار را برطرف کند. همچنین شاهد کنترل تورم و ناترازی بانک ها نیز بودیم.
۴۱	 حسین رضوی پور- اقتصاددان	آشنا	به طور کلی تلاشی که برای مهار رشد نقدینگی صورت گرفته، خوب و نسبتاً موثر بود، به این معنا که بخشی از ریشه های رشد نقدینگی که از محل استقراض دولت از بانک مرکزی یا شبکه بانکی صورت می گرفت به صورت های دیگری از استقراض که آثار سوء کوتاه مدت کمتری دارند، تبدیل شد.
۴۲	 اکبر نجب زاده- نماینده مجلس	آشنا	بانک مرکزی در یکی دو سال گذشته، توانسته است قیمت ارز را کنترل کند و همچنین شاهد برنامه های جدی این نهاد برای مقابله با ناترازی های بانکی بودیم. البته این مقابله با ناترازی ها باعث شده تا اعطای تسهیلات با مشکلاتی مواجه شود و سرمایه در گردش تولید و بازار سرمایه، تامین نشود.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۴۳	 جواد عشقی نژاد-نایب رئیس سابق هیات مدیره بورس تهران	آشنا	در خصوص عملکرد بانک مرکزی ممکن است انتقادهایی هم داشته باشیم که داریم، اما نکته‌ای که وجود دارد اینکه بانک مرکزی خودش به عنوان یک فضای مستقل از بقیه اجزای اقتصاد نیست و برخی از تصمیم‌گیری‌ها به اقتضای زمان و متغیرهای بیرونی بوده که بانک مرکزی انجام داده و در صورتی که متغیرهای بیرونی، وضعیت ایده‌آل‌تری داشتند، قطعاً بانک مرکزی هم تصمیمات دیگری را می‌توانست بگیرد.
۴۴	 مصطفی سمیعی نسب-رئیس پژوهشکده امنیت اقتصادی تدبیر	آشنا	مهم‌ترین اقدام بانک مرکزی، ایجاد آرامش نسبی در میان متقاضیان ارز بوده است. عدم القاء هیجانات بلاوجه که شکل دهنده انتظارات قیمتی در مورد ارز می‌شود، امر مهمی است که مورد توجه بانک مرکزی قرار داشته است.
۴۵	 حسن فرازمند-استاد اقتصاد دانشگاه شهید چمران اهواز	آشنا	نمره عملکردم به بانک مرکزی خوب است. با توجه به شرایطی که بر اقتصاد ایران حاکم بود، عملکرد بانک مرکزی را به دلیل توانایی‌اش در کنترل حجم نقدینگی، مثبت ارزیابی می‌کنم.
۴۶	 یحیی لطفی نیا-اقتصاددان	آشنا	اگر بر اساس متغیرها بخواهیم امتیاز بدهیم، می‌توانیم بگوییم بانک مرکزی به عنوان متولی کنترل تورم، رشد نقدینگی و حتی کمک به رشد اقتصادی، امتیاز خوبی رانسبت به دوره‌های قبلی می‌گیرد.
۴۷	 محمد رضا حسینی-فعال بخش خصوصی	آشنا	بانک مرکزی توانسته روی نرخ ارز در بازار آزاد، بازسازی و کنترل کافی داشته باشد و با اینکه دچار تنش‌های سیاسی شدیدی خصوصاً در فروردین ماه امسال شد، روی نرخ ارز کنترل قوی داشته و جای تشکر دارد. در این موضوع بانک مرکزی خوب عمل کرده است.
۴۸	 مجتبی یوسفی-عضو هیات رییس مجلس	آشنا	رئیس کل بانک مرکزی با مدیریت خوب خود توانست جلوی تلاطم قیمت ارز در بازار را بگیرد. اگرچه ما افزایش قیمت دلار و دیگر ارزها را داریم، اما با عملکرد و مدیریت خوب آقای فرزین از جمله استفاده از ارزهای دیگر و ایجاد تنوع در سبد ارزی و دیگر اقدامات صورت گرفته جلوی رشد شتابان قیمت ارز در بازار را گرفته شد.
۴۹	 محمد رضا اکبری-مدرس دانشگاه	آشنا	عملکرد بانک مرکزی را مثبت ارزیابی می‌کنم، به دلیل احترامی که به علم و دانش اقتصاد گذاشته شده و سعی کردند نظرات کارشناسی را پیاده‌سازی کنند.

ردیف	نام و عنوان	ارتباطی	توضیحات
۵۰	 علی ابدالی - مدیرعامل بانک سینا	ا.ج.	با توجه به اینکه من در این دوره در نظام بانکی حضور داشته‌ام، عملکرد بانک مرکزی را خوب ارزیابی می‌کنم و با حضور آقای فرزین در بانک مرکزی، ثباتی در شبکه بانکی کشور ایجاد شد.
۵۱	 وهب متقی نیا - سرپرست بانک کشاورزی	ا.ج.	بانک مرکزی طی یکسال ونیم اخیر، در کنترل نرخ رشد نقدینگی و تورم عملکرد خوبی داشته و سیاست‌های مناسبی مانند کنترل ترازنامه بانک‌ها را اجرا کرد. همچنین باعث کاهش اضافه برداشت بانک‌ها از بانک مرکزی شده است.
۵۲	 رضا پدیدار - رئیس کمیسیون انرژی اتاق تهران	ف.ت.ج.	ما در نشست‌های تخصصی خودمان به ویژه در اتاق بازرگانی گفتیم تا اندازه‌ای می‌توانیم اقدامات را قابل قبول بدانیم. اقداماتی که در بانک مرکزی انجام شده باید در جهت هدایت نقدینگی برای پشتیبانی از اقتصاد ملی، مورد توجه قرار گیرد.
۵۳	 آرش نجفی - رئیس کمیسیون انرژی اتاق ایران	ف.ت.ج.	کسی موفق است که تورم را کنترل و دلار را مدیریت کند. درست است که بانک مرکزی اجازه نداد نوسانات دلار عجیب و غریب باشد، اما در ازای آن، کل چرخه اقتصاد متوقف شد.
۵۴	 عباس دادجوی توکلی اقتصاددان	ا.ج.	بانک مرکزی بهتر از این نمی‌توانست عمل کند. در حوزه کل‌های پولی، کار فوق‌العاده‌ای کرد و هیچ وقت در تاریخ ایران سابقه نداشت که بانک مرکزی اینگونه رشد نقدینگی را کنترل کند، همیشه بانک‌ها خلق پول می‌کردند و بعد از آن باید پاسخگوی بانک مرکزی می‌شدند.
۵۵	 حجت‌الله مهدیان مدیرعامل سابق بانک توسعه تعاون	ف.ت.ج.	تورم حاکم بر جامعه و نرخ ارز گویای مشکلات اقتصادی است، با این حال بانک مرکزی در این زمینه خیلی مقصر نیست و سیاست‌های حاکم بر کشور موجب این اتفاقات شده است.
۵۶	 ابوالقاسم جراه - نماینده مجلس	ا.ج.	عملکرد بانک مرکزی در حوزه کنترل ناترازی بانک‌ها و مقابله با این مسئله در حدود یکسال گذشته قابل قبول بوده است. اما بانک مرکزی در حوزه کنترل قیمت ارز چندان موفق عمل کرده و می‌توانست بهتر از اینها کار شود.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۵۷	 محسن سیفی کفشگری مدیرعامل بانک صادرات ایران	آشنا	با توجه به مشکلات اقتصاد ایران و به ویژه در حوزه پولی و بانکی، بانک مرکزی به عنوان یکی از اصلی ترین ارکانی که باید به حل چالش های بخش پولی می پرداخت، عملکرد قابل قبولی داشته است.
۵۸	 مهدی ذوالفقاری- عضو هیات علمی دانشگاه تربیت مدرس	آشنا	عملکرد بانک مرکزی در حوزه بازار ارز که نرخ دلار افزایش شدیدی نداشت، قابل قبول است و نمره مناسب به بالا را به بانک مرکزی می دهم. البته در موضوعات نقدینگی و تورم خیلی با عملکرد بانک مرکزی موافق نیستم.
۵۹	 روزبه بالونزاد- عضو هیات علمی پژوهشکده امور اقتصادی	آشنا	مجری سیاست بخشی از اتفاقاتی که در بازار می افتد، بانک مرکزی نبوده و تثبیت بازار ارز تنها توسط بانک مرکزی محقق نشده و بخشی مربوط به وضعیت سیاسی کشور بوده که از نوسان به دور بوده است.
۶۰	 علی قنبری- اقتصاددان	آشنا	وضعیت شاخص های اقتصادی مانند کنترل تورم، نقدینگی و تقویت ارزش پول ملی، عملکرد بانک مرکزی را قابل قبول نشان می دهد و این نهاد توانسته تا حدودی وضعیت اقتصادی را پایداری کند.
۶۱	 سعید مولایی- مدرس دانشگاه	آشنا	بانک مرکزی با توجه به ظرفیت هایی که در اختیار داشت، سعی کرد به درستی از آن استفاده کند و از آنجایی که سیاست بدون هزینه نداریم، به نظر می آید تا حدی توانست به اهدافی که مدنظر داشت برسد.
۶۲	 فردین منصوری- استاد اقتصاد دانشگاه سیستان و بلوچستان	آشنا	برای نظرسنجی درباره عملکرد بانک مرکزی باید شرایط را هم در نظر بگیریم، ترورها و جنگ ها بانک مرکزی را در شرایط اضطراری قرار داد و اگر بخوایم عملکرد را در شرایط اضطرار بسنجیم، عالی بود.
۶۳	 حجت ایزدخواستی- عضو هیات علمی دانشگاه شهید بهشتی	آشنا	در کوتاه مدت می توان نمره قابل قبول به عملکرد بانک مرکزی داد، به این دلیل که اطمینان به تداوم در یکی، دو دوره بعد ندارم. اگر چهار سال با سیاست های سازگار و هماهنگ تداوم پیدا کند، می توان نمره خوب داد.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۶۴	 جهانبخش سنجابی- دبیرکل اتاق مشترک ایران و عراق	آشنا	به بانک مرکزی از نظر مجموع اقداماتی که انجام داده، در دوران اخیرنمره قبولی خوب قابل قبول به بالا می‌دهم و آن میزان فعالیت‌هایی که مخصوصاً در دو سال اخیر شاهد بودیم را نمی‌توان نادیده گرفت.
۶۵	 مسعود توتونچیان- کارآفرین برتر ملی	آشنا	شخصیت آقای فرزین بسیار خوب است، من از بانک کارآفرین و بانک ملی ایشان را می‌شناسم، شخصیت محترم و تیم خوبی دارند. وی فرد متخصص و عالم به کار است و سالیان متمادی در نظام بانکی خدمت کرده و در کل نمره قابل قبول می‌دهم.
۶۶	 علیرضا قدرتی- کارشناس مسائل اقتصادی	آشنا	اگر نگاه واقع بینانه‌تری به عملکرد بانک مرکزی و اجرای سیاست‌های آن طی دو سال گذشته داشته باشیم، می‌توان به این عملکرد نمره قبولی داد و اقدامات خوبی در این دوره صورت گرفته است.
۶۷	 عباس علوی- راد- اقتصاددان	آشنا	عملکرد بانک مرکزی را با نگاه خوشبینانه با توجه به شرایط سیاسی کشور، خوب ارزیابی می‌کنم، با این حال بانک مرکزی در جاهایی بهتر و در بخش‌هایی متوسط بوده است. در موضوع کنترل کل‌های پولی، اعم از رشد نقدینگی و رشد پایه پولی، عملکرد بانک مرکزی خیلی خوب بود.
۶۸	 جمشید عدالتیان اقتصاددان و استاد دانشگاه	آشنا	در کل بانک مرکزی عملکرد خوبی را در یک سال و نیم گذشته به نمایش گذاشته است. البته اعمال سیاست‌های انقباضی سبب شده تا شرکت‌های تولیدی از نظر نقدینگی، تحت فشار قرار بگیرند.
۶۹	 مجید شاکری- تحلیلگر مسائل اقتصادی	آشنا	نمره من به عملکرد بانک مرکزی خوب است. بانک مرکزی با کنترل ترازنامه، رشد نقدینگی را مهار کرد، اما برای بخش توسعه‌ای، برنامه‌ای در دولت سیزدهم وجود نداشته است.
۷۰	 مسعود دانشمند- عضو اتاق بازرگانی ایران	آشنا	در یکسال گذشته و با مدیریت دکتر فرزین، عملکرد بانک مرکزی قابل قبول بوده، چون رئیس کل با اعمال سیاست‌هایی توانست نرخ ارز را با وجود تنش‌های سیاسی، در محدوده‌ای معین کنترل کند و به نوعی در این مدت، شاهد کاهش چشمگیر نرخ رشد نقدینگی بودیم.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۷۱	 علی مروی- اقتصاددان	آشنا	کنترل ترازنامه بانک ها سیاست موقتی است و باید مبتنی بر اعتبارسنجی بانک ها صورت بگیرد تا رکود شدیدی به بازار منتقل نشود. بانک مرکزی در مدتی نرخ سود سپرده را به ۳۰ درصد افزایش داد که این موضوع ناترازی بانک ها را تشدید می کند. ایجاد زیرساخت پیمان های پولی دو جانبه بین ایران و روسیه، از جمله اقدامات مهم بانک مرکزی است.
۷۲	 فتح اله تاری- اقتصاددان	آشنا	بانک مرکزی باید باریل گذاری خود، با دلار تلگرامی مقابله کند.
۷۳	 احسان قمری- اقتصاددان	آشنا	سیاست هایی که در یکسال و نیم اخیر در بانک مرکزی انجام شد، قابل تقدیر است و توانست با سیاست تثبیت و پولی مناسب، بازار ارز را کنترل کند.
۷۴	 حسن معتمدی- مدیرکل اسبق نظارت بر بانک ها و موسسات مالی بانک مرکزی	آشنا	این نمره متوسط به مجموعه دولت و دستگاه هاست که بانک مرکزی از این بهتر نتوانسته عمل کند و اگر دستگاه ها به بانک مرکزی کمک بیشتری می کردند و مشکل ناترازی بودجه توسط دولت حل می شد، قطعاً بانک مرکزی عملکرد بهتری داشت.
۷۵	 حسین درودیان- اقتصاددان	آشنا	بانک مرکزی سیاست تثبیت را به خوبی جلو برد و اهداف خود را تا حدود زیادی محقق کرد، ولی بیش از حد بر سیاست تثبیت تمرکز کرده است و از هدف رشد اقتصادی و دسترسی به اعتبار دور شده است.
۷۶	 حسین جوشقانی- عضو هیات علمی دانشگاه خاتم	آشنا	دیپلماسی ارزی به خوبی در یکسال گذشته دنبال شده، همچنین بانک مرکزی تا حدودی توانست نقدینگی و تورم را کنترل کند، اما مهم تر از کنترل تورم، پایداری و ماندگاری این شرایط خوب است.
۷۷	 سیاب ممی پور- استاد اقتصاد دانشگاه خوارزمی	آشنا	نمی توان عملکرد بانک مرکزی را به صورت کلی بررسی کرد، بلکه باید هر حوزه را به صورت مجزا مورد بررسی قرار داد. به عنوان نمونه بانک مرکزی در مدیریت نظام های پرداخت از گذشته تاکنون، رتبه بالایی کسب کرده است.
۷۸	 محمد مهدی مجاهدی- عضو هیات علمی دانشگاه علامه	آشنا	اقدامات انجام شده برای رفع ناترازی بانک ها و انحلال موسسات ناتراز لازم بوده، اما این اقدامات کافی نیست، همچنین بانک مرکزی ثبات نسبتاً خوبی در کوتاه مدت ایجاد کرده و توانسته است تورم و نوسانات نرخ ارز را تا حدودی کنترل کند.

ردیف	نام و عنوان	ارتقای	توضیحات
۷۹	 مجید افشاری راد-استاد اقتصاد دانشگاه خوارزمی	قابل قبول	ارتقای تولید، تثبیت قیمت و کنترل نرخ تورم از جمله اهداف اجرای سیاست تثبیت توسط بانک مرکزی است. بانک مرکزی به دنبال این است که نرخ تورم هر دوره را به میانگین آن نزدیک کند که این نیازمند نظام ارزی شناور آزاد خواهد بود. بانک مرکزی به دنبال تثبیت قیمت است و به همین دلیل، موسسات ناترازی که زیان انباشته بالایی داشتند، رامنحل کرد.
۸۰	 مهدی یزدانی-استاد اقتصاد دانشگاه شهید بهشتی	قابل قبول	اقدامات بانک مرکزی در یکسال و نیم گذشته، نسبت به سال های قبل بیشترین و بوی اقتصادی داشته است. ایجاد مرکز مبادله ارز و طلای ایران، برخورد با بانک های ناتراز و تثبیت نرخ ارز، از جمله اقدامات خوب بانک مرکزی در یکسال گذشته است.
۸۱	 حسن حسن خانی-کارشناس مسائل اقتصادی	قابل قبول	تامین ارز اربعین از اقدامات بسیار مثبت بانک مرکزی بود که از شوک ارزی در زمان اربعین نیز جلوگیری کرد. ایجاد یک ساختار موازی سوئیفت و اتصال به شبکه میروسیه نیز اقدام مثبتی است که در صورت ایجاد توانایی بازگشایی ال.سی برای تجار، عملاً تحریم ها را بی اثر می کند. اما در قانون جهش تولید مسکن، عملکرد خوب نبوده است.
۸۲	 علیرضا صانعی-نایب رییس اتاق مشترک ایران و ازبکستان	قابل قبول	یکی از نکاتی که ماطی دو سه سال گذشته تجربه کردیم و از نقاط قوت دولت سیزدهم بود، رفع برخی مشکلات با کشورهای همسایه بود که تأثیر مثبتی بر تجارت خارجی و مباحث مالی و ارزی داشت.
۸۳	 مهرداد سعادت-رییس اتاق مشترک ایران و ترکیه	قابل قبول	در دو سال گذشته، بخش تولید در کشور ناشی از سیاست های انقباضی بانک مرکزی تحت فشار بود. البته قطعاً کنترل نرخ رشد نقدینگی و تعیین تکلیف بانک های ناتراز الزامی بود، اما باید راهکاری برای تأمین مالی بخش های تولیدی ارائه شود.
۸۴	 مهرداد لاهوتی-نماینده مجلس	قابل قبول	در کل من بانک مرکزی را در بحث گرانی، تورم و مشکلات اقتصادی کشور مقصر نمی دانم، زیرا در ایران بانک مرکزی زیر نظر دولت کار می کند و از آزادی عمل لازم برخوردار نیست.
۸۵	 محسن زنگنه-نماینده مجلس	قابل قبول	بانک مرکزی در حوزه نظارت بر عملکرد بانک ها کارنامه خوبی داشته و توانسته است جلوی بسیاری از ناترازی ها را بگیرد، اما در حوزه قیمت ارز و کنترل بازار موفق نبود. مشکل بازار ارز نیز بحث چند نرخ بودن ارز است و تا زمانی که ارز تک نرخ نباشد، مشکلات پابرجا خواهد بود.

ردیف	نام و عنوان	آرژانی	توضیحات
۸۶	 محسن بوالحسنی مدیرعامل صرافی بانک توسعه صادرات	پژوهشگر	در برخی از مواقع اقتصاد و بازار ارز از متغیرهای برونزا تاثیر می گیرند، بنابراین به نوعی بازار ارز شرطی می شود، اما سیاست های اتخاذ شده توسط بانک مرکزی اثر تکانه های سیاسی بر نرخ دلار را کم می کند.
۸۷	 محمدرضا عبدالهی - عضو مرکز پژوهش های مجلس	پژوهشگر	عملکرد بانک مرکزی در حوزه سیاست های پولی قابل قبول است، اما آثار آن بر بخش حقیقی اقتصاد آسیب هایی وارد کرده است و بعد اینکه هزینه هایی که برای کاهش تورم داده ایم، به همان اندازه محقق نشده است. یعنی بانک مرکزی موفق شده تا نرخ رشد نقدینگی و پایه پولی را باشدت زیادی کاهش دهد، اما موفق نشده به همان میزان نرخ تورم را کاهش دهد.
۸۸	 قدرت الهه امام وردی اقتصاددان	پژوهشگر	در اقتصاد ایران رکود حکمفرما است و بازار سرمایه نیز شرایط خوبی ندارد، در این شرایط بانک مرکزی ابزارهای سیاستی مناسبی که می توانست به کار بگیرد تا حجم پول و کنترل تورم و هدایت اعتبار به بخش های تولیدی را انجام دهد، نداشت چون وضعیت به شکلی بود که این ابزارها کارآمدی خودشان را از دست داده بودند.
۸۹	 بهروز محبی نجم آبادی نماینده مجلس	پژوهشگر	دشمن در تلاش بود تحت تاثیر حوادث امنیتی موجود در یکی دو سال گذشته، بازار ارز را دچار تلاطم های شدید کند که با مدیریت خوب دولت و بانک مرکزی با شکست مواجه شد. در این دوره، بانک مرکزی با اقتدار بیشتری به موضوع کنترل ناترازی ها پرداخت.
۹۰	 حسین محمودی اصل کارشناس مسائل اقتصادی	پژوهشگر	به عملکرد بانک مرکزی نقد داریم. کشور دچار مشکلات چندوجهی است، بنابراین باید به مسائل چندوجهی نگاه کرد. اینکه به دلیل کنترل نقدینگی و تورم در کل دنیا از ابزار نرخ بهره استفاده می کنند، کاملاً هم درست است، اما اینکه ما از این مکانیزم بدون ارزیابی، بومی سازی و نگاه کارشناسی استفاده کنیم، بسیار آسیب زا است.
۹۱	 محسن سجادی - عضو هیات علمی دانشگاه مفید	پژوهشگر	من تا این لحظه موافقم که در بانک مرکزی کار خوبی انجام شده، چون توانستند هم نرخ ارز را ثابت نگه دارند و هم اینکه رشد نقدینگی تا حد زیادی کنترل شده است. بنابراین در این یکسال اخیر، واقعا به نظر من عملکردشان مثبت بوده است.

ردیف	نام و عنوان	ارتباطی	توضیحات
۹۲	 غلامعلی فرجادی-دانشیار موسسه عالی آموزشی و پژوهشی مدیریت	قابل قبول	مسائلی که در جامعه وجود دارد، مشکلات و تحریمی که داریم، در کنار تنش های بین المللی، اینکه مدیریت کارآمد باشد، بسیار مهم است، اما در این شرایط همه چیز رانمی توان پای مدیریت گذاشت، چرا که بانک مرکزی با محدودیت های متعددی روبه روست.
۹۳	 سیدامین منصوری-استاد دانشگاه شهید چمران اهواز	قابل قبول	ارزیابی کلی این است که بانک مرکزی تا حدی در شرایط فعلی مناسب برخورد کرده و حداقل توانسته است جلوی تشدید بیشتر مشکلات را بگیرد.
۹۴	 فاطمه مقیمی-رییس اتاق مشترک ایران و گرجستان	قابل قبول	به نظر من در این دوره ما شاهد اقداماتی بودیم که سبب تغییرات مثبتی در حوزه اقتصاد شد، اما این تغییرات ناکافی بوده و صرفاً می تواند شروع و جرقه تغییرات مثبت آینده باشد. امیدوارم این روند با اصلاح برخی موارد و کسری ها، در ادامه مسیر حرکت بانک مرکزی نیز تداوم داشته باشد و تصمیمات با توجه به دغدغه ها و نظرات کارشناسان و فعالان اقتصادی اتخاذ شود.
۹۵	 سعید عسگرزاده-فعال بخش خصوصی	تعیین	به لحاظ برنامه ای وضعیت بانک مرکزی خوب بوده، اما به لحاظ عملیاتی کارنامه موفق ندارد.
۹۶	 شهباز حسن پور بیگلری نماینده مجلس	قابل قبول	بانک مرکزی در حوزه کنترل قیمت ارز تلاش هایی داشته، اما این اقدامات آنطور که باید و شاید در بازار داخلی و کنترل قیمت در بازارهای مختلف تأثیر چندانی نداشته است. در حوزه اعمال نظارت ها برای مقابله با ناترازی بانک ها نیز حرکت هایی شروع شده، اما این مسئله باعث شده تا بعضاً جلوی پرداخت وام های خرد گرفته شود.
۹۷	 سعید باستانی-نماینده سابق مجلس	قابل قبول	اقدامات انجام شده توسط بانک مرکزی تا رسیدن به سفره مردم زمان بر است و گاهی ممکن است اثر سیاست های مثبت اتخاذ شده در چندین سال آینده مشخص شود. اقداماتی مانند انضباط مالی بانک ها و توانمندسازی آنها، ثبات نرخ ارز و نظارت بر شبکه بانکی باید ادامه دار باشد.
۹۸	 روشنعلی یکتا-نایب رییس اتاق مشترک ایران و روسیه	تعیین	با توجه به جنگی که بین روسیه و اوکراین به وجود آمد، ما می توانستیم از این شرایط خیلی بهتر استفاده کنیم، چون یک در به روسیه برای ما باز شده بود، ولی ما خوب استفاده نکردیم.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۹۹	 حسن گلمرادی- عضو هیات علمی موسسه عالی آموزش بانکداری ایران	آشنا	عملکرد بانک مرکزی در مدیریت نوسانات نرخ ارز، به طور نسبی قابل قبول بوده، ولی سیاست کنترل و ثبات نرخ ارز و حرکت به سمت تک نرخی شدن، بدون تحریک تورم و کاهش قدرت خرید مردم بایستی تداوم یابد.
۱۰۰	 میثم مهرپور- کارشناس مسائل اقتصادی	آشنا	به نظر مهم ترین اقدام بانک مرکزی را باید در احیاء جایگاه واقعی این بانک در دوران ریاست دکتر فرزین جستجو کرد. یعنی حضور پُر قدرت و قابل توجه سیاست گذار پولی، به نحوی که امروز این احساس که یک بانک مرکزی مقتدر در کشور وجود دارد، محسوس و ملموس است.
۱۰۱	 معصومه آقاپور علیشاهی نماینده سابق مجلس	آشنا	بانک مرکزی از ابزارهای خود استفاده کرد، اما متأسفانه نرخ سود ۳۰ درصدی تمامی موازنه های بازارهای مالی و پولی را برهم ریخت.
۱۰۲	 سینا احدیان- پژوهشگر اقتصادی	آشنا	ارزیابی عملکرد بانک مرکزی از نظر اینجانب در یکسال و نیم گذشته عالی بوده است. با توجه به کاهش نرخ رشد نقدینگی به سطح ۲۵ درصد و همچنین ثبات نسبی بازار ارز با وجود ریسک های سیاسی ناشی از تنش های متعدد منطقه در یکسال گذشته، عملکرد بانک مرکزی در این مدت قابل تقدیر است. راه اندازی مرکز مبادله ایران نیز به تامين و ساماندهی بازار ارز کمک کرده است.
۱۰۳	 محمد رضا یزدی زاده کارشناس مسائل اقتصادی	آشنا	اقدام بانک مرکزی در جهت انحلال بانک های ناتراز بسیار خوب بود، ولی در رابطه با نرخ بهره بسیار بد بود و افزایش نرخ آن ضربه به اقتصاد کشور وارد کرد.
۱۰۴	 حمید رضا گییهانی- کارشناس مسائل اقتصادی	آشنا	سیاست تثبیت توانسته تا حدود زیادی پیش بینی پذیر بودن را برای فعالین اقتصادی فراهم کرده و ظرفیتی ایجاد کند که فعالین اقتصادی دغدغه ای برای نوسانات پُرشمار که در دوره های گذشته و در روزهای مختلف یک سال رخ می داد، نداشته باشند.
۱۰۵	 منصور انصاری- کارشناس اقتصاد کشاورزی	آشنا	بانک مرکزی نظارت و کنترل دقیقی بر برداشت بانک ها نداشت و علاوه بر آن پول گندم را نیز به موقع تامین نکرد.

ردیف	نام و عنوان	ارتباطی	توضیحات
۱۰۶	 سالار باوند- کارشناس مسائل اقتصادی	اقتصادی	بانک مرکزی و دولت تلاش کردند تا زیرساخت های پولی را اصلاح کنند.
۱۰۷	 علی فرنام- کارشناس مسائل اقتصادی	اقتصادی	از شماره ۱۰ به بانک مرکزی شماره ۷ را می دهیم، زیرا بانک مرکزی رخدادهای منطقه ای را تحت کنترل خود درآورد.
۱۰۸	 جواد مویدیان- کارشناس مسائل اقتصادی	اقتصادی	بانک مرکزی در حوزه تسهیلات تکلیفی همچون وام ازدواج و وام فرزندآوری ضعیف عمل کرد.
۱۰۹	 سهیلانقی پور- کارشناس بازار سرمایه	اقتصادی	اگر بخواهیم به عملکرد بانک مرکزی طی یکسال و نیم اخیر امتیازی بدهیم باید اقدامات مثبت و منفی بانک مرکزی را در کنار هم بگذاریم. کنترل رشد نقدینگی و ترانزنامه بانک از اقدامات مثبت و نوسانات نرخ ارز با وجود تلاش های بانک مرکزی، بر زندگی روزمره مردم و فعالیت های اقتصادی تاثیر منفی گذاشته است.
۱۱۰	 علیرضا نوری- فعال اقتصادی	اقتصادی	بانک مرکزی در زمینه تخصیص و تامین ارز مواد اولیه ضعیف عمل کرده است. تک نرخی بودن ارز، تنها روش موفقیت است و راه دومی نیز وجود ندارد.
۱۱۱	 عطا بهرامی- کارشناس مسائل اقتصادی	اقتصادی	بانک مرکزی در نهایت موفق به مهار تورم نشد و رشد اقتصادی با کیفیت محقق نشده است.
۱۱۲	 یوسف کاووسی- مدیرکل اسبق بازرسی بانک مرکزی	اقتصادی	اصل ایجاد مرکز مبادله ارز و طلا از نظر قانونی زیر سوال است. سیاست تثبیت موجب شد تا صادرکننده ارز خود را وارد کشور نکند و یا به جای ارز، طلا وارد می کند. در نهایت کالاها با نرخ بازار آزاد به دست مردم می رسد. البته کنترل ترانزنامه بانک ها از اقدامات خوب بانک مرکزی است.
۱۱۳	 امین غزالی- کارشناس بازار سرمایه	اقتصادی	بانک مرکزی در موضوع نرخ بهره موجب آسیب به بازار سرمایه شد. در واقع رشد نرخ بهره، مشکلات بزرگی برای بازار سرمایه ایجاد کرد.

ردیف	نام و عنوان	ارتباطی	توضیحات
۱۱۴	 علی نبوی - عضو اتاق بازرگانی ایران	فصل ۱۱۴	اقدامات بانک مرکزی در حوزه کنترل نوسانات ارزی مثبت بوده، اما در حوزه تامین سرمایه برای واحدهای تولیدی و صنعتی با مشکلاتی مواجه بودیم. اجرای سیاست انقباضی توسط بانک مرکزی باعث شد کمی بخش های تولیدی برای تامین نقدینگی با مشکل مواجه شوند، اما باید بپذیریم اجرای هر سیاستی علاوه بر آثار مثبت، دارای تبعاتی است.
۱۱۵	 عماد مردانی - عضو اتاق بازرگانی ایران	فصل ۱۱۵	در موضوع تخصیص ارز، بانک مرکزی، وزارت صمت و گمرک هر سه نقش دارند. سیاست های بانک مرکزی را می توانیم به دو دسته ارزی و ریالی تقسیم کنیم که بانک مرکزی در حوزه ریالی خوب عمل نکرده است. عملکرد بانک مرکزی در حوزه ارزی بهتر بوده، اما باید تلاش کنیم به سمت تک نرخی شدن حرکت کنیم.
۱۱۶	 محمد علی حسینی - عضو اتاق بازرگانی ایران	فصل ۱۱۶	اقدامات انجام شده برای رفع ناترازی بانک ها و انحلال موسسات ناتراز لازم بوده، اما این اقدامات کافی نیست. همچنین بانک مرکزی ثبات نسبتاً خوبی در کوتاه مدت ایجاد کرده و توانسته است تورم و نوسانات نرخ ارز را تا حدودی کنترل کند.
۱۱۷	 علیرضا خلیلی - عضو اتاق بازرگانی ایران	فصل ۱۱۷	با هرتنش سیاسی نرخ ارز بالا رفت و تا حدود ۷۰ هزار تومان هم رسید، اما با اقدامات بانک مرکزی این نرخ تا حدودی کنترل شد، ولی در تخصیص ارز و رسیدن ارز به دست تولید کننده و تجار، بانک مرکزی باید تلاش بیشتری بکند.
۱۱۸	 منصور ملکی - کارشناس مسائل اقتصادی	فصل ۱۱۸	عملکرد بانک مرکزی در یکسال و نیم گذشته با توجه به محدودیت های داخلی و خارجی خوب بوده، به طوری که توانسته به بسیاری از اهداف خود مانند کنترل نقدینگی و اصلاح نظام بانکی برسد.
۱۱۹	 آرمان خالقی - عضو اتاق بازرگانی ایران	فصل ۱۱۹	بانک مرکزی باید از ارزش پول ملی صیانت کند، همچنین باید بر شبکه بانکی نظارت شود تا در صورت تخلف با آن برخورد شود. تا حدودی این مسائل از سمت بانک مرکزی صورت گرفت، اما در قسمت تامین نقدینگی برای بنگاه های تولیدی، عملکرد بانک مرکزی رضایت بخش نبود.
۱۲۰	 امید ماهرانی - عضو اتاق بازرگانی ایران	فصل ۱۲۰	عملکرد بانک مرکزی با توجه به امکانات، اختیارات و محدودیت های موجود را باید تا حدی قابل قبول دانست، چرا که با در نظر گرفتن داشته هایش توانست بسیاری از امور را کنترل و مدیریت کند.

ردیف	نام و عنوان	ازبانی	توضیحات
۱۲۱	 ولی اله منصوری- عضو اتاق بازرگانی ایران	قابل قبول	یکی از مشکلات فعالان اقتصادی به ویژه در فرایند صادرات، دستورالعمل‌های رفع تعهدات ارزی است که به مانع بزرگی برای تولید و تجارت تبدیل شده و بانک مرکزی باید در این خصوص تصمیمات لازم را اتخاذ کند.
۱۲۲	 علی صفرنژاد- عضو اتاق بازرگانی ایران	قابل قبول	بحث رفع تعهدات ارزی، یکی از موانع اصلی در روند واردات و صادرات است که با توجه به سیاست‌های کلی دولت و محدودیت‌های تحریم، باید آن را به عنوان ناچاری و اجبار در کار بدانیم. البته بانک مرکزی در بخش‌های مختلف می‌تواند انعطاف بیشتری به خرج دهد.
۱۲۳	 هیبت اله اصولی- عضو اتاق بازرگانی ایران	مؤید	به نظر من عملکرد بانک مرکزی در اقتصاد کشور بسیار سازنده بوده است.
۱۲۴	 حمید مهاوی- فعال اقتصادی	مؤید	نرخ ارز ثبات نداشته و همیشه دارای نوسان بوده است، اما عملکرد بانک مرکزی در مورد تخصیص ارز نیمایی خوب است.
۱۲۵	 سید حسین معروف- عضو اتاق بازرگانی ایران	قابل قبول	بانک مرکزی در کنترل تورم، به خصوص در کنترل تورم مصرف‌کننده موفق نبوده، اما در کنترل نرخ ارز موفق بوده. با این حال، اقدامات در بخش تخصیص ارز قابل دفاع نیست.
۱۲۶	 حمید ذوالانواری- عضو اتاق بازرگانی ایران	مؤید	در سال‌های اخیر بخش صادرات از بخشنامه‌های بانک مرکزی ضربه خورده است.
۱۲۷	 سید فرهنگ حسینی کارشناس بازار سرمایه	قابل قبول	در یکسال اخیر، ثبات نسبی در متغیرهای کلان اقتصادی ایجاد شده و بانک مرکزی تا حدودی جلوی افزایش نرخ ارز را گرفته است.
۱۲۸	 اصغر سام‌زاده- فعال در صنعت طلا و جواهر	قابل قبول	با اقدامات بانک مرکزی طی یکسال گذشته، هنگام وقوع تنش‌های سیاسی، بازارهای مالی نوسان زیادی را تجربه نکردند.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۱۲۹	 محمد رضا نوری زاده - فعال در صنعت طلا و جواهر	آشنا	در یکسال گذشته، با روی دادن تنش های سیاسی، بازارهای مالی دچار نوسان می شدند، اما با اقدامات بانک مرکزی بعد از آرام شدن فضای سیاسی کشور، نرخ در بازارهای مالی به کانال قبلی خود باز می گشت.
۱۳۰	 مهرداد حاجی زاده فلاح تحلیلگر مسائل اقتصادی	آشنا	بانک مرکزی در بخش کنترل نرخ ارز خوب عمل کرده، اما در برخورد با بانک ها و موسسات اعتباری ناتراز عملکرد بدی داشته است.
۱۳۱	 سجاد برخورداری - استاد اقتصاد دانشگاه تهران	آشنا	عملکرد بانک مرکزی خوب بوده و ما باید شرایط را هم در نظر بگیریم. شرایطی که دکتر فرزین در آن قرار گرفت، شرایط خوبی نبوده است. در مجموع عملکرد خوبی بوده که فکر می کنم ادامه فعالیت های وی در بانک مرکزی، به نفع اقتصاد کشور است.
۱۳۲	 اسماعیل عمرانی - فعال اقتصادی	آشنا	کمر کشور را خود تحریمی شکسته است، وگرنه تحریم های غرب علیه ایران بی اثر است.
۱۳۳	 علی خمیسی - فعال اقتصادی	آشنا	بانک مرکزی در اتفاقات سیاسی اخیر پس از جنگ غزه، بازار ارز را به خوبی کنترل کرده که این موضوع برای همه فعالان اقتصادی مطلوب است.
۱۳۴	 امیر شهریاری - فعال اقتصادی	آشنا	بانک مرکزی با سیاست های خوب، ثبات نرخ ارز را حفظ کرد و مانند سال های گذشته با جهش های بی سابقه مواجه نشدیم.
۱۳۵	 حمید نیکخواه - کارشناس مسائل اقتصادی	آشنا	بانک مرکزی با تأسیس مرکز مبادله توانست اندکی جلوی رشد نرخ ارز را بگیرد اما در حوزه طلا، بخش زیادی از طلاهای وارداتی، به بازار طلا ورود پیدا نکرد، البته در هر صورت تا حدی جلوی تورم و رشد نقدینگی گرفته شد. انحلال ۳ موسسه ناتراز و در کل سیاست کنترل ترازنامه بانک ها نیز از اقدامات مثبت بانک مرکزی در دو سال گذشته بود.
۱۳۶	 اکبر اد هم - کارشناس بازارهای مالی	آشنا	در یک و نیم سال اخیر، رویدادهای اقتصادی و سیاست های جهانی بدون اثر بر تصمیمات بانک مرکزی نبوده و رویکرد بانک مرکزی اتخاذ سیاست های پولی انقباضی بوده، تا از این طریق تورم نقطه به نقطه را به حداقل ممکن برساند.

ردیف	نام و عنوان	اندازه	توضیحات
۱۳۷	 عباس محمدی-کارشناس مسائل پولی و بانکی	قابل قبول	فعال سازی دیپلماسی بانکی در سطح کشورهای همسایه و برقراری آرامش در بازار به رغم تنش های ادامه دار و فزاینده در خاورمیانه، از نقاط مثبت عملکرد بانک مرکزی است، اما در بخش نظارت و برخورد با بانک های مشکل دار، عملا اقدام موثری انجام نشده و نداشتن الگوی نظارتی اثربخش و تجربه کافی بانکی در بخش نظارتی، منجر به برخی بی انضباطی های مالی در سطح شبکه بانکی شده است.
۱۳۸	 مهدی زریباف-اقتصاددان	قابل قبول	نمره من به عملکرد بانک مرکزی متوسط است. در انضباط بخشی و ایجاد نظم مالی و سامانه های کنترل کننده، موفق بوده است. به لحاظ تکنیک ها و تاکتیک های مالی برای کنترل بازار و بازسازی چه در حوزه ارزی و ریالی نیز موفق بوده، اما نتوانسته مشکلات را اساسی حل کند و مسیر گذشته را طی کرده است.
۱۳۹	 فرج اله نجفی سرپیری-اتاق بازرگانی	قابل قبول	بخشنامه هایی که بانک مرکزی صادر می کند، خود بانک ها به این بخشنامه ها تمکین نمی کنند
۱۴۰	 علی هاشمی-فعال اقتصادی	نیست	قیمت ارز تا حدودی کنترل شده است، اما هنوز تورم کنترل نشده و شاهد رونق اقتصادی نیستیم.
۱۴۱	 امیر عابدی-رئیس کمیسیون صادرات اتاق ایران	نیست	کنترل نقدینگی خوب است، اما این موضوع موجب شده تولیدکننده نقدینگی برای تولید نداشته باشد، بخشی از این مشکل به بانک مرکزی مربوط نمی شود و ارگان اصلی دخیل در این موضوع وزارت اقتصاد است. از دیگر مشکلات تولید رفع تعهد ارزی است، چون شرکت های کوچک و متوسط را با چالش های گوناگونی مواجه کرده است.
۱۴۲	 فرزین فردیس-رئیس کمیسیون نوآوری اتاق بازرگانی تهران	نیست	تولید کنندگان، بازرگانان و تجار نمی توانند به موقع ارز مورد نیاز خود را دریافت کنند. این موضوع تولید، صادرات و اشتغال را با مشکل مواجه کرده است. در مورد رفع تعهد ارزی نیز نتوانسته ایم به توافق مناسب دست یابیم، در این موضوع نیز ارگان هایی مانند بانک مرکزی، وزارت اقتصاد و سایر ارگان ها مقصر هستند.
۱۴۳	 محمد حسین روشنک رئیس اتاق مشترک ایران و تاجیکستان	نیست	اگر آقای فرزین در تیم اقتصادی شهید رئیسی نبود، دولت سیزدهم نمی توانست پیشرفتی در فعالیت های اقتصادی به دست بیاورد. تمام فعالیت های وی، به جز یک مورد خوب بوده و آن یک مورد مدخله مستقیم در امور ارزی کشور است.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۱۴۴	 پیمان مولوی- کارشناس مسائل اقتصادی	بلند	بانک مرکزی در کنترل نقدینگی عملکرد خوبی دارد، اما این موضوع موجب شده تا چرخ های اقتصاد به حرکت در نیاید، همچنین باید سیاست افزایش نرخ بهره را محکم تر انجام می داد. کنترل ناترازی بانک ها از اقدامات خوب بانک مرکزی بود.
۱۴۵	 امیرهامونی- عضو هیات مدیره مپنا	بلند	سیاست بانک مرکزی برای راه اندازی مرکز مبادله ارز و طلا خوب بود، چون این بانک باید بر بازار ارز و طلا نظارت کافی داشته باشد.
۱۴۶	 رامین مجاب- مدیر گروه بانکی پژوهشکده پولی و بانکی	بلند	با وجود اینکه در یکسال گذشته، التهاب های زیادی را در کشور تجربه کردیم، نرخ تورم کاهش یافت. با این حال، همچنان نرخ تورم در عده های بالایی قرار دارد، بنابراین تورم کنترل نشده است. البته همین که بانک مرکزی توانست تورم را در کانال های فعلی نگه دارد، نشان می دهد که عملکرد این بانک مناسب بوده است.
۱۴۷	 ژاله زارعی- عضو هیات علمی پژوهشکده پولی و بانکی	بلند	آقای فرزین در شرایط بحرانی و بروز شوک های سیاسی و اقتصادی توانست سیاست های پولی مانند مدیریت بازار ارز، کنترل نقدینگی و تورم و... را به خوبی انجام دهد. بنابراین عملکرد وی قابل تحسین است و وی بهترین فردی است که در دولت چهاردهم می تواند سکان دار بانک مرکزی باشد.
۱۴۸	 سعید بیات- پژوهشگر پژوهشکده پولی و بانکی	بلند	یکی از مسائل مهم، زمان ورود به بازار است و اینکه چه زمانی باید بازار را کنترل کنیم، زیرا در بعضی اوقات مدیریت بازار از دست بانک مرکزی خارج می شد که هزینه آن را مردم و دولت پرداخت می کردند. بنابراین بانک مرکزی باید مدیریت بازار را بهتر انجام دهد. نکته دوم این است به افرادی که ارز نیاز دارند، باید به موقع اختصاص یابد تا این افراد متقاضی بازار آزاد نشوند.
۱۴۹	 رحمان سعادت- اقتصاددان	بلند	در دو دهه گذشته نابسامانی اساسی در حوزه بانکداری داشتیم، اما آقای فرزین انضباط را در سیستم بانکی ایجاد کرد، ضمن اینکه ایشان در دیپلماسی ارزی موفقیت های خوبی به دست آوردند.
۱۵۰	 ایمان زنگنه- کارشناس مسائل اقتصادی	بلند	برخی از سیاست ها خارج از اختیارات بانک مرکزی است، بنابراین لازم است تا سایر ارگان ها با بانک مرکزی همراهی داشته باشند، همچنین باید اختیارات بانک مرکزی بیشتر شود.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۱۵۱	 علی حیدری-کارشناس بازارهای ارزی	آشنا	سیاست های بانک مرکزی در نهایت منجر به ثبات بازار ارز، حتی در شرایط التهابی شد.
۱۵۲	 حامد حامدی-نیا-کارشناس بازار سرمایه	آشنا	بانک مرکزی سیاست نرخ سود را جهت کنترل بازارها پیگیری می کرد، اما در عمل منجر به رکود شد و بخش های تولیدی را با مشکل مواجه کرد.
۱۵۳	 حمید حسینی-عضو هیات مدیره اتاق مشترک ایران و عراق	آشنا	در یکسال گذشته تقریباً اقتصاد کشور آرامش داشت، یکی از دلایل این آرامش، افزایش درآمدهای ارزی و سیاست های خوب بانک مرکزی بود.
۱۵۴	 رضا توسلی-کارشناس مسائل اقتصادی	آشنا	کنترل ناترازی بانک ها کمک شایانی به مدیریت نرخ تورم و بازار ارز کرد.
۱۵۵	 امیررضا صادقی-کارشناس بازار سرمایه	آشنا	سیاست های بانک مرکزی منجر به کنترل تورم مصرف کننده نشد و این بانک نتوانست سیاست های ارزی خوبی را در پیش بگیرد. ضمن اینکه تولید را به رکود کشاند.
۱۵۶	 سید علی مدنی زاده-رئیس گروه اقتصاد دانشگاه شریف	آشنا	در زمینه کنترل رشد نقدینگی اقدامات خوبی انجام دادند، یک مقدار هم در رابطه با بانک های ناتراز، بانک مرکزی حرکت کرد، به نظرم همین خوب بود، ولی واقعیتش این است که در زمینه کنترل نظام بانکی، انتظار بیشتری می رفت
۱۵۷	 نظام الدین مکیان-استاد اقتصاد دانشگاه یزد	آشنا	نمره ام به عملکرد بانک مرکزی خوب است. در نوسانات ارزی با توجه به حجم نقدینگی که داریم، آقای فرزین موفق بوده است.
۱۵۸	 جواد حسینی-کارشناس بازار سرمایه	آشنا	بانک مرکزی در زمینه کنترل ترازنامه بانک ها، نرخ رشد نقدینگی، تورم و انحلال موسسات ناتراز، عملکرد خوبی را داشته است. اما در کنترل رشد نرخ ارز، تحت کنترل درآوردن بازار غیررسمی ارز و همچنین ایجاد مرجعیت تعیین نرخ ارز، عملکرد خوبی نداشته است.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۱۵۹	 احمد کیمیایی اسدی- عضو اتاق بازرگانی ایران	آشنا	به طور کلی می توان عملکرد بانک مرکزی را با توجه به ثبات بازار ارز خوب ارزیابی کرد، اما سیاست ها همچنان بر پایه سیاست های انقباضی حاکم شده و در بخش تسهیلات دهی و تخصیص ارز نتوانسته نمره قبولی بگیرد. هر چند که باید این نکته را هم در نظر داشت که منابع بانک مرکزی با توجه به تحریم ها و بحث کنترل نقدینگی بسیار محدود است و این مسئله کار را برای این نهاد سیاست گذار بسیار دشوار کرده است.
۱۶۰	 محسن احتشام- عضو اتاق بازرگانی ایران	آشنا	کنترل و ثبات بازار ارز در این مدت خوب بود، ولی در بخش تولید همچنان انتقاداتی وجود دارد. سیاست های انقباضی همواره برای تولید کنندگان و صادر کنندگان مشکلاتی را به همراه دارد، اما سیاست های بانک مرکزی به طور کلی برای عموم مردم خوب بود.
۱۶۱	 محمد امیرزاده- عضو هیات نمایندگان اتاق بازرگانی ایران	بسیار آشنا	عملکرد بانک مرکزی در این مدت قابل قبول بود و توانست به رغم تمامی مشکلات و محدودیت های تحریم، بسیاری از اقدامات را به خوبی انجام دهد. ضمن اینکه محمدرضا فرزین نسبت به رئیس کل قبلی بانک مرکزی عملکرد موفق تری داشت. البته همچنان در برخی از بخش ها شاهد مشکلات و کاستی های مختلفی هستیم که باید برطرف شود.
۱۶۲	 سید مصطفی موسوی- رییس اتاق مشترک ایران و ویتنام	بسیار آشنا	عملکرد بانک مرکزی در ساماندهی بازار ارز مناسب بود، اما مشکل اساسی ما در بحث تعهدات ارزی است و به جز این موضوع، مشکل خاصی در روند عملکرد بانک مرکزی به چشم نمی خورد. به ویژه آنکه بانک مرکزی به خوبی ثبات در بازار ارز را ایجاد کرد و طبق پیش بینی قبلی توانست در سال جاری آرامش خوبی را در بازار برقرار کند.
۱۶۳	 کاظم مرتاض- عضو اتاق بازرگانی ایران	بسیار آشنا	با توجه به شرایط و محدودیت های داخلی و بین المللی بانک مرکزی، باید نمره متوسط را به عملکرد آن داد، چرا که بانک مرکزی در یکسال اخیر باتنش ها و اتفاقات مختلف منطقه ای روبرو شد که چالش زیادی را برای اجرای سیاست ها به وجود آورد.
۱۶۴	 سید علی حسینی- عضو اتاق بازرگانی ایران	آشنا	نگاه شخص آقای فرزین در مسائل مختلف نشان می دهد بانک مرکزی به آن استقلال عمل و توان کافی برای نقش آفرینی در اقتصاد ایران دست یافته و موفق بوده که امیدوارم این روند در دولت آینده هم ادامه داشته باشد. ضمن اینکه فعالیت بانک مرکزی با وجود تمام فشارهای داخلی و بین المللی در یکسال ونیم گذشته، با نمره قبولی روبروست و بانک مرکزی هر چند در بتواند استقلال و اقتدار خود را حفظ و تقویت کند، می تواند در اقتصاد ملی مفید تر باشد.

ردیف	نام و عنوان	ارزیابی	توضیحات
۱۶۵	 علی اصغر زبردست-نایب رئیس اتاق بازرگانی ایران و سوریه	قابل قبول	فاکتورهای متعددی برای بررسی و نظردهی به عملکرد بانک مرکزی وجود دارد، اما با توجه به مواردی که مطرح شد، باید نمره قابل قبول را به عملکرد یکسال و نیم گذشته بانک مرکزی داد.
۱۶۶	 عباس آرگون-عضو هیات رئیس اتاق تهران	قابل قبول	عملکرد بانک مرکزی در بخش مالی و ارزی و همچنین کنترل ناترازی بانکها خوب بوده، ولی در بحث تخصیصها و به خصوص ارز نیمایی، عملکرد خوبی نداشته و در واقع تثبیت نرخ ارز نیما باعث شد تا صادرات آسیب ببینند.
۱۶۷	 موسی آقایی-رئیس اتاق بازرگانی ایران و ازبکستان	نیچو	بانک مرکزی با وجود کنترل و مدیریت بازار ارز و ثابت نگه داشتن قیمت دلار در یک بازه زمانی طولانی، باز هم نتوانست تورم را کنترل و مهار کند و مافارغ از بحث آمار و ارقام منتشر شده، همچنان شاهد تورم هستیم. علاوه بر این مسائل، هنوز مشکلات ارزی ما در بخش واردات و صادرات به خوبی برطرف نشده و بانک مرکزی باید رویکرد خود را در بحث تخصیص ارز کمی تغییر دهد.
۱۶۸	 مسعود گلشیرازی-عضو اتاق بازرگانی ایران	نیچو	هرچند عملکرد بانک مرکزی در این بازه زمانی خوب ارزیابی شده، ولی در کنار اجرای سیاستهای تثبیت، رفتار بانکها را نیز باید با دقت کنترل می کرد. در واقع با وجود کنترل نقدینگی، باز هم بانکها ترازنامه های خود را به سمت تخصیص منابع به شرکت های وابسته خود سوق داده اند که شاید همین موضوع، نقطه ضعفی برای بانک مرکزی باشد.
۱۶۹	 محسن بنی هاشمی-فعال اقتصادی	نیچو	ارز در کشور باید تک نرخی شود.
۱۷۰	 محسن عسکری-فعال اقتصادی	نیچو	بانک مرکزی و گمرک باید دیگر هماهنگ نیستند.
۱۷۱	 علی درویشی-کارشناس مسائل اقتصادی	نیچو	نمره من به عملکرد بانک مرکزی در دوره آقای فرزین خوب است. اگر شاخص ها را در ۵، ۴ حوزه تقسیم می کردید، بهتر بود.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۱۷۲	 سید یوسف حسینی - رئیس کمیته ارزی اتاق ایران	آشنا	با توجه به اتفاقات چندماه گذشته و فراز و نشیب های مختلف از جمله شهادت رئیس جمهور، نحوه مدیریت و کنترل بازار از سوی بانک مرکزی قابل قبول بود، اما مجموع عملکرد یکسال و نیم گذشته بانک مرکزی را باید متوسط ارزیابی کرد. دلیل این موضوع هم تدوین و اجرای برخی برنامه ها بود که در نهایت مثمر و واقع نشد و نتوانست در حد و اندازه گفته ها و ادعاهای اعلام شده بانک مرکزی تأثیرگذار باشد.
۱۷۳	 احمد مجتهد - رئیس اسبق پژوهشکده پولی و بانکی	آشنا	اقدامات بانک مرکزی با توجه به شرایط حاد منطقه، موثر بود. باید این نکته را دانست که سیاست های بودجه ای در صورت عدم هماهنگی با سیاست های پولی، اقدامات موثر بانک مرکزی را خنثی شود.
۱۷۴	 محمد جلیلی - اقتصاددان	آشنا	ثبات نرخ ارز، کنترل نرخ رشد نقدینگی، دیپلماسی فعال بانک مرکزی و کنترل ترازنامه بانک ها از اقدامات مثبت این نهاد سیاست گذار پولی بود.
۱۷۵	 مصطفی صفاری - کارشناس بازار سرمایه	آشنا	از نقاط ضعف بانک مرکزی در یکسال اخیر، افزایش قیمت پول بود که سبب ایجاد یک رقابت منفی بین صندوق ها و بانک ها شد و نرخ تامین مالی دولت برای بورس افزایش یافت. نقطه مثبت نیز ایجاد آرامش در بازار ارز و کاهش بدهی دولت به بانک مرکزی بود.
۱۷۶	 محمد قزلباش - مدیرپایش مرکز مبادله ارز و طلا	آشنا	کنترل مقداری ترازنامه بانک ها که در دوره مدیریت جدید اجرا شد، از مهم ترین نقاط قوت بانک مرکزی است که سابقه کمی نیز در اجرای این سیاست در کشور وجود داشت. تأثیر این سیاست را در کاهش تورم و نقدینگی، به خوبی مشاهده کردیم. تاسیس مرکز مبادله نیز اقدام بسیار مثبتی بود که سبب شد نقش هایی که بازار غیررسمی آنها را انجام می داد، به نهاد های رسمی مانند بانک مرکزی منتقل شود.
۱۷۷	 فریال مستوفی - عضو اتاق بازرگانی ایران	آشنا	عملکرد بانک مرکزی در خصوص کنترل ترازنامه بانک ها و کاهش نرخ رشد نقدینگی، اقدامی مثبت بوده اما سبب شده است تا تامین مالی بخش های تولیدی با مشکل مواجه شود.
۱۷۸	 الناز باقرپور - عضو هیات علمی دانشگاه علامه	آشنا	در زمینه کنترل ترازنامه بانک ها و نرخ رشد نقدینگی باید به این موضوع توجه داشت که این سیاست انقباضی، بر بخش حقیقی اقتصاد فشار بیشتری را وارد نموده است یا بخش های نامولد؟ در حال حاضر بانک مرکزی باید از سیاست هدایت اعتبارات بانکی استفاده کند.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۱۷۹	 حسین سلیمی-رییس انجمن سرمایه گذاری خارجی اتاق بازرگانی ایران	آشنا	نکته مثبت عملکرد بانک مرکزی کنترل نرخ ارز است، اما متأسفانه در حوزه اقلام ساختمانی، زمانی که دلار گران شد، قیمت این اقلام افزایش یافت، اما بعداً با کاهش قیمت دلار، قیمت این اقلام کم نشد.
۱۸۰	 زهرا کریمی-عضو هیات علمی دانشگاه مازندران	آشنا	در کل باید گفت که بانک مرکزی به تنهایی نمی تواند مشکلات اقتصادی را حل کند و هماهنگی سیاست های مالی دولت نیز لازم است. اما اقدامات بانک مرکزی در خصوص کنترل نرخ رشد نقدینگی مثبت بوده است، البته با این سیاست انقباضی، تامین مالی بخش های تولیدی و خصوصی با مشکل مواجه شده است. انحلال موسسات ناتراز نیز خوب بود، اما بیشتر ادغام بود تا انحلال.
۱۸۱	 عباس خندان-اقتصاددان	آشنا	بانک مرکزی در کنترل نقدینگی عملکرد موفقی را داشته که عمدتاً نیز از ناحیه کنترل ترازنامه بانک ها بوده است. البته نرخ تورم کاهش زیادی را ثبت نکرده که بیشتر به دلیل انتظارات تورمی است و از ناحیه سیاست های بانک مرکزی نبود.
۱۸۲	 حامد تاجمیرریاحی-استاد اقتصاد دانشگاه خوارزمی	آشنا	بزرگترین نقطه قوت بانک مرکزی در یکسال و نیم اخیر، تأسیس مرکز مبادله ارز و طلا بوده است. نقطه ضعف آن نیز عدم توفیق در کنترل تورم بوده است.
۱۸۳	 رامین پولادریگ، عضو اتاق بازرگانی ایران و عراق	آشنا	اجرای سیاست تثبیت روند خوبی پیش روی اقتصاد کشور گشود. بانک مرکزی عملکرد متوسط روبه خوبی داشته، اما می توانست بهتر از آنچه عمل کرده باشد، به خصوص در جداسازی بودجه ارزی از ریالی. دیپلماسی ارزی و توسعه روابط با کشورهای مختلف از دستاوردهای بانک مرکزی به شمار می رود، چرا که در راستای ثبات بخشی به بازار ارز انجام شده است.
۱۸۴	 محمد کهندل-اقتصاددان	آشنا	اقدامات بانک مرکزی در ارتباط با ثبات بخشی به بازار ارز به دلیل مدیریت طرف تقاضای ارز از طریق پیمان های ارزی دو و چند جانبه بسیار حائز اهمیت است. جایگزین کردن سایر ارزها در تبادلات تجاری به جای دلار نیز از جمله سیاست های مثبت بانک مرکزی است، اما انتظار می رفت بانک مرکزی با کاهش ارزپاشی مانع بزرگتری در برابر سفته بازی در بازار ارز بگذارد. به هر حال، بانک مرکزی سیاست های ارزی و پولی را به شکل مطلوبی مدیریت و هماهنگ کرد. نتیجه اقدامات بانک مرکزی در مبارزه با ناترازی موسسات مالی و بانک ها، با کنترل رشد نقدینگی مشهود است.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۱۸۵	 احمد عاملی - استاد اقتصاد دانشگاه خوارزمی	آشنا	باید ترازنامه بانک‌ها با قاطعیت بیشتری بررسی شوند. همچنین باید به این موضوع توجه داشت که در حوزه تورم با بازار ارز، عملکرد سایر نهادها نیز بسیار موثر بوده و تأثیرات سیاست‌های آنها بر بانک مرکزی سرریز می‌شود.
۱۸۶	 ایلناز ابراهیمی - عضو هیات علمی پژوهشکده پولی و بانکی	آشنا	بانک مرکزی در این دوره توانست، جلوی التهابات و جهش‌های ارزی را بگیرد که کار بزرگی بود. بحث کنترل ناترازی بانک‌ها نیز که از اقدامات اصلی برای کنترل تورم است، اقدام مثبتی بود. یکی از مسائلی که بانک مرکزی باید به آن توجه داشته باشد، همین بحث نرخ ارز ترجیحی است و باید تلاش شود تا نرخ ارز واحد ایجاد شود که این نیاز به برنامه‌ریزی بلندمدت دارد. البته باید به این نکته توجه داشت که کنترل تورم تماماً تحت تأثیر تصمیمات بانک مرکزی نیست و هماهنگی بسیاری از ارگان‌ها را می‌طلبد.
۱۸۷	 حبیب سهیلی - عضو هیات علمی دانشگاه خوارزمی	آشنا	مهم‌ترین نقطه قوت بانک مرکزی، کنترل متغیرهای پولی در یکسال و نیم اخیر است. در مورد سیاست انتشار اوراق ۳۰ درصدی، اما بیشترین تردید را دارم، زیرا پیامدهای منفی برای بازار سرمایه داشت و قیمت پول را در بازار افزایش داد.
۱۸۸	 میثم خسروی - کارشناس مسائل اقتصادی	آشنا	مهم‌ترین نقطه قوت بانک مرکزی، کنترل ترازنامه بانک‌ها و کنترل نرخ رشد نقدینگی بوده است. سیاست‌های ارزی نیز از مهم‌ترین انتقادات بنده است، زیرا که ما همچنان نظام چندنرخ‌های ارزی داریم و نرخ ترجیحی جدیدی نیز در این دوره ایجاد شد. انتقاد بعدی نیز تداوم مدارا با برخی از بانک‌های ناتراز است.
۱۸۹	 صادق رضایی - پژوهشگر پژوهشکده امنیت اقتصادی تدبیر	آشنا	یکی از اقدامات اشتباه بانک مرکزی، افزایش ناگهانی نرخ سود بود که تنها سبب ناترازی بیشتر بانک‌ها شد و خود را در اضافه برداشت‌ها نشان داد. انحلال موسسات ناتراز از اقدامات مثبت بانک مرکزی بود، اما اطلاع‌رسانی‌ها شفافیت لازم را نداشت و اینکه بیشتر ادغام بود تا انحلال. نکته قابل توجه دیگر این است که در یکسال و نیم اخیر دارایی‌های خارجی بانک مرکزی به شدت کاهش یافته و منبع اصلی رشد پایه پولی، بدهی بانک‌ها شده است.
۱۹۰	 عبدالمجید شیخی اقتصاددان	آشنا	برای حل مشکل تورم باید جلوی سلطه‌گران بازار را گرفت، زیرا در بازار آزاد، این افراد هستند که نرخ ارز را تعیین می‌کنند. در کل، بازار آزاد تورمی بیش نیست. ما باید نظام ارزی پایه طلا را در کشور اجرا کنیم. جهانی‌سازی ریال و دلارزدایی از اقداماتی است که باید انجام شود و توافق پولی اخیر با روسیه نیز حرکت بسیار مثبتی بود.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۱۹۱	 جلیل جلالی - فرکارشناس تجارت خارجی	آشنا	بانک مرکزی با توجه به سوابق رشد نرخ ارز در بحث انتظارات تورمی توانست مدیریت خوبی داشته باشد. در واقع طبق بسیاری از پیش بینی ها قیمت ارز بسیار بالاتر عنوان می شد که خوشبختانه اینچنین نشد و مدیریت بازار ارز و انتظارات تورمی در پایین ترین حد صورت گرفت. همچنین بانک مرکزی در کنترل نقدینگی هم به خوبی عمل کرد، چرا که اگر اینچنین نبود، تورم بسیار بیشتر و یک فروپاشی اقتصادی در انتظار ما بود.
۱۹۲	 فرهاد خان میرزایی - تحلیلگر مسائل مالی	فامیل	مهم ترین نقطه قوت بانک مرکزی، کنترل ترازنامه بانک ها در جهت کنترل نقدینگی و مهم ترین ضعف نیز عدم یکسان سازی نرخ ارز و وجود رانت در بازار ارز بود.
۱۹۳	 علی بهشتی روی - تحلیلگر مسائل مالی	فامیل	نقطه قوت بانک مرکزی، ایجاد مرکز مبادله ارز و طلا و ایجاد فضایی برای رقابت میان عرضه و تقاضا است. نقطه ضعف آن نیز در کنترل ترازنامه بانک ها به هر قیمتی است که باعث شده بانک ها صرفا به دنبال جذب منابع باشند و شرایط انقباضی بسیار شدیدی را در کشور مشاهده می کنیم.
۱۹۴	 آلبرت بغزبان - اقتصاددان	آشنا	بانک مرکزی قوی عمل کرد، چرا که توانست بانک ها را به رعایت دستورالعمل ها و بخشنامه های درست و اصولی مجاب کند. مدیریت بانک مرکزی در دوره دکتر فرزین به این دلیل موفق عمل کرد که برخلاف دوره قبلی، رییس کل اقتصاد خوانده است.
۱۹۵	 علی اکبر نیکوآقبال - استاد اقتصاد دانشگاه تهران	فامیل	بانک مرکزی به تنهایی مقصر تورم و نرخ رشد نقدینگی نیست، بلکه تمامی عوامل اقتصادی در شکل گیری شرایط فعلی نقش داشته اند. بانک مرکزی هر چقدر در رابطه با کاهش چاپ پول یا جلوگیری از رشد نقدینگی خوب کار کند، به دلیل عدم استقلال در صورت تحمیل فشار از سوی دولت ناچار به نادیده گرفتن سیاست های درست خود می شود.
۱۹۶	 مرتضی افقه - عضو هیات علمی دانشگاه شهید چمران	آشنا	عملکرد بانک مرکزی در دوره مدیریت دکتر فرزین را مثبت ارزیابی می کنم، چرا که در بدترین شرایط اقتصادی کشور توانست تاثیرگذار باشد و آنچه در این دوره انجام شد، به مراتب متفاوت از عملکرد قبل بود. دکتر فرزین به عنوان مدیر بانکی اقتصاد خوانده، در این حوزه خوب عمل کرد.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۱۹۷	 مجتبی کاروان - عضو اتاق بازرگانی ایران	بلند پوشه	بانک مرکزی در برخی موارد مثل کنترل نرخ ارز، کاهش نرخ رشد نقدینگی و تورم اقدامات خوبی انجام داده، البته در همین دوره یکسال تا به امروز نقدهایی به عملکرد بانک مرکزی وارد است، ولی در کل باید بگوییم اقدامات این بانک طی یکسال گذشته موثر بوده است.
۱۹۸	 قاسم کریمی - عضو اتاق بازرگانی ایران	بلند پوشه	بانک مرکزی کارهای خوبی انجام داده است، ولی این کارها برای رفع مشکلات فعلی اقتصاد کافی نیست و باید به ارتباط ما با بانک های جهانی نیز توجه ویژه ای شود، اما باید بدانیم مشکلات در حوزه بانکی از گذشته وجود داشته است.
۱۹۹	 علی سرزعی - اقتصاددان	بلند پوشه	بانک مرکزی در یکسال گذشته نسبتاً موفق عمل کرده البته بهتر بود نرخ بهره را زودتر و تدریجی تر افزایش می داد. اقدام بانک مرکزی در کنترل ترانزنامه بانک ها خوب بوده، اما در بازار ارز به علت اینکه نرخ های مرکز مبادله و نیمه را به دلار بازار آزاد نزدیک نکرد، موفقیت ویژه ای به دست نیاورد، ولی به علت کافی بودن منابع ارزی توانست بازار را کنترل کند.
۲۰۰	 غلامرضا مرچبا - نماینده سابق مجلس	بلند پوشه	بانک مرکزی در یکسال گذشته عملکرد نسبتاً خوبی داشته، به طوری که سه موسسه ناآراز را منحل و با رسیدگی به ترانزنامه بانک ها، از خلق پول بی ضابطه نیز جلوگیری کرده است. بازار ارز با وجود تکانه و شوک های سیاسی مانند شهادت رئیس جمهور، عملیات وعده صادق و اتفاقات منطقه، دچار صعود شدیدی نشد و صرفاً در کانالی نوسان داشت.
۲۰۱	 محمد ربیع زاده - اقتصاددان	بلند پوشه	یکی از اقدامات بانک مرکزی به بلوغ رساندن سامانه های مختلفی مانند سمات است که البته بهتر بود در کنار رشد این سامانه ها، کمک به نظام بانکی نیز در دستور کار قرار می گرفت. در کل عملکرد بانک مرکزی در تقویت سامانه ها خوب بوده، اما در حمایت از نظام بانکی عملکرد بانک مرکزی ضعیف بوده است.
۲۰۲	 پیام الیاس کردی - کارشناس بازارهای مالی	بلند پوشه	بانک مرکزی توانست نرخ ارز را کنترل کند، اما این کنترل به بهای بالا بردن نرخ بهره و رکود در بازارها صورت گرفت. تعداد زیادی از صنایع و بنگاه ها به وام دسترسی ندارند، بنابراین بانک مرکزی باید در کنار کنترل نرخ ارز به پویایی اقتصاد نیز توجه کند.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۲۰۳	 عباس حاتمی - استاد اقتصاد دانشگاه اصفهان	فراوان	دلار با تنش‌های سیاسی تا حدود ۷۰ هزار تومان بالا رفت، ولی با اتخاذ سیاست‌هایی توسط بانک مرکزی، نرخ ارز به کانال مقبول خود بازگشت، به عبارتی این بانک برای مردم اطمینان‌خاطری ایجاد کرده است که در زمان رشد نرخ ارز در بازار مداخله خواهد کرد و نرخ را به کانال قبلی باز می‌گرداند. یکی از درخشان‌ترین کارهای بانک مرکزی در یکسال گذشته، ایجاد اعتماد عمومی بین مردم بوده است، البته برخی اقدامات بانک مرکزی روی بازار سرمایه اثر منفی گذاشته است.
۲۰۴	 عباسعلی حقانی نسب تحلیلگر بازارهای مالی	فراوان	بانک مرکزی در یکسال گذشته اقدام زیرساختی انجام نداده، چون نتوانسته نقدپنگی موجود در کشور را بدون تعلق سود به آن جمع‌آوری کند و هم اکنون نرخ بهره در کشور بالا است. همچنین این بانک قانون بانکداری بدون ربا را اصلاح نکرده است و البته باید اشاره کنیم که قانون جدیدی برای بانک مرکزی در نظر گرفته شده است.
۲۰۵	 نیما میرزایی - کارشناس بازارهای مالی	فراوان	بانک مرکزی وظایف خود را به خوبی انجام داده است، اما در اکوسیستم بزرگ اقتصاد مانند تولید و بازار سرمایه این بانک می‌توانست متعادل‌تر تصمیم‌گیری کند، همچنین بانک مرکزی باید به سمت تک‌نرخ کردن ارز حرکت کند.
۲۰۶	 علی نادری شاهی اقتصاددان	فراوان	اقدامات بانک مرکزی در یکسال و نیم اخیر به طور کلی قابل قبول بوده است. اقداماتی از قبیل ایجاد مرکز مبادله ارز و طلای ایران، سیاست تثبیت اقتصادی و کنترل ترازنامه بانک‌ها از جمله اقدامات خوب بانک مرکزی در این مدت بوده است. البته در سیاست تثبیت اقتصادی در نظر گرفتن یک نرخ متغیر و در سیاست کنترل ترازنامه بانک‌ها توجه به کیفیت تسهیلات باید مورد توجه قرار می‌گرفت.
۲۰۷	 حسن حیدری - استاد اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس	فراوان	بانک مرکزی و آقای فرزین در یکسال و نیم اخیر تلاش‌های بسیاری کرده‌اند. آقای فرزین زمانی بانک مرکزی را تحویل گرفت که علاوه بر تنش‌ها و اتفاقات سیاسی بسیار، در حوزه برطرف شدن تحریم‌ها، FATF و برجام، اتفاق خاصی نیفتاد و در چنین شرایطی حفظ ثبات بازار ارز و کاهش تورم کار سختی بود. در این مدت دولت نیز باید همچون بانک مرکزی سیاست‌های انقباضی در هزینه‌ها اعمال می‌کرد، اما اینگونه نبود و بودجه بسیاری از بخش‌های دولتی نسبت به گذشته افزایش یافت.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۲۰۸	 احمد صالحی - کارشناس مسائل اقتصادی	آشنا	عملکرد بانک مرکزی در طول یکسال و نیم گذشته خوب بوده و دولت چهاردهم نیز باید اجرای این سیاست‌ها را برای رسیدن به نتایج مطلوب تر ادامه دهد. کاهش نرخ بیکاری، افزایش رشد تشکیل سرمایه ثابت و رشد اقتصادی در طول این مدت، نشان می‌دهد که سیاست کنترل مقداری ترازنامه بانک‌ها با ظرافت بسیاری اجرا شده و اجرای آن منجر به رکود اقتصاد کشور نشده است.
۲۰۹	 مصطفی سرگلزایی - عضو هیات علمی دانشگاه علامه	آشنا	اقدامات بانک مرکزی در یک سال و نیم اخیر بسیار هوشمندانه بوده است، مثلاً بدون آنکه ریسک سیستماتیک در سیستم بانکی اتفاق بیفتد، سه موسسه ناتراز منحل شد. بانک مرکزی با توجه به تحولات منطقه ثبات خوبی را در بازار ارز ایجاد کرد.
۲۱۰	 محمد رضا منجذب - عضو هیات علمی دانشگاه خوارزمی	آشنا	بانک مرکزی با ارزیابی نرخ ارز را کنترل کرد و به واسطه آن، بقیه شاخص‌ها هم در شرایط مناسب قرار گرفت.
۲۱۱	 حسن ولی بیگی - استادیار موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی	آشنا	سیاست کنترل نقدینگی باعث کاهش تولید شده و این موضوع هم اجازه ادامه دار بودن این سیاست را در آینده نخواهد داد.
۲۱۲	 محمد تقی فیاضی - کارشناس مسائل اقتصادی	آشنا	انحلال سه موسسه ناتراز اقدام بسیار خوبی از سوی بانک مرکزی بوده است و مشکل اینجاست که بانک مرکزی مستقل نیست و عضوی از دولت است. به طور کلی جهت‌گیری بانک مرکزی در یک سال و نیم اخیر خوب بود.
۲۱۳	 پیمان حدادی - کارشناس بازار سرمایه	آشنا	نرخ تورم در یک سال و نیم گذشته روند کاهش داشته است و ما به خوبی شاهد کنترل نرخ ارز در تلاطمات سیاسی بودیم و کنترل ترازنامه بانک‌ها نیز بر کاهش تورم اثرگذار بوده است.
۲۱۴	 علیرضا کدیور - کارشناس بازار سرمایه	آشنا	بانک مرکزی بخشی از ذخایر ارزی خود را در بازار عرضه کرد که باعث کنترل نرخ ارز شده و در کوتاه مدت این سیاست موفق بود، ولی در درازمدت حتماً باعث جهش نرخ ارز می‌شود.

ردیف	نام و عنوان	آرژانی	توضیحات
۲۱۵	 علیرضا پورفرج-عضو هیات علمی دانشگاه مازندران	ا.پ.ج.	با توجه به چالش هایی که وجود داشت، مجموع فعالیت ها را خوب ارزیابی می کنم. سیاست های بانک مرکزی و آقای فرزین نسبت به دوره قبل موفق بود. هم نقدینگی تعدیل شده و هم ثبات ارزی تا حدودی به وجود آمد.
۲۱۶	 ابراهیم نجفی-نماینده مجلس	ا.پ.ج.	عملکرد بانک مرکزی در موضوع مقابله با ناترازی بانک ها، باعث ایجاد مشکل در پرداخت تسهیلات به مردم شده است.
۲۱۷	 امیرخادم عزیزاده-استاد اقتصاد دانشگاه علامه	ا.پ.ج.	تا جایی که در جریان هستم برنامه تثبیت دلایل عقلی و حتی اسلامی و شرعی داشت. در چند شماره قبلی تازه های اقتصاد درباره این مسئله صحبت کردم.
۲۱۸	 جواد سنگینیان-کارشناس بازار سرمایه	ا.پ.ج.	عملکرد بانک مرکزی در سیاست پولی قوی بود، ولی در سیاست ارزی ضعیف عمل کرد. اگر می خواهید سیاست پولی مناسبی را دنبال کنید، باید سیاست ارزی هم در کنارش مناسب باشد.
۲۱۹	 مهدی ساسانی-کارشناس بازار سرمایه	ا.پ.ج.	سیاست پولی بانک مرکزی باعث شده تا شیب رشد نقدینگی به نوعی کاهش یابد و این شیب کم شده است، با این حال سیاست انقباضی که باعث رکود هم شده، تورم را کاهش نداده و فقط آن را ثابت نگه داشته است.
۲۲۰	 امیرتقی خان تجریشی-عضو اتاق بازرگانی ایران	ا.پ.ج.	مهم ترین نقطه قوت بانک مرکزی، حرکت به سمت اصلاح نظام بانکی و اجرای سیاست کنترل ترازنامه در جهت کنترل نقدینگی و تورم است. مهم ترین نقطه ضعف نیز تداوم رانت نرخ نیما در بازار ارز و عدم یکسان سازی و افزایش بسیار بالای نرخ سود سپرده بانکی است که باعث رکود شد.

ردیف	نام و عنوان	ارزانی	توضیحات
۲۲۱	 فرج امیدی- عضو اتاق بازرگانی ایران	۹ ۳ ۳	به دلیل برخی از سیاست های بانک مرکزی، حجم صادرات کاهش داشت. به ویژه صادرات به کشور عراق که ما در این حوزه فعالیت می کنیم. همچنین محاسبه ارز نیمایی در روند برگشت ارز و رفع تعهدات ارزی هزینه های ما را دو برابر می کند و توان رقابت ما نسبت به دیگر کشورها در فرایند صادرات به عراق را به شدت کاهش می دهد.
۲۲۲	 حجت اله فرزانی- کارشناس مسائل اقتصادی	۸ ۳ ۳	عملکرد بانک مرکزی در دوره مدیریت دکتر فرزین از لحاظ مختلفی نسبت به دوره های قبل برجسته است. دیپلماسی ارزی و اقتصادی در راستای تحقق شعار همکاری هر چه بهتر با دنیا و توجه به ریشه یابی عوامل افزایش تورم، به خصوص در بخش رشد نقدینگی، نشان دهنده دقت عمل صورت گرفته است.
۲۲۳	 حمیدرضا صالحی- عضو اتاق بازرگانی ایران	۹ ۳ ۳	از این جهت که بانک مرکزی راهبردهایی مثل توسعه دیپلماسی اقتصادی و رایزنی با همتایان خود در سایر کشورها و منطقه را دنبال کرد، عملکرد دکتر فرزین مثبت ارزیابی می شود، اما نباید فراموش کنیم بانک مرکزی همچنان تحت نظر دولت است و دست بسته ای در اعمال سیاست هایی دارد که باید لحاظ کند.
۲۲۴	 مرتضی عزتی- اقتصاددان	۹ ۳ ۳	اثر اقدامات بانک مرکزی بر تولید بسیار ضعیف بود. رشد تولید ناخالص داخلی کشور در خرداد ماه منفی بود که دلیل مهم آن سیاست های بانک مرکزی است.
۲۲۵	 محمد صیادی- کارشناس مسائل اقتصادی	۸ ۳ ۳	مهم ترین اقدام مثبت بانک مرکزی، سیاست کنترل ترانزنامه ای بوده، اما فروش اوراق در انتهای سال منجر به افزایش نرخ تادیه پول شد که مهم ترین سیاست منفی بانک مرکزی می تواند باشد. در مجموع عملکرد بانک مرکزی، با توجه به محدودیت های موجود، طی یک و نیم سال اخیر خوب ارزیابی می شود.
۲۲۶	 رضا صبح خیز- کارشناس مسائل اقتصادی	۸ ۳ ۳	نظارت بر بانک های دولتی و خصوصی باید به صورت تام و کامل باشد و بانک ها از بانک مرکزی حرف شنوی کامل داشته باشند.
۲۲۷	 آرش حاج کریمی- کارشناس مسائل اقتصادی	۸ ۳ ۳	یکی از نقاط مثبت عملکرد بانک مرکزی، هدایت تسهیلات به سمت تولید و مدیریت آنها به صورتی بود که از هدررفت منابع جلوگیری شد. در این دوره، تا حد نسبی ناترازی ها جبران شد و اقدامات خوبی در این زمینه شکل گرفت. نقطه قوت بعدی نیز استفاده از بدنه تخصصی در امور است.

ردیف	نام و عنوان	ارزینی	توضیحات
۲۲۸	 محمد کشتی آرای - تحلیلگر ارشد بازارهای مالی	ا.ا.ا.	یکی از اقدامات شاخص بانک مرکزی در دو سال گذشته، کنترل نرخ رشد نقدینگی بود که عامل بسیار موثری در اقتصاد کشور بوده است. همچنین با تأسیس مرکز مبادله ارز و طلا، نوسانات بازار ارز و طلا کنترل شد و با ابلاغ مجوز ورود طلا به کشور، دارایی های ایران در خارج به صورت طلا به کشور وارد شد که این هیچ تفاوتی با ارز ندارد.
۲۲۹	 اصغر بالسنی - کارشناس مسائل پولی و بانکی	ا.ا.ا.	برای اولین بار است که نرخ رشد نقدینگی و نرخ رشد پایه پولی در سال های اخیر به میانگین بلندمدت رسید و شاهد ایجاد ثبات در متغیرهای پولی در اقتصاد هستیم که این موضوع منجر به کاهش تورم شده است.
۲۳۰	 هادی حق شناس - کارشناس مسائل اقتصادی	ا.ا.ا.	بانک مرکزی در یکسال گذشته، سیاست کنترل نرخ رشد نقدینگی را پیگیری و نرخ تورم را هدف گذاری کرد که اقدام بسیار درستی بود. همین که بانک مرکزی توانست تورم را کنترل کند، یک اقدام مثبت قلمداد می شود.
۲۳۱	 وحید شقاقی شهری کارشناس مسائل اقتصادی	ف.ا.ا.	سیاست انقباضی بانک مرکزی در راستای کنترل تورم، یک سیاست اشتباه بود، این سیاست در کوتاه مدت می تواند به کنترل تورم منجر شود، ولی در بلندمدت اثر بخشی برای کنترل تورم ندارد، زیرا ریشه کنترل تورم در سیاست های مالی و گسست بخش واقعی از بخش پولی اقتصاد نهفته است و این ایرادات موجب می شود تا به بخش پولی فشار وارد شود.
۲۳۲	 هادی رهگشای - کارشناس مسائل اقتصادی	ف.ا.ا.	در قانون، بانک مرکزی دو وظیفه اصلی دارد که اول ایجاد ثبات از طریق کنترل تورم و دوم ایجاد رشد اقتصادی از طریق تأمین مالی فرایندهای تولید است. بانک مرکزی در بخش اول که ثبات نرخ ارز، کنترل نرخ تورم و کنترل نرخ رشد نقدینگی بوده، موفق بود، اما در بخش دوم که تأمین مالی تولید است، نیاز به کارهای بیشتری دارد.
۲۳۳	 افشین کلاهی - عضو اتاق بازرگانی ایران	ا.ا.ا.	وظیفه بانک مرکزی این است که ارزش پولی ملی را بالا نگه دارد و ارزش را تک نرخ کند و استقلال آن از دولت و حاکمیت حفظ شود، اما این بانک به وظایف خود عمل نکرد.
۲۳۴	 وحید خلیلی - فعال حوزه تولید	ف.ا.ا.	سیاست های بانک مرکزی برای فعالان حوزه تولید، مشکلات نقدینگی ایجاد کرده است.
۲۳۵	 علی نصیری - اقدام - کارشناس مسائل اقتصادی	ا.ا.ا.	سیاست های انقباضی بانک مرکزی برای اقتصاد بسیار مخرب هستند، مثل افزایش نرخ بهره، کنترل ترانزنامه بانک ها و...، اقتصاد را نابود کرده است.

ردیف	نام و عنوان	آشنایی	توضیحات
۲۳۶	 محمد علی نشاطی - عضو اتاق بازرگانی ایران	آشنا	در مجموع عملکرد بانک مرکزی مثبت است و سیاست بانک مرکزی در راستای کاهش تورم بوده و توانسته است بر بازار ارز کنترل داشته باشد.
۲۳۷	 غلامحسین حسن نژاد - عضو اتاق بازرگانی ایران	آشنا	بانک مرکزی بهترین عملکرد را داشته، چون سیاست‌هایی را که عنوان کرده با موفقیت اجرا کرده است.
۲۳۸	 بهرام زندی ناوگران - عضو اتاق بازرگانی ایران	آشنا	بانک مرکزی توانست نرخ ارز را تثبیت و به خوبی موسسات ناتراز را نیز منحل کند.
۲۳۹	 مهدی علی‌پور - فعال اقتصادی	آشنا	تنها مشکل بانک مرکزی، تخصیص به موقع ارز است.
۲۴۰	 رضا غلامی - اقتصاددان	آشنا	متأسفانه نرخ تورم به خوبی کنترل نشد. همچنین سیاست‌های ارزی نیز ضعیف بود و به جای حرکت به سمت ارز تک‌نرخ، نرخ‌های جدیدی نیز اضافه شد.
۲۴۱	 عبدالرسول ابراهیمی - عضو اتاق بازرگانی ایران	زندان	سیستم تخصیص ارز وزارت صمت و بانک مرکزی دارای مشکل است و برخی در مدت کوتاهی ارز را تحویل می‌گیرند.
۲۴۲	 بهرنگ اسدی - کارشناس بازار سرمایه	زندان	اقدامات بانک مرکزی در حوزه بانک‌های ناتراز مناسب بوده، اما در حوزه کنترل مقداری ترازنامه، نیاز به تعدیلات احساس می‌شود.
۲۴۳	 آرش غفاری - تحلیلگر بازارهای مالی	آشنا	عملکرد بانک مرکزی به علت رشد نرخ بهره در یکسال گذشته موفق نبوده است، همچنین ایجاد ثبات باید در بلندمدت مشخص شود، بنابراین تصمیم‌گیری در مورد میزان موفقیت بانک مرکزی براساس افزایش یا کاهش نرخ تورم در یکسال گذشته، درست نیست.

ردیف	نام و عنوان	ارزایی	توضیحات
۲۴۴	 حمید حمیدای-عضو اتاق بازرگانی ایران	قابل قبول	با اینکه تلاش بسیاری برای جلوگیری از نوسانات نرخ ارز در بانک مرکزی انجام شد، اما دست‌های خارج از بازار عملکردی بهتر از بانک مرکزی داشتند، چرا که توانستند نرخ ارز را تا پیش از شهادت شهید رئیسی مدام دستخوش تغییراتی کنند. با این حال، بانک مرکزی در دوره مدیریت دکتر فرزین در بخش دیپلماسی ارزی خوب عمل کرد.
۲۴۵	 محمد رضا برکتین-عضو اتاق بازرگانی ایران	قابل قبول	بانک مرکزی با وجود تحریم‌ها و بازگشت سخت ارز به کشور، در موضوع توزیع ارز بین تولیدکنندگان عملکرد مطلوبی داشته است. با وجود اینکه انتقاداتی به نحوه توزیع و تخصیص ارز از سوی بانک مرکزی به تولیدکنندگان وجود دارد، اما فعالیت‌های بانک مرکزی در این حوزه باید طبق شرایط تحریمی کشور و ابزارهای بانک مرکزی ارزیابی شود.
۲۴۶	 رامین ربیعی-تحلیلگر بازارهای مالی	قابل قبول	دوران ریاست بانک مرکزی در دوره آقای فرزین، یکی از بهترین دوره‌های این بانک بوده و از نظر علمی، بهترین دوره بعد از انقلاب است. یکی از اتفاقات مهم این دوره مرزهای ذهنی بروی نرخ بهره و استفاده از آن به عنوان ابزار، شکسته شد و در عمل خیلی خوب از نرخ بهره و سایر متغیرهای بانک مرکزی استفاده شد تا تورم و رشد نرخ ارز مهار شود.
۲۴۷	 مهراد عباد-عضو اتاق بازرگانی ایران	قابل قبول	در کنترل نوسانات نرخ ارز نسبت به دوره قبل مقداری بهتر عمل شده است. در دوره قبل، نوسانات ارزی در بازار غیررسمی شاهد حتی افزایش ۲۰ درصدی در یک روز هم بود، ولی در این دوره بانک مرکزی در بدترین حالت افزایش‌های ۵ و ۱۰ درصدی را مشاهده کردیم.
۲۴۸	 احمد انارکی محمدی نماینده مجلس	نیچر	سیاست‌های انقباضی بانک مرکزی سبب شده تا بخش تولید در کشور و عموماً بخش کشاورزی، با مشکل تامین مالی مواجه شود. مشکل دیگر، فروش ارز حاصل از صادرات است که باید به قیمت ارز مبادله‌ای به فروش برسد و این در حالی است که مواد اولیه با دلار ۶۰ هزار تومانی خریداری می‌شوند.
۲۴۹	 اشکان زودفکر-کارشناس بازار سرمایه	نیچر	کارکردهای مرکز مبادله، از قبل در بازار سرمایه ایجاد شده بود.
۲۵۰	 فردین آقا بزرگی-کارشناس بازار سرمایه	نیچر	ایجاد مرکز مبادله ارز و طلا اقدام خاصی در رسیدن به اهداف بانک مرکزی که کنترل تورم و کنترل نرخ ارز است، انجام نداد.

امین منصوری، استاد اقتصاد دانشگاه شهید چمران اهواز
در گفت‌وگو با تازه‌های اقتصاد:

بانک مرکزی به تنهایی نمی‌تواند بازار ارز را کنترل کند

● کاهش رشد نقدینگی، اثرات مثبتی در اقتصاد
دارد و مهم‌ترین تأثیر آن کاهش نرخ تورم است

● باید با کار کردن بودجه نویسی
کسری بودجه را کاهش دهیم تا فشار
برروی نقدینگی و تورم نیز کمتر شود

● تنها با یک پشتوانه قوی پولی و ارزی
می‌توان به ثبات دست یافت و از بروز
هیجانات ارزی جلوگیری کرد

۶۲

افق‌های
اقتصادی

● شماره ۵۵ - شهریور ۱۴۰۳ ●

کاهش تورم یکی از مهم‌ترین چالش‌های اقتصادی کشورهاست که نیازمند اتخاذ تدابیر مؤثر در زمینه سیاست‌های پولی و ارزی است. یکی از روش‌های کلیدی برای کاهش تورم، کنترل رشد نقدینگی است. افزایش بی‌رویه نقدینگی به عنوان یکی از عوامل اصلی تورم شناخته می‌شود. زمانی که نقدینگی در بازار به‌طور تصاعدی افزایش یابد، قدرت خرید مردم به شدت بالایی می‌رود و این امر منجر به افزایش قیمت‌ها می‌شود. بنابراین، بانک مرکزی باید با استفاده از ابزارهای مختلف، از جمله تعیین نرخ بهره و مدیریت حجم پول در گردش، به کنترل رشد نقدینگی بپردازد. علاوه بر این، ثبات بخشی به بازار ارز نیز نقش مهمی در کاهش تورم ایفا می‌کند. نوسانات شدید نرخ ارز می‌تواند به افزایش هزینه‌های واردات و در نتیجه افزایش قیمت کالاها منجر شود. بنابراین، حفظ ثبات در نرخ ارز و جلوگیری از نوسانات غیرقابل پیش‌بینی، می‌تواند به کاهش فشارهای تورمی کمک کند. به ویژه در کشورهایی که وابستگی زیادی به واردات دارند، ایجاد یک بازار ارز پایدار و قابل پیش‌بینی می‌تواند به کنترل قیمت‌ها و تقویت قدرت خرید مردم کمک کند. در نهایت، اقدامات هماهنگ بین بانک مرکزی و دولت در زمینه کنترل رشد نقدینگی و ثبات بازار ارز ضروری است. این هماهنگی می‌تواند با کاهش کسری بودجه و جلوگیری از فشار بر بانک مرکزی، زمینه‌ساز ایجاد یک محیط اقتصادی پایدار و پیش‌بینی‌پذیر باشد. در این باره با ائمن منصوری، استاد اقتصاد دانشگاه شهید چمران اهواز به گفت‌وگو پرداختیم که در ادامه می‌خوانید:

نرخ رشد نقدینگی از سطوح بالای ۴۰

درصد به محدوده ۲۵ درصد رسیده

است. این اتفاق چه دلایل و نتایجی

دارد؟

یکی از دلایل اصلی این اتفاق، کنترل نرزانامه بانک‌ها و افزایش ذخیره قانونی آنها است که منجر به کاهش ضریب فزاینده پولی و کاهش تسهیلاتی شده که بانک‌ها می‌توانند از طریق آن پول خلق کنند. همچنین، افزایش نسبت تسهیلات به سپرده‌گذاری، عامل مهم دیگری است که بر روی خلق پول از سوی بانک‌ها تأثیرگذار بوده است. اما آیا می‌توان این اتفاق را مثبت تلقی و یا به‌طور کلی مطلوب ارزیابی کرد؟ مسلماً کاهش رشد نقدینگی اثرات مثبتی در اقتصاد دارد و مهم‌ترین تأثیر آن کاهش نرخ تورم است. اما یک اثر دیگر که کاهش نرخ رشد نقدینگی به همراهی آورد، تأثیر آن بر بخش تولیدی است. در شرایطی که بسیاری از نگاه‌ها و کارخانه‌ها نیازمند تأمین تسهیلات و سپرده‌گذاری هستند، کاهش نرخ رشد نقدینگی و

افزایش نرخ تسهیلات می‌تواند اثر نامطلوبی تلقی شود که بخش تولیدی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. این وضعیت ممکن است آثار مثبت کاهش تورم را با رکود توأمان کند و در نهایت، برآیند این دوجه مایه گوید که آیا این اتفاق، یک اتفاق مطلوب در اقتصاد است یا خیر؟

با توجه به روند نزولی نرخ رشد

نقدینگی، بانک مرکزی پیش‌بینی

کرده که نرخ تورم در ادامه سال نیز

روند کاهشی را طی کند، تحلیل شما

چيست؟

قاعدتاً یکی از عوامل تأثیرگذار بر نرخ تورم، نرخ رشد نقدینگی است. اما این تنها دلیل تورم نیست و عوامل متعددی بر آن تأثیر دارند. مادر کشور با تورم ساختاری مواجه هستیم که عموماً به حدود ۱۵-۱۶ درصد می‌رسد و به هسته سخت تورمی برخورد می‌کند. در چنین شرایطی، نرخ رشد نقدینگی تأثیر چندانی ندارد و کاهش آن بیشتر می‌تواند منجر به افزایش رکود و تعمیق آن شود. به علاوه، نرخ ارز نیز عامل مهمی است، افزایش نرخ ارز حتی در شرایطی که نرخ رشد نقدینگی کنترل شده باشد، اثر خود را بر تورم می‌گذارد و می‌تواند باعث افزایش نرخ تورم شود. از دیگر عوامل تأثیرگذار بر تورم، کسری بودجه است. تا زمانی که کسری بودجه وجود داشته باشد، روش‌های تأمین آن که به نوعی خلق پول ایجاد می‌کنند، می‌توانند بر تورم تأثیرگذار باشند. بنابراین، ادعای بانک مرکزی تنها در صورتی می‌تواند به‌طور کامل محقق شود که سایر عوامل مؤثر بر نرخ تورم تا حد زیادی کنترل شوند. در مورد ادامه کاهش نرخ رشد نقدینگی که بانک مرکزی هدف‌گذاری کرده است، به‌طور کلی این یک هدف مطلوب است، اما باید نظارت‌های دقیقی انجام شود تا بخش تولید از این مسئله آسیب نبیند. مسلماً با کاهش نقدینگی، بخش تولید نیز تحت تأثیر قرار می‌گیرد، اما باید بررسی شود که آیا این احتمال وجود دارد که به بخش تولید ضربه بزنند. گفته شده که بانک مرکزی پرداخت تسهیلات را به صورت هدفمند دنبال می‌کند و تمام تمرکزش بر این است که منابع بانکی هدر نرود و همچنان به بخش تولید سرایت کند. با این حال، بنده اطلاعات دقیقی در این زمینه ندارم و نمی‌دانم آیا واقعاً این ادعا درست است و بانک مرکزی توانسته هم‌زمان با کاهش نرخ رشد نقدینگی، تسهیلات را به‌صورت هدفمند به سمت تولید هدایت کند یا خیر؟

اشاره کردید که کسری بودجه یکی

از عوامل مهم است که می‌تواند

اثرات خلق پول داشته باشد و در

نهایت موجب تورم شود، برای مقابله

با این اتفاق چه راهکاری پیشنهاد

می‌دهید؟

اگر دولت یا بانک مرکزی نتواند تورم را در جامعه کنترل کند، انتظارات تورمی به سطح بالایی می‌رسد و با کوچک‌ترین تلنگری در بازار ارز یا مسائل سیاسی، بر نرخ ارز تأثیر می‌گذارد

وجود یک ثبات
سیاسی مناسب
و رفع تحریم ها
همچنین ورود
سرمایه گذاری
خارجی
می تواند
هیجاناتی که
در اقتصاد ایران
برای نرخ ارز
وجود دارد را
تا حد زیادی
کنترل کند

۶۴

شماره ۵۵ - شهریور ۱۴۰۲

راهکاری که به ذهنم می رسد این است که در
بودجه نویسی، ردیف های بودجه ای بسیار زیادی داریم
که پنهان هستند و به اصطلاح به آنها "بودجه پنهان"
گفته می شود. روشن نیست که این بودجه ها به چه
ارگان ها، سازمان ها یا بخش هایی سرزیر می شوند.
به عبارت دیگر، بخش هایی وجود دارند که بودجه و
تقدینگی به آنها اختصاص می یابد، اما آورده و تولید
و ارزش افزوده ای برای ما به همراه ندارند. شناسایی
این بخش ها در حال حاضر بسیار دشوار است. برخی
ردیف های بودجه ای وجود دارند که با انتشار بودجه
سالانه، تحلیلگران نسبت به افزایش آنها اعتراض
می کنند و تحلیل هایی ارائه می دهند که چرا این
ردیف ها با وجود اینکه ارزش افزوده ایجاد نمی کنند،
همچنان افزایش بودجه دارند. این نوع بودجه ها آشکار
هستند و می توان بر روی آنها فکر کرد و در صورت امکان
تعدیل هایی در آنها انجام داد. اما بخش مهم تری پنهان
است و روشن نیست ردیف های بودجه ای چگونه صرف
می شوند. اگر بتوانیم با کار کردن بودجه نویسی، کسری
بودجه را تا حد قابل ملاحظه ای کاهش دهیم، می توانیم
فشار بر روی نقدینگی جامعه و تورم را نیز کاهش دهیم.
یکی از روش هایی که می توان برای کاهش کسری
بودجه دنبال کرد، بحث سرمایه گذاری خارجی است.
متأسفانه در چند سال اخیر، خالص خروجی سرمایه
خارجی بسیار زیاد بوده و از این طریق، در حال حاضر
نمی توان انتظار زیادی داشت.

برای کنترل هیجانات در بازار ارز، بانک مرکزی چه اقداماتی را باید انجام دهد؟

واقعیت این است که تمام مردم، به ویژه افرادی که
نمی توانند هیجانات خود را در زمینه اقتصادی کنترل
کنند، با به صورت تجمعی تحت تأثیر تنش ها و انتظارات
قرار می گیرند، یک عقبه تاریخی دارند. زمانی که ما
سیاست هایی را به کار گرفتیم که در گذشته منجر به
افزایش ناگهانی نرخ ارز شده، طبیعی است که ذهنیت
و انتظارات مردم نسبت به سیاستمداران و کنترل بازار
تحت تأثیر قرار گیرد. به هر حال، مردم تا حد زیادی
وضعیت اقتصادی را از طریق خریدهایی که انجام
می دهند و تورمی که با آن مواجه اند، لمس می کنند.
بنابراین، کارایی سیاست ها در بازار برای آنها ملموس
است. اگر دولت یا بانک مرکزی نتواند تورم را در جامعه
کنترل کند، انتظارات تورمی به سطح بالایی می رسد
و با کوچک ترین تلنگری در بازار ارز یا مسائل سیاسی
که می تواند بر بازار ارز تأثیر بگذارد، یک نوع هیجان
در بازار شکل می گیرد. این هیجان می تواند منطقی
یا غیرمنطقی باشد و کنترل چنین هیجانی به راحتی
امکان پذیر نیست. تنها با یک پشتوانه قوی پولی و ارزی و
همچنین یک اقتصاد قوی می توان به ثبات دست یافت
و از بروز این هیجانات جلوگیری کرد.

آیا سیاست تثبیت یا محدود کردن دامنه نوسانات ارز را توصیه می کنید یا خیر؟

بنده معتقدم در کشوری که تورم آن بالای ۳۰-۴۰ درصد
است، قاعدتاً نرخ ارز باید در محدوده ای تغییرات
داشته باشد که بتواند این تورم را توجیه کند. وقتی یک
فعال اقتصادی این تفاوت را احساس می کند، متوجه
می شود که فاصله معنادار بین تورم و نرخ ارز وجود
دارد و به همین دلیل انتظارش نسبت به افزایش
نرخ ارز تقویت می شود. این امر به راحتی می تواند
منجر به شکل گیری هیجان بیشتری در بازار شود. لذا
توصیه بنده این است که اگر قرار است یک سیاست
تثبیت باتوجه به شرایط اقتصادی کشور اجرا شود، این
سیاست تثبیت با دامنه ای بسته و محدود، به نظر من
یک سیاست شکست خورده است. چنین سیاستی
تنها برای چند سال می تواند نرخ ارز را کنترل کند و بعد
از مدتی به طور ناگهانی مانند یک فنر، باعث افزایش
شدید نرخ ارز می شود و تمام فرآیندهای اقتصادی
کشور را تحت تأثیر قرار می دهد. در حالی که اگر نرخ
ارز به طور متناسب با نرخ تورم تعدیل شود، می تواند
از بروز این نوع فشار جلوگیری کند. گرچه افزایش
نرخ ارز به طور طبیعی اثرات تورمی مجددی به کشور
تحمل می کند، اما حداقل این است که این افزایش به
صورت ناگهانی و یکباره اتفاق نمی افتد. در این صورت،
فعالان اقتصادی و مردم می توانند تا حدی خود را با این
تغییرات تطبیق دهند که اثرات مخرب کمتری نسبت
به جهش ناگهانی نرخ ارز خواهد داشت.

چه توصیه ای به بانک مرکزی برای ثبات بخشی به بازار ارز دارید؟

واقعیت این است که بانک مرکزی به تنهایی نمی تواند
بازار ارز را کنترل کند. وجود یک ثبات سیاسی مناسب
و رفع تحریم ها، همچنین ورود سرمایه گذاری
خارجی می تواند هیجاناتی که در اقتصاد ایران برای
نرخ ارز وجود دارد را تا حد زیادی کنترل کند. در
چنین شرایطی، بانک مرکزی می تواند با استفاده
از سیاست های تثبیت کننده، تا حد زیادی ثبات را
در بازار ارز حفظ کند. به عبارت دیگر، بانک مرکزی
می تواند بیشتر در جهت تثبیت گام بردارد، به شرطی
که سایر عوامل کلیدی و ساختاری در اقتصاد کشور
بهبود یابند. این عوامل شامل وضعیت کسری بودجه
و همچنین ساختارهای نهادی در کشور هستند. به
عقیده من، اگر اصلاحات اساسی در این زمینه ها
انجام نشود، ما با یک تورم همیشگی مواجه خواهیم
بود که حداقل سالانه به ۱۶-۱۵ درصد می رسد و این
موضوع به طور مسلم بر نرخ ارز تأثیرگذار خواهد بود.
بنابراین، تلاش حاکمیتی برای این مسئله ضروری
است تا بانک مرکزی به عنوان یکی از بازوهای بتواند در
این راستا کمک کند.

رضا سهم‌دینی، معاون مدیرعامل بانک رفاه کارگران
در گفت‌وگو با تازه‌های اقتصاد:

ساماندهی درآمدهای ارزی توسط بانک مرکزی نیازمند تقدیر است

- بانک مرکزی در دو سال گذشته به موضوع درآمدهای ارزی سروسامان داد
- فشاری که بانک مرکزی به بانک‌ها وارد کرد، باعث شد برخی از بانک‌ها ترازنامه خود را اصلاح کنند
- تسهیلات تکلیفی یکی از عواملی است که هم بر تورم و هم بر ناترازی بانک‌ها تأثیر می‌گذارد

۶۵

اقتصاد

● شماره ۵۵ - شهریور ۱۴۰۳ ●

اگر یارانه‌ها به بخش تولید اختصاص می‌یافت هم ناترازی‌ها اصلاح می‌شد و هم وضعیت تورمی بهبود می‌یافت

ناترازی نظام بانکی کشور به عوامل متعددی بستگی دارد. تحریم‌های اقتصادی و مالی که علیه کشور اعمال شده، دسترسی به بازارهای جهانی و بانک‌های معتبر خارجی را محدود کرده و باعث کاهش توانایی بانک‌ها در جذب سرمایه‌گذاری و تأمین مالی شده است. نوسانات شدید نرخ ارز نیز یکی دیگر از عواملی است که باعث عدم ثبات شده و به ناترازی بانک‌ها دامن زده است. از سوی دیگر، عدم تناسب بین نرخ سود بانکی و نرخ تورم باعث شده که بانک‌ها نتوانند به درستی عمل کنند و به سمت بنگاهداری و سرمایه‌گذاری در صنایع مختلف روی آورند. در کنار آن، مدل کسب و کار بانک‌ها نیز به روز نشده و بسیاری از بانک‌ها هنوز از مدل‌های کسب و کار سنتی استفاده می‌کنند. بنابراین قادر به پاسخگویی به نیازهای اقتصادی امروز نیستند و این موضوع در سودآوری بانک‌ها دخیل شده است. همه این عوامل در کنار معضلاتی مانند عدم شفافیت کافی در ترانزاکشن بانک‌ها و نبود کفایت سرمایه استاندارد موجب شده تا نظام بانکی کشور به سمت ناترازی حرکت کند. در همین زمینه با رضا سهم‌دینی، معاون مدیرعامل بانک رفاه کارگران به گفت‌وگو پرداختیم که در ادامه می‌خوانید:

از ناترازی بانک‌ها به عنوان یکی از عوامل دامن‌زدن به تورم یاد می‌شود، به نظر شما نظام بانکی ما با چه چالش‌هایی مواجه است و چه عواملی باعث ایجاد این ناترازی‌ها شده است؟

با توجه به اینکه امروز همه اقشار جامعه در ایران با تورم و ناترازی بانک‌ها دست به گریبانند، این موضوع به یکی از مباحث داغ محافل اقتصادی تبدیل شده است. در بحث تورم، عوامل متعددی وجود دارد که به بروز این مشکل کمک می‌کند. یکی از بارزترین این عوامل، تحریم‌های ظالمانه‌ای است که بر کشور تحمیل شده است. مشکلات نظام بانکی و تورم را می‌توان به دو دسته کلی تقسیم کرد: مشکلات بیرونی و مشکلات درونی. مشکلات بیرونی شامل محدودیت‌هایی است که در برقراری ارتباط با بانک‌های معتبر خارجی وجود دارد. وقتی ارتباط با این بانک‌ها برقرار نباشد، در دریافت تسهیلات بین‌بانکی و جذب سرمایه‌گذاران خارجی با مشکل مواجه می‌شویم. همچنین، قطع ارتباطات مالی مانند سوئیفت، به مشکلات بیشتری منجر می‌شود. عدم رعایت استانداردهای مالی نیز یکی دیگر از مشکلات جدی است. اگر گزارش‌های مالی

استانداردهای بین‌المللی را رعایت نکنند، این موضوع می‌تواند آسیب‌های جبران‌ناپذیری به مسائل اقتصادی و بانکی وارد کند. همچنین، افزایش مطالبات غیرجاری به دلیل شرایط اقتصادی و نوسانات ارزی، به سردرگمی تولیدکنندگان و بازرگانان دامن می‌زند. با هر تغییر در وضعیت ارز، تولیدکنندگان نمی‌دانند آیا باید کالایی را وارد کنند یا خیر، و اگر ثبت سفارش کنند، آیا بانک مرکزی قادر به تأمین ارز مورد نیاز خواهد بود یا نه. ما با دو نوع تحریم مواجه هستیم، تحریم‌های بین‌المللی و تحریم‌های داخلی. به اعتقاد من، تحریم‌های داخلی معمولاً تأثیرات بیشتری دارند، زیرا در شرایطی که کشور تحت تحریم‌های خارجی قرار دارد، باید به دنبال راه‌هایی برای دور زدن این تحریم‌ها باشیم. اما در داخل کشور، قوانین و مقررات سخت‌گیرانه‌ای وجود دارد که کار را برای شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران دشوار می‌کند.

یکی دیگر از مشکلات بین‌المللی ما، قرار گرفتن در لیست سیاه گروه ویژه اقدام مالی (FATF) است. ما به دلیل عدم رعایت استانداردهای مالی در سیستم خود، در این لیست قرار گرفته‌ایم که این تحریم‌های ظالمانه فشار زیادی به اقتصاد وارد می‌کند و تأثیرات منفی بر تورم دارد. بحث تحریم و عدم تحقق درآمدهای ارزی بانک‌ها نیز از دیگر چالش‌هاست. حواله‌ها وجود ندارد و هزینه برگرداندن ارز حاصل از فروش نفت و سوخت به کشور بسیار زیاد است. کارمزدی که بابت برگشت این پول‌ها پرداخت می‌کنیم، سرسام‌آور است و باید به این موضوعات توجه کنیم تا از بحران‌های موجود رهایی یابیم. چند نکته در مورد مسائل ناشی از محیط کلان داخلی کشور وجود دارد که تأثیر زیادی بر تورم و ناترازی بانک‌ها دارد. یکی از این مسائل، وضعیت بحرانی در شاخص‌های کلان اقتصادی است. وقتی می‌گوییم وضعیت بحرانی، یعنی جایی برای آزمون و خطا باقی نگذاشته‌ایم. شاخص‌های کلان اقتصادی باید هرچه سریع‌تر اصلاح شوند تا بتوانیم تحولی در حوزه اقتصاد ایجاد و از این شرایط نجات پیدا کنیم. تأمین تسهیلات تکلیفی که به بانک‌ها تحمیل می‌شود، یکی از عواملی است که هم بر تورم و هم بر ناترازی بانک‌ها تأثیر می‌گذارد. به عنوان مثال، وقتی به یک جوان دویست یا سیصد میلیون تومان تسهیلات می‌دهیم، او نمی‌داند با این مبلغ چه کاری انجام دهد و در نهایت ممکن است بیکار و بدهکار شود. این تسهیلات باید به کارخانه‌داران پرداخت شود و از آنها خواسته شود که برای جوانان شغل ایجاد کنند. هیچ‌کس از پرداخت یارانه ناراضی نیست، اما باید این پرداخت‌ها به صورت اصولی و هدفمند انجام شود. به طور مثال، مبلغ بسیار سنگینی به عنوان یارانه ماهانه پرداخت می‌شود. پرداخت یارانه در

شاخص‌های
کلان اقتصادی
باید هرچه
سریع‌تر اصلاح
شوند تا بتوانیم
تحولی در حوزه
اقتصاد ایجاد
کنیم

واقعاً یکی از مسائل ناشی از محیط کلان داخلی بانک‌ها و به روز نبودن قانون بانکداری جمهوری اسلامی ایران است. مادر این زمینه به شدت سردرگم هستیم. اگر بانک مرکزی قدرت و صلایت لازم را داشته باشد و بتواند وضعیت مالی و اقتصادی بانک‌ها و سیستم بانکی را مدیریت کند، قطعاً فشارهای غیرضروری به مجموعه بانکی و بانک مرکزی وارد نخواهد شد و این موضوع تأثیر مثبتی بر روند درآمدی و اقتصادی خواهد گذاشت. مورد بعدی رکود تورمی و افزایش هزینه‌های بانک‌هاست. همانطور که تورم بر مسائل اقتصادی تأثیر گذاشته، بر مسائل بانکی نیز تأثیرگذار بوده است. امیدوارم با کمک بزرگان و صاحب‌نظران در نظام مالی و پولی، بتوانیم از این وضعیت نجات یافته و وضعیت بانکی کشور را اصلاح کنیم.

بانک مرکزی اقداماتی را انجام داده که در تجارت با همسایگان از ارزهای محلی مانند روبل روسیه و دینار عراق استفاده شود، ارزیابی شما در خصوص این اقدامات بانک مرکزی چیست؟

جا دارد از بانک مرکزی و واحد ارزی و بین‌الملل تقدیر و تشکر کنم. بانک مرکزی در دو سال گذشته به موضوع درآمدهای ارزی یک سرو سامانی داد. در خصوص مسائل تحریمی، سایه بسیار سنگینی بر روی بانک‌ها وجود داشت. به عنوان مثال، پتروشیمی‌ها که محصولات خود را می‌فروختند، ارزی که تهیه می‌کردند را با سلیقه خود به یک صرافی بانکی یا صرافی‌های بیرون می‌دادند. در ابتدا، این ارز به صرافی‌های بیرونی نیز داده می‌شد و با یک صرافی قرارداد می‌بستند تا ارز را برایشان جابجا کند، که این فرآیند نظم نداشت و هزینه‌ها به موقع پرداخت نمی‌شد. این تحریم‌ها باعث شده است که تاجران چینی، روس یا اماراتی هزینه و کارمزدهای بسیار زیادی از ما بگیرند. از آنجا که صرافی‌های بانک‌ها نمی‌توانند به درستی کار کنند، مجبور به استفاده از کارگزاران هستیم که درصدی از کارمزد را دریافت می‌کنند. قبلاً وضعیت به هم ریخته بود و هر کسی برای خودش لابی می‌کرد و با مجموعه‌ای قراردادی می‌بست و نظم وجود نداشت. خوشبختانه همکاران ما در بانک مرکزی تصمیمات بسیار خوبی اتخاذ کردند و نظمی به صرافی‌ها و کارگزاری‌ها دادند. از این پس، هر کسی به خود اجازه نمی‌دهد به عنوان کارگزار مجموعه بانکی شود و تنها کسانی که شناسایی شده‌اند و این کار را به درستی انجام می‌دهند، در این عرصه قرار می‌گیرند. از هم به دست‌آلودگی می‌رسد، یعنی کسانی که ثبت سفارش کرده‌اند و می‌خواهند

زمان دولت‌های گذشته تقریباً هفت تا هشت درصد تورم ایجاد کرد. آیا توانسته‌ایم این تورم را اصلاح کنیم؟ متأسفانه، وضعیت بدتر شد. در سال‌های بعد، ماه به ماه مبلغی یارانه به حساب خانواده‌ها واریز کردیم، اما این مبلغ تأثیر زیادی در زندگی افراد نداشت. امروز به نظر می‌رسد این مبلغ ناچیز تأثیری در معیشت خانواده‌های جامعه و دهک‌های مختلف پایین‌دستی ندارد، به طوری که شاید حتی پول نان خانوار هم نشود. در هشت سال دوره آقای احمدی‌نژاد، هشت سال دوران آقای روحانی و سه سال زمان شهید رئیسی، یارانه پرداخت کردیم. اما چه تأثیری بر اقتصاد و معیشت مردم گذاشت؟ اگر این یارانه به بخش‌های تولیدی اختصاص می‌یافت، در این سال‌ها هم خام‌فروشی از بین می‌رفت، هم صادرکننده می‌شدیم و هم رقابت تولیدی با کیفیت ایجاد می‌کردیم. وقتی رقابت وجود داشته باشد، همه سعی می‌کنند کالای با کیفیت تولید کنند.

این امر می‌توانست یک انقلاب شغلی ایجاد کند و شهرک‌های صنعتی بسته نمی‌شدند. وقتی شهرک صنعتی بسته نشود، کارگران بر سر کار می‌روند و وقتی کارگران سرکار بروند، اقتصاد شهر و شهرستان رونق می‌گیرد. سوپرمارکت‌ها، فروشگاه‌ها و پوشاک‌فروشی‌ها همه فعال می‌شوند، چرا که درآمد وجود دارد و رغبتی برای فروش و خرید ایجاد می‌شود. وقتی درآمد نباشد، فروشگاه‌ها رونق نمی‌گیرند و در مسائل درآمدی به مشکل برخورد می‌کنند. اگر یارانه‌ها به بخش تولید اختصاص می‌یافت، هم ناترازی‌ها اصلاح می‌شد و هم وضعیت تورمی بهبود می‌یافت. اگر قصد داریم مشکلات تورمی و ناترازی بانک‌ها را حل کنیم، باید منابع مالی مان را هدفمند کنیم. چاپ پول بدون هدف کارساز نیست. مهم است پولی که چاپ می‌شود، کجا هزینه شود. اگر به بخش تولید برود، مسیر درستی را طی کرده‌ایم، اما اگر به بخش خدمات و دیگر بخش‌ها برود، تورم را افزایش داده‌ایم و متأسفانه امروز واقعاً گرفتار این موضوع هستیم. در دولت شهید رئیسی، وضعیت نقدینگی تقریباً کنترل شد و این موضوع تأثیر خود را گذاشت. ما به عنوان بانک، این تأثیر را مشاهده کردیم و امیدواریم مسئولان به این موضوع توجه کنند. مسئله بعدی تعیین نرخ سود اوراق مشارکت از سوی بانک مرکزی است. آیا نرخی که برای اوراق مشارکت تعیین می‌کنید، می‌تواند پاسخگوی نیازهای شرکت‌ها و کارخانه‌هایی باشد که طرح توجیهی یا برنامه‌های توسعه و پیشرفت کاری دارند؟ این اوراق باید بتوانند سود مناسبی ایجاد کنند و وضعیت بازار خود را حفظ کنند. این موضوع نیازمند بحث و تعامل کارشناسان مربوطه است تا به مشکل دیگری تبدیل نشود. مسئله بعدی ابهام در وضعیت مالکیت بانک‌هاست که

هیچ کس از پرداخت یارانه ناراضی نیست اما باید این پرداخت‌ها به صورت اصولی و هدفمند انجام شود

کالا وارد کنند یا محصولی را صادر کنند و ارز را وارد می‌کنند. انشاءالله بتوانیم دست به دست هم کشور را آباد کنیم و منابع مالی را به سمت تولیدکنندگان و کسانی که واقعاً کار می‌کنند و به دنبال ایجاد اشتغال و تولید با کیفیت هستند، سوق دهیم تا رونق اقتصادی حاصل شود.

بانک مرکزی تلاش کرده تسهیلات تکلیفی را هدم کند، نظراتان در این خصوص چیست؟

بانک رفاه کار زیبایی کرده و قراردادی با تعدادی فروشگاه بسته است. خانواده بزرگ بازنشستگان و مستمری بگیران مجموعه بانکی، خدمات خود را از طریق بانک رفاه دریافت می‌کنند. ما با چند شرکت تولیدکننده محصولات لوازم خانگی و سایر کالاها قرارداد سه جانبه‌ای بستیم. بانک، فروشگاه‌ها و کانون بازنشستگی. افراد چون حقوق بگیر مجموعه بانک‌ها هستند، گفتیم به جای تسهیلات، از این فروشگاه‌ها خرید کنند. وقتی از فروشگاه‌ها خرید می‌کنند، مطمئن هستند که اقساط به موقع پرداخت می‌شود. حقوق‌ها پیش ماست و سرمایه که حقوق واریز شد، از حساب حقوق مشتریان برداشت می‌کنیم و قسط شرکت را پرداخت می‌کنیم. دیگر معوقه‌ای وجود ندارد و با خیال راحت، بانک پشتوانه این کار است و فروشگاه‌ها با اطمینان کالاهای خود را می‌فروشند. این روش باعث افزایش تعداد فروش و محصولات در بازار می‌شود. از آنسو، وقتی تقاضا وجود داشته باشد، نیاز به تولید بیشتر می‌شود تا پاسخگوی بازار باشد. این امر رونق ایجاد می‌کند و اگر تا دیروز یک شیفت کار می‌کردند، امروز به سه شیفت می‌رسند. به همین ترتیب، اگر تا دیروز ۱۰۰ کارگر در کارخانه کار می‌کردند، امروز این تعداد به ۳۰۰ کارگر افزایش می‌یابد. این موضوع از چند جهت برای مجموعه‌های تولید، مشتری و بانک منفعت دارد. رسوب پول در بانک وجود دارد و از سوی دیگر، تولیدکننده رونق فروش دارد و بازار تقاضای کالایش را می‌بیند. مشتری نیز کالاهایی که مدنظرش بود و نمی‌توانست بخرد، با این روش به راحتی تهیه می‌کند و دیگر نیازی به وام‌های تکلیفی برای خرید کالا ندارد. این سیستم نه تنها به نفع تولیدکنندگان و مشتریان است، بلکه به بهبود وضعیت اقتصادی کلی کشور نیز کمک می‌کند. با افزایش تولید و اشتغال، می‌توانیم به رونق بیشتری دست یابیم و به سمت آینده‌ای روشن‌تر پیش برویم. در بحث ازدواج، کدام جوان با این وام ازدواج می‌تواند خانواده تشکیل دهد؟ درصد بسیار کمی از جوانان می‌توانند با این وام‌ها لوازم ضروری را تهیه کنند و قطعاً خانواده‌ها کمک می‌کنند تا جوانان سامان بگیرند. آیا با تسهیلات ازدواج می‌توانند رهن

و اجاره کنند؟ مبلغ این وام به قدری ناچیز است که نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای اولیه باشد. بهتر است این مبلغ به سمت تولید هدایت شود تا جوانان بتوانند کار کنند و وقتی کار باشد، قطعاً وضعیت تشکیل خانواده آسان‌تر می‌شود. بیشتر جوانان ما یا دانشجوی هستند یا تازه فارغ التحصیل شده‌اند و به دنبال کار می‌گردند. می‌بینید فردی ۴۰ ساله است و هنوز ازدواج نکرده، چون وضعیت اشتغال و تورم به قدری فشار آورده که می‌ترسد خانواده تشکیل دهد. کشور به سمت پیری و تنگ‌فرزندی می‌رود و این وضعیتی است که مسئولان رده بالای کشور باید به آن توجه کنند. انشاءالله ما هم به عنوان بانک در زمینه امید به آینده و زندگی، دستی داشته باشیم.

اقدامات بانک مرکزی در راستای رفع ناترازی‌ها را چطور ارزیابی می‌کنید؟

تأثیر خود را گذاشت، فشاری که بانک مرکزی به بانک‌ها آورد و اولتیماتومی که داد، باعث شد برخی از بانک‌ها خودشان را جمع و جور کنند و ترازنامه مالی‌شان را اصلاح نمایند. متأسفانه، شفاف نبودن ترازنامه بعضی از بانک‌ها دستخوش یک سری اتفاقات شده بود. تمام اقتصاددانان و بزرگان نظام اقتصادی می‌دانند که وقتی تورم بالا است، سود بانکی باید یکی، دو درصد بالاتر از تورم باشد. اگر تورم ۳۰ درصد است، آیا نظام بانکی کشور می‌تواند بگوید سود بانکی ۳۲ درصد شود؟ چه وضعیتی به وجود می‌آید؟ وضعیتی که امروز می‌بینیم باید با آن کنار بیاییم و نمی‌توانیم کاری کنیم. مثلاً می‌گویند تورم ۴۰ درصد است، بنابراین سود بانکی باید ۴۲ درصد شود. آیا می‌توانیم این کار را انجام دهیم؟ نمی‌شود. این باعث می‌شود که بیست درصد منفی باشیم و مجبور شویم به سمت بنگاه‌داری برویم، به سمت شرکت‌های خود و سرمایه‌گذاری روی پتروشیمی‌ها و فولادها بروند و سود را از آنجا بگیرند تا وضعیت ترازنامه را اصلاح کنند. در غیر اینصورت، امروز شاهد هستیم که بسیاری از بانک‌ها کفایت سرمایه‌شان بسیار پایین می‌آید و نمی‌توانند افزایش سرمایه بدهند. همکاران خودم در مجموعه بانک مرکزی را تحسین می‌کنم برای اینکه بانک‌ها و مؤسساتی که مشکل‌شان حاد است، هرچه زودتر سروسامان بگیرند تا از وضعیتی که مردم در سرمایه‌گذاری دارند و از ترس مشکلات، نگران هستند، خارج شوند. دغدغه‌ای است که انشاءالله رفع شود تا هم مشتریان بانکی با فراغ بال به مجموعه بانکی بیایند و هم آنها سروسامان بگیرند و مشکلاتی که در نظام بانکی ایجاد شده، به خیر و خوشی رفع شود.

گسترش صنعت بانکی زیرزمینی در ونزوئلا

نظام بانکی ونزوئلا گرفتار تنش‌های شدید تورمی

- گسترش سریع بانکداری غیررسمی وزیرزمینی در ونزوئلا برای مشتریان خرد، امکان دسترسی آسان به پول نقد را فراهم می‌کند
- صنعت مدیریت دارایی ونزوئلا، یک بازار مالی کوچک محدود، غیرپویا با افق‌های نامطلوب است
- صنعت بانکداری ونزوئلا به دلیل نرخ‌های بهره واقعی منفی، با مشکلات عدیده مواجه شده است
- بازار بورس ونزوئلا با توجه به عدم وجود اعتبارات بانکی، به مقصدی جذاب تبدیل شده است

۶۹

اقتصاد

● شماره ۵۵ - شهریور ۱۴۰۳ ●

احتمالا صنعت بانکداری و خدمات مالی ونزوئلا در سال‌های آتی ضعیف‌ترین صنعت در آمریکای لاتین خواهد بود

بررسی تحلیل موسسه اعتبارسنجی فیچ نشان می‌دهد که ونزوئلا عمدتاً به دلیل منابع طبیعی قابل توجه و تقاضای داخلی به شدت بالا، با پتانسیل خوبی برای رشد بلندمدت نرخ تقاضای خدمات مالی و بانکی خود روبرو خواهد بود. به سبب بروز تبعات منفی ناشی از ابرتورم سال‌های گذشته، در افق کوتاه‌مدت و حتی تا اواسط افق میان‌مدت ۲۰۲۷، شاهد محدودیت‌های شدیدی در حوزه اعطای تسهیلات بانکی و کمبود شدید جریان سرمایه در این کشور خواهیم بود که بر رشد کل این صنعت، تأثیر نامطلوب خواهد گذاشت. به همین دلیل، احتمالاً صنعت بانکداری و خدمات مالی ونزوئلا در سال‌های آتی، ضعیف‌ترین صنعت در آمریکای لاتین خواهد بود، زیرا فعالان این عرصه همچنان باید با بستری از التهابات اقتصادی و ارزی ناشی از تورم سوزان و مداخلات سیاسی دولت، دست و پنجه نرم کنند. همچنین به دلیل پیش‌بینی کاهش معنادار نرخ تولید ناخالص داخلی ونزوئلا در افق کوتاه‌مدت، انتظار تغییر یا بهبود شاخص‌ها در این بازه زمانی را نخواهیم داشت. از سوی دیگر، سرمایه‌گذاران خارجی نیز با توجه به خطر مداخله سیاسی دولت و ادامه تحریم‌های ایالات متحده، برای حضور در بازار مدیریت‌داری و بازار سرمایه ونزوئلا، همچنان مردد خواهند بود. صاحب‌نظران مالی معتقدند که فقط در صورت تغییر در رویکردهای اقتصادی دولت و کاهش مداخلات غیرتخصصی نهاد حاکمیت در این امور، می‌توانیم شاهد بهبود روند سیاست‌های اقتصاد کلان و در نتیجه آن، بهبود پتانسیل رشد در بخش‌های بانکداری، بیمه، مدیریت دارایی و بازار سهام در افق بلندمدت ۲۰۳۲ در ونزوئلا باشیم.

انتظار می‌رود که صنعت بانکداری ونزوئلا، به دلیل تنش‌های شدید تورمی و احتمال ورشکستگی و سقوط بسیاری از بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری تراز اول، علاوه بر چالش‌های افق کوتاه‌مدت پیش‌رو، حتی تا پایان افق میان‌مدت نیز نتواند بهبودی در سازوکارهای داخلی خود ایجاد نماید. ادامه چنین شرایطی و تشدید تأمین مالی تسهیلات بانکی و محدودیت‌های احتمالی در منابع مالی،

توانایی این صنعت برای تغییر و رشد قابل توجه در افق بلندمدت ۲۰۳۲ را نیز باتردید روبرو خواهد کرد. از سوی دیگر، یکی از مهم‌ترین معضلات پیش‌روی نظام بانکی ونزوئلا، که به دلیل محدودیت‌های شدید منابع مالی بانک‌ها به وجود آمده است، توسعه و گسترش سریع بخش بانکداری غیررسمی و زیرزمینی در این کشور است که برای مشتریان خرد، امکان دسترسی آسان به پول نقد فراهم می‌کند، اما به دلیل نبود مرجع حقوقی و ناظر، سبب تشدید بی‌قانونی و هرج و مرج در این صنعت شده است. همچنین تخصیص مجدد سرمایه به این صنعت در افق کوتاه‌مدت و میان‌مدت، با توجه به فرصت‌های سرمایه‌گذاری بسیار محدود، سیاست‌های پولی سختگیرانه و نرخ‌های بهره واقعی منفی، قطعاً امکان‌پذیر نخواهد بود. با این حال، تحلیلگران داخلی معتقدند که ممکن است با یک تغییر نگرش در کوتاه‌مدت، شاهد رشد حجم و ارزش دارایی‌های بانکی و میزان تسهیلات و سپرده‌های این صنعت، آن هم از طریق چاپ پول توسط دولت باشیم.

صنعت بیمه ونزوئلا، یک بازار بالقوه آماده به رشد است. با این حال، به دلیل تورم بالا، مداخله بیش از حد دولت و محدودیت شدید جریان پول نقد در اقتصاد این کشور که منجر به کاهش محسوس سطح پس‌انداز و مصرف خانوارها شده است، بعید است که در افق کوتاه‌مدت یا حتی تا پایان چشم‌انداز میان‌مدت، شاهد تغییر مثبت و بهبود شرایط در این صنعت باشیم. همچنین به دلیل نرخ درآمد سرانه بسیار پایین و اقتصاد روبرو به اضمحلال ونزوئلا، بازار بیمه‌های عمر، به شکل معناداری کوچک‌تر از بازار بیمه‌های عمومی و تخصصی است که خود این بازار نیز فقط به دلیل اجرای طرح بیمه درمانی اجباری در ونزوئلا، اندکی رشد داشته است. لذا همچنان به نظر می‌رسد که در صورت عدم تغییر در نگرش‌های حاکمیتی و عدم تغییر رویکرد دولت، چشم‌اندازهای سه‌گانه پیش‌رو تا پایان سال ۲۰۳۲ برای صنعت بیمه ونزوئلا مطلوب نخواهد بود.

صنعت مدیریت دارایی ونزوئلا، یک بازار مالی کوچک، محدود، غیرپویا با افق‌های نامطلوب است. پیش‌بینی شده است که این صنعت، به دلیل جریان بسیار کند سرمایه در بین نهادهای فعالان خصوصی، تورم فوق‌العاده بالا و کنترل‌های ارزی و سرمایه‌ای سختگیرانه از سوی دولت که موجب کاهش شدید ورودی نقدینگی خارجی به این کشور شده است، رشد قابل توجهی را نه در افق کوتاه‌مدت و نه در افق

میان مدت و بلند مدت ۲۰۳۲ تجربه نخواهد کرد. بازار سرمایه ونزوئلا، یکی از کوچک ترین و کم تحرک ترین بسترهای سهامی در آمریکای لاتین است که به دلیل تعداد بسیار کم شرکت های بورسی، عدم ارائه سهام نهاد های دولتی و خصوصی در این بستر، عدم عرضه های اولیه (IPO) در سال های اخیر و همچنین به دلیل پایین بودن تنوع محصولات، فاقد معیارهای لازم برای رشد پایدار در افق کوتاه مدت و میان مدت خواهد بود. همچنین التهابات اقتصادی چند سال اخیر، بورس اوراق بهادار کاراکاس را به یک بازار سهامی منفعل تبدیل کرده است. دولت ونزوئلا اعلام کرده که قصد دارد در سال های پیش رو، با کمک گرفتن از سرمایه گذاران خصوصی برای سرمایه گذاری در شرکت های دولتی در بخش های مختلف، به برنامه آزاد سازی خود جامه عمل بپوشاند که در صورت تحقق این امر، شاهد افزایش نرخ رشد و ارزش معاملات بازار بورس کاراکاس تا پایان افق بلند مدت ۲۰۳۲ خواهیم بود.

تحلیل بازار خدمات بانکی و مالی ونزوئلا بر مبنای ماتریس SWOT

نقاط ضعف

- نظام مالی ونزوئلا در حال ادغام شدن با سیستم مالی روسیه است که این امر، استقلال سیاست های پولی را به شدت به خطر می اندازد.
- صنعت بانکداری ونزوئلا به دلیل نرخ های بهره واقعی منفی، با مشکلات عدیده مواجه شده است.
- تورم بسیار بالا باعث شده که صنعت بانکداری ونزوئلا نتواند سرمایه های خود را به طور کارآمد، تخصیص دهد.
- محدودیت های وام دهی به بانک ها، توسعه بخش بانکداری زیرزمینی غیرقابل تنظیم و خارج از محدوده نظارتی را تشویق کرده است.
- اعتقاد به حاکمیت قانون، همچنان در نظام مالی و بانکی این کشور وجود ندارد.

نقاط قوت

- منابع طبیعی قابل توجه و جمعیت نسبتاً زیاد و رو به رشد ونزوئلا می تواند به صنعت مالی و بانکی این کشور اجازه دهد تا در صورت منطقی سازی سیاست ها، به ویژه اگر فروش قوی نفت پابرجا بماند، به دوران بهبود و شکوفایی اقتصادی خود بازگردد.
- موقعیت جغرافیایی استراتژیک ونزوئلا می تواند فرصت های خوبی برای بازارهای مالی این کشور فراهم کند.

- بازیگران اصلی صنعت بانکداری ونزوئلا، سرمایه نسبتاً خوبی دارند.
- بازار بورس ونزوئلا با توجه به عدم وجود اعتبارات بانکی، به مقصدی جذاب تر تبدیل شده است.

تهدیدها

- کاهش ذخایر ارزی در کنار محدودیت های کنترل ارز، اقتصاد شکننده ونزوئلا را با کمبود و انزوای بیشتری تهدید می کند.
- رشد بخش بانکداری زیرزمینی می تواند سیستم نظارتی این صنعت را تضعیف کرده و فعالیت بانکی را بیشتر محدود کند.
- دولت می تواند در واکنش به تحولات سیاسی، کاهش کنترل ارز و واردات را معکوس کرده و چالش های اقتصادی متعدد کشور را تشدید کند.
- همواره سایه تغییرات نظارتی ناگهانی و حتی ملی سازی و دولتی سازی مجدد صنایع در ونزوئلا وجود دارد.

فرصت ها

- دولت برخی از سیاست های خود مانند کنترل ارزی، محدودیت های واردات و حجم ذخایر الزامی را کاهش داده است که سیگنال مثبتی برای بهبود فعالیت های اقتصادی خواهد بود.
- دولت به طور فزاینده ای مجوز دلاری کردن رسمی بخش مالی این کشور توسط ایالات متحده را داده است. تحقق این امر به بانک ها اجازه می دهد تا تسهیلات ارزی را در جهت انتشار اوراق بهادار مبتنی بر دلار، ارائه دهند.
- اجرای عدم کنترل سرمایه توسط دولت، مقدار خروج نقدینگی را محدود کرده و به طور بالقوه نتایج مثبتی را در بورس ایجاد خواهد کرد.
- صنعت بانکداری و خدمات مالی ونزوئلا توسعه نیافته باقی مانده است، به این معنی که در صورت کاهش تورم، افزایش تولید ناخالص داخلی و شروع بهبود شاخص اعتماد به اقتصاد، زمینه رشد قابل توجهی در بلند مدت وجود خواهد داشت.

بازار خدمات صنعت بانکداری در ونزوئلا

انتظار می رود که صنعت بانکداری ونزوئلا، به دلیل تنش های شدید تورمی و احتمال ورشکستگی و سقوط بسیاری از بانک ها و موسسات مالی و اعتباری تراز اول، علاوه بر چالش های افق کوتاه مدت پیش رو، حتی تا پایان افق میان مدت نیز نتواند بهبودی در سازوکارهای داخلی خود ایجاد نماید. ادامه چنین شرایطی

به دلیل
پیش بینی
کاهش معنادار
نرخ تولید
ناخالص داخلی
ونزوئلا در افق
کوتاه مدت
انتظار تغییر
یا بهبود
شاخص ها در
این بازه زمانی را
نخواهیم داشت

به دلیل
تنش‌های شدید
تورمی، احتمال
ورشکستگی و
سقوط بسیاری
از بانک‌ها و
مؤسسات مالی
و اعتباری تراز
اول ونزوئلا
وجود دارد

و تشدید تامین مالی تسهیلات بانکی و محدودیت‌های احتمالی در منابع مالی، توانایی این صنعت برای تغییر و رشد قابل توجه در افق بلندمدت ۲۰۳۲ را نیز با تردید روبرو خواهد کرد. در حقیقت، صنعت بانکداری ونزوئلا، مانند سایر بخش‌های بستر جامع مالی این کشور، احتمالاً در طی سال‌های آینده، یک مقصد غیرجذاب برای سرمایه‌گذاری باقی خواهد ماند که دلیل اصلی آن، نگرش‌های ناقص و ناکارآمد دولت فعلی به مسائل اقتصادی و سیاسی ونزوئلا است. بنابراین امکان بازگشت تقاضای موثر به این صنعت، در گرو تغییرات بنیادین و اساسی در بخش کلان حکمرانی این کشور است. آمارهای مهم نظام بانکداری ونزوئلا، مانند شاخص‌های سودآوری بانک‌ها، به دلیل مداخلات و دستکاری‌های گسترده دولت، قابل استناد نیست. پیش‌بینی شده است به دلیل ماندگاری نرخ تورم در قله‌ی سوزان خود و همچنین به سبب فقدان نظام‌های پرداخت کارآمد، همچنان محبوبیت ارزهای دیجیتال و دارایی‌های رمزنگاری‌شده فاقد قابلیت ردیابی در این کشور افزایش خواهد یافت و با عدم تغییر شرایط سیاسی و اقتصادی، در آینده نزدیک این نوع از دارایی‌ها، جایگزین بسیاری از خدمات صنعت بانکداری ونزوئلا خواهد شد.

چشم‌انداز رقابتی آتی در صنعت بانکداری ونزوئلا

طبق اعلام سازمان نظارت بر بانک‌ها و سایر مؤسسات مالی ونزوئلا، ۲۱ بانک تجاری، ۳ بانک تامین مالی خرد، یک بانک تعاونی و یک موسسه مالی و اعتباری تخصصی در حوزه صنعت و کشاورزی در ونزوئلا فعال هستند. از بین بانک‌های تجاری فعال در ونزوئلا، ۱۷ بانک خصوصی و ۴ بانک دولتی هستند. با وجود گسترش فعالیت بانک‌های خصوصی در این کشور، اما به دلیل سیاست‌های نظارتی سختگیرانه دولت، افتتاح شعبات و دفاتر نمایندگی بانک‌های خارجی در این کشور بسیار محدود است.

بازار خدمات صنعت بیمه در ونزوئلا

صنعت بیمه ونزوئلا، یک بازار بالقوه آماده به رشد است. با این حال، به دلیل تورم بالا، مداخله بیش از حد دولت و محدودیت شدید جریان پول نقد در اقتصاد این کشور که منجر به کاهش محسوس سطح پس‌انداز و مصرف خانوارها شده است، بعید است که در افق کوتاه‌مدت یا حتی تا پایان چشم‌انداز میان‌مدت، شاهد تغییر مثبت و بهبود شرایط در این صنعت باشیم. همچنین

به دلیل نرخ درآمد سرانه بسیار پایین و اقتصاد رو به اضمحلال ونزوئلا، بازار بیمه‌های عمر، به شکل معناداری کوچک‌تر از بازار بیمه‌های عمومی و تخصصی است که خود این بازار نیز فقط به دلیل اجرای طرح بیمه درمانی اجباری در ونزوئلا، اندکی رشد داشته است. لذا همچنان به نظر می‌رسد که در صورت عدم تغییر در نگرش‌های حاکمیتی و عدم تغییر رویکرد دولت، چشم‌اندازهای سه‌گانه پیش‌رو تا پایان سال ۲۰۳۲ برای صنعت بیمه ونزوئلا مطلوب نخواهد بود. زیرا امکان بهبود نرخ رشد در این صنعت به سطح تورم و برنامه‌های دولت بستگی دارد تا رشد ارگانیک در اثر توسعه و تنوع محصولات. قطعاً در آینده نزدیک نیز محدود بیمه‌گرانی که هنوز در این بازار فعالیت می‌کنند، با افزایش هزینه‌ها و کاهش پایه حق بیمه‌ها مواجه خواهند شد.

طبق آخرین آمار رسمی منتشرشده، اتاق بیمه‌گران ونزوئلا اعلام کرده است که تنها حدود ۵ درصد از جمعیت این کشور، دارای نوعی از بیمه هستند. به گفته این سازمان، صنعت بیمه ونزوئلا به شدت نامتعادل است و حدود ۸۰ درصد از سیاست‌ها، فقط بر حوزه سلامت و درمان متمرکز است. به طوری که پیش‌بینی می‌شود تا پایان افق بلندمدت ۲۰۲۷ نیز، بیمه درمانی خصوصی، بزرگترین و پرتقاضاترین نوع از دسته‌بندی خدمات بیمه‌ای این کشور باقی بماند.

بازار خدمات صنعت مدیریت دارایی در ونزوئلا

با توجه به اینکه تورم بالا، همچنان جذابیت‌آوراق بهادار و محصولات مدیریت دارایی مبتنی بر ارزش ملی ونزوئلا را به شدت تضعیف خواهد کرد، مدیران صندوق‌های سرمایه‌گذاری در این کشور به تمرکز معاملاتی خود بر روی محصولات و اوراق قرضه مبتنی بر دلار ادامه خواهند داد.

التهاب مزمن در اقتصاد داخلی و ادامه روند تورم بالا در دهه‌های اخیر و سال‌های پیش‌رو، ارزش پس‌انداز خانوارها را برای سرمایه‌گذاری در صنعت مدیریت دارایی ونزوئلا به میزان قابل توجهی کاهش داده و خواهد داد. در عین حال و از سوی دیگر، فقدان تقاضای موثر در بازار، تعداد فرصت‌های سرمایه‌گذاری در این کشور را نیز کاهش خواهد داد.

پیش‌بینی می‌شود که در افق‌های پیش‌رو، صندوق‌های سرمایه‌گذاری بین‌المللی همچنان از حضور در صنعت مدیریت دارایی ونزوئلا دوری کنند. زیرا ترکیبی از اقتصاد ضعیف و ملتهب، بی‌ثباتی سیاسی، تحریم‌های ایالات متحده

رشد بخش
بانکداری
زیرزمینی
می تواند
سیستم نظارتی
این صنعت را
تضعیف کرده و
فعالیت بانکی
را بیشتر محدود
کند

آخر، بورس اوراق بهادار کاراکاس را به یک بازار سهامی منفعل تبدیل کرده است. دولت ونزوئلا اعلام نموده که قصد دارد در سال های پیش رو، با کمک گرفتن از سرمایه گذاران خصوصی برای سرمایه گذاری در شرکت های دولتی در بخش های مختلف، به برنامه آزادسازی خود جامعه عمل بپوشاند که در صورت تحقق این امر، شاهد افزایش نرخ رشد و ارزش معاملات بازار بورس کاراکاس تا پایان افق بلندمدت ۲۰۳۲ خواهیم بود. به اذعان کارشناسان و تحلیلگران اقتصادی، دلاری شدن فزاینده صنعت مالی و بانکی ونزوئلا توسط ایالات متحده، می بایست زیربنای مستحکم و قابل اتکای بازار سرمایه و بورس کاراکاس به عنوان یک منبع قابل اعتماد تامین مالی برای شرکت ها و صنایع این کشور قرار گیرد.

بازار سرمایه ونزوئلا از اواخر سال ۲۰۱۹، به طور فزاینده ای تحت برنامه آزادسازی دولت قرار گرفته و سهام بیش از ۴۰ درصد از شرکت های بزرگ دولتی این کشور، در بازار بورس کاراکاس عرضه شد.

چشم انداز رقابتی آتی در بازار سرمایه ونزوئلا

بورس کاراکاس، مهم ترین و بزرگ ترین بستر بورسی در بازار سرمایه ونزوئلا است که از نظر آمار و ارقام، یکی از کوچک ترین بورس های آمریکای لاتین محسوب می شود. مهم ترین شاخص بازار بورس کاراکاس، شاخص IBC است که با نام شاخص عمومی نیز شناخته می شود. همچنین این بستر سهامی، یک شاخص موزون سرمایه مشتمل بر ارزش سرمایه ۱۱ سهم نقدشونده نیز دارد که در سال ۱۹۹۷ و همزمان با راه اندازی شاخص عمومی، پایه گذاری شده است. در حال حاضر، بورس اوراق بهادار کاراکاس، میزبان حدود ۶۰ شرکت در شاخص IBC و میزبان ۱۵ شرکت از نقدشونده ترین شرکت ها در شاخص موزون سرمایه است.

فقدان داده های رسمی و قابل اعتماد (به دلیل مداخلات شدید دولت و آمارسازی های مصنوعی)، امکان تجزیه و تحلیل ارزش سرمایه گذاری ها در بازار و تخمین حجم معاملات را محدود می کند.

بازار بورس ونزوئلا فاقد سرمایه گذاری عمیق است و به نظر می رسد که این شرایط، حداقل تا پایان افق میان مدت ۲۰۲۷، ادامه یابد. لذا رشد ارزش سهام در هر دو شاخص طی سال های اخیر، به جای قدرت بنیادی شرکت ها، محصول نقدینگی مازاد، کنترل های ارزی و محدودیت اعتبارات در دسترس بوده است.

و مداخلات شدید دولت، ونزوئلا را در میان غیرجذاب ترین بازارهای مالی جهانی قرار داده است.

تزریق گسترده نقدینگی از سوی دولت ونزوئلا به صنعت مالی و بانکی این کشور نیز تاثیری بر بازار مدیریت دارایی نداشته است. زیرا این نقدینگی مازاد به طور کلی به بازار سهام یا املاک و مستغلات وارد شده و سرمایه گذاران به دنبال حفظ ارزش ثروت خود در شرایط انتظارات تورمی به شدت بالا هستند.

در حال حاضر، اتخاذ سیستم های پرداخت "میر" روسی توسط بانک های تجاری دولتی و خصوصی ونزوئلا می تواند جریان های سرمایه را در داخل این کشور تقویت کرده و به دور زدن ممنوعیت سوئیت برای دارایی های مالکان روسی در صندوق های سرمایه گذاری و مدیریت دارایی این کشور، کمک کند.

چشم انداز رقابتی آتی در صنعت مدیریت دارایی ونزوئلا

با ادامه روند ناامنی سیاسی و فروپاشی اقتصادی، بخش مدیریت دارایی ونزوئلا پتانسیل کمی برای بهبود نرخ رشد در افق کوتاه مدت خواهد داشت. در حال حاضر، فقط برخی صندوق های سرمایه گذاری و مدیریت دارایی کاملاً دولتی ونزوئلا که مستقیماً به منافع حاصل از فروش نفت دسترسی دارند، با وجود تشدید تحریم های ایالات متحده، شرایط خوبی دارند. در مجموع، تنها در صورت تغییر در رویکردها و نگرش های اقتصادی و سیاسی دولت حاکمه ونزوئلا و ترکیب آن با آزادسازی بیشتر اقتصادی، اصلاح سیاست های کلان مالی و لغو تحریم ها، شرایط اقتصاد ونزوئلا می تواند برای مدیران دارایی بین المللی، جذابیت ایجاد کند که تحقق این امر نیز قطعاً سال ها به طول خواهد انجامید.

بستر خدمات بازار سرمایه و بورس اوراق بهادار در ونزوئلا

بازار سرمایه ونزوئلا، یکی از کوچک ترین و کم تحرک ترین بسترهای سهامی در آمریکای لاتین است که به دلیل تعداد بسیار کم شرکت های بورسی، عدم ارائه سهام نهاد های دولتی و خصوصی در این بستر، عدم عرضه های اولیه (IPO) در سال های اخیر و همچنین به دلیل پایین بودن تنوع محصولات، فاقد معیارهای لازم برای رشد پایدار در افق کوتاه مدت و میان مدت خواهد بود. همچنین التهابات اقتصادی چند سال

تاکتیک حفاظت از اطلاعات بانکی شهروندان در زمان جنگ

بانک مرکزی اوکراین چگونه در شرایط جنگی عمل کرد؟

- در ۱۸ ماهه اول مناقشه نظامی روسیه و اوکراین مکانیزم مالی و بانکی و سیستم‌های پرداخت در اوکراین تحت شرایط سخت حکومت نظامی قرار داشتند
- با وجود جنگ، اوکراینی‌ها بدون وقفه پرداخت‌های الکترونیک خود در طول سال ۲۰۲۲ را ادامه دادند
- نظام ملی پرداخت‌های الکترونیکی اوکراین در طول مناقشه جنگی با روسیه، بیش از ۹۸ درصد از پرداخت‌های بین بانکی را پردازش کرده است

۷۴

اقتصاد

● شماره ۵۵ - شهریور ۱۴۰۳ ●

از مارس
۲۰۲۲، سقف
برداشت نقدی
از هر حساب
بانکی، روزانه
به ۳ هزار یورو
کاهش یافت که
رقمی مناسب
و حساسیت‌زدا
بود

در مدیریت کارآمد مالی، ارزی و اقتصادی در طول مناقشه نظامی این کشور با روسیه می‌رویم و به تبیین این مسئله می‌پردازیم که چگونه این نهاد توانست بحران‌های اقتصادی به وقوع پیوسته در طول این جنگ نظامی را مدیریت کند.

تأثیر جنگ بر سیستم پرداخت بانکی

در ۱۸ ماهه اول مناقشه نظامی روسیه و اوکراین، مکانیزم مالی و بانکی و سیستم‌های پرداخت در اوکراین تحت شرایط سخت حکومت نظامی قرار داشتند. با شروع جنگ، بانک مرکزی اوکراین برنامه‌های اضطراری خود را برای ادامه عملکرد بی‌وقفه و بدون مشکل سیستم بانکی فعال کرد و در واقع این تنظیم‌کننده‌های کارآمد بانک مرکزی، برای اولین بار در سال ۲۰۱۴، هنگامی که مناقشه جزایر کریمه به وقوع پیوست، آزمون کارایی خود را پس داده بودند.

اولین راه حل مقامات پولی برای جلوگیری از ایجاد بحران در سیستم‌های پرداخت، عدم اعمال محدودیت برای تراکنش‌های غیرنقدی مبتنی بر کارت در مراکز خرید و فروشگاه‌ها بود. همچنین مقامات بانک مرکزی اوکراین در تعاملات و مذاکرات خود با فروشگاه‌ها، داروخانه‌ها، پمپ بنزین‌ها و در مجموع فعالان بازار، با ایجاد اطمینان خاطر نسبت به ایمن بودن بسترهای پرداخت الکترونیک، از آنها خواستند که دریافت‌های درون شبکه‌ای و کارتی خود را به دریافت‌های نقدی ترجیح دهند تا تقاضای مردم برای پول نقد از نظام بانکی کاهش یابد.

دومین راه حل بانک مرکزی اوکراین برای مهار بحران سیستم‌های پرداخت این بود که سقف برداشت‌های نقدی از سیستم‌های بانکی را به طور نامحسوس و به میزان اندکی کاهش داد که این امر، وحشتی در میان مردم اوکراین ایجاد نکرد و موجب هجوم بی‌وقفه به بانک‌ها و ورشکستگی صنعت بانکداری این کشور نشود. در حقیقت، از مارس ۲۰۲۲، سقف برداشت نقدی از هر حساب بانکی، روزانه به ۳ هزار یورو کاهش یافت که رقمی مناسب و حساسیت‌زدا بود.

سومین راه حل و شاید مهم‌ترین راه حل، راه‌اندازی شبکه بانکی موسوم به "پاور بانکینگ" / POWER BANKING توسط بانک مرکزی اوکراین بود. پاور بانکینگ، شبکه‌ای گسترده، غیرمتمرکز و کارآمد از

اقتصاد جهان در سال‌های اخیر، آستان حوادث سرنوشت‌ساز و درگیر عوامل تنش‌آفرین متعددی بوده است که هر کدام از این مولفه‌ها، در برهه‌ای از زمان، به ویژه در سال‌های پس از آغاز هزاره جدید یعنی در دوده‌های اخیر، نظم و ثبات بستر مالی، بانکی، تجاری و بازرگانی بین‌الملل را به مخاطره انداخته‌اند.

در این بین، یکی از مهم‌ترین عوامل اثرگذار بر مکانیزم‌های اقتصاد داخلی کشورها، چه در اقتصادهای پیشرفته و توسعه‌یافته و چه در اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه، مناقشات نظامی یا هجمه‌های غیرحقیقی و مصنوعی ایجاد شده توسط ابرقدرت‌های جهان به صورت تحریم‌ها و محدودیت قانونی موسوم به جنگ‌های اقتصادی است. وقوع چنین پدیده‌هایی به شدت می‌تواند به گسترش بی‌مهابای التهابات و تنش‌های اقتصادی، بانکی، ارزی، سیاسی و اجتماعی داخلی کشورها دامن زده، بغرنج شدن وضعیت شاخص‌های کلان مالی کشورها را سرعت ببخشد و در نهایت، یک کشور حتی پیشرفته و ثروتمند را در آستانه یک فروپاشی بزرگ قرار دهد.

در هنگامه رخداد چنین حوادث و مناقشاتی، قرارگاه اقتصادی دولت‌ها، قلب تپنده این جریان و اهرم نجات‌بخش کشور از شرایط سخت و پیچیده موجود خواهند بود و در بین ارکان اقتصادی دولت، مقامات پولی و بانکداران مرکزی، نقشی محوری در تضمین ثبات سیستم مالی، بانکی و اقتصادی کشورها ایفا می‌کنند. مبتنی بر این مهم، شناخت و تبیین تجربه موفق بانک‌های مرکزی در مدیریت کارآمد مالی، ارزی و اقتصادی و همچنین نحوه و چگونگی طراحی و اجرای سیاست‌های پولی بهینه و نحوه تعامل این نهاد‌های پولی با سازمان‌های مالی و اقتصادی بین‌المللی، می‌تواند الگوی مناسبی برای مقامات پولی و اقتصادی کشورهای مختلف جهان در عبور کم‌هزینه‌تر از این چالش‌ها باشد.

به همین دلیل، در اولین مقاله از پرونده پژوهشی "تجربه مقامات پولی کشورها در هنگامه جنگ‌های نظامی و اقتصادی"، به سراغ بررسی نقش سازنده بانک مرکزی اوکراین

پاور بانکینگ
شبکه‌ای
گسترده
غیرمتمرکز
و کارآمد از
بانک‌های
عامل در
سراسر اوکراین
و پاسخی به
چالش‌های
ناشی از مناقشه
نظامی بود

بانک‌های عامل در سراسر اوکراین و پاسخی به چالش‌های ناشی از مناقشه نظامی بود. این شبکه، بستر مشترکی از شعب بانک‌های مختلف در تمامی جغرافیای دور و نزدیک اوکراین را در برمی‌گرفت و می‌توانست حتی در زمان خاموشی طولانی مدت، خدمات بانکی اصلی و مختلف را به مشتریان ارائه دهد. پاور بانکینگ شامل بیش از ۲۳۷۰ شعبه در ۳۹۰ شهر و شهرستان در سراسر مناطق اوکراین بود. شعبات بانکی مستقر در شبکه پاوربانکینگ، دارای منابع انرژی جایگزین، کانال‌های ارتباطی پشتیبان، افزایش قابلیت جمع‌آوری پول نقد و کارکنان اضافی بودند.

کارآمدی زیرساخت‌های بانکداری دیجیتال اوکراین

سطح بالای کارآمدی دیجیتال در تمامی بخش‌های صنعت مالی اوکراین، به ویژه بانکداری، موجب تضمین ثبات پولی و مالی این بستر در طول جنگ روسیه و اوکراین شده بود. از زمان آغاز مناقشه نظامی بین اوکراین و روسیه، بانک مرکزی اوکراین در یکی از مهم‌ترین اقدامات خود، به صورت بی‌وقفه و شبانه‌روزی، شروع به اصلاحات عملیاتی، رصد، کنترل و پوشش ایمن تمام وقت خود از بسترهای دیجیتال و الکترونیک بانکی و مالی کرد تا با ایجاد اطمینان خاطر در مردم و صاحبان مشاغل و کسب‌وکارها، ثبات مالی نظام بانکی اوکراین در طول دوره جنگ با روسیه را تضمین نماید. این اقدامات بانک مرکزی اوکراین به بانک‌های عامل این کشور اجازه داد تا در صورت تخریب زیرساخت‌های فیزیکی خود، بتوانند به سرعت و بدون وقفه، فعالیت‌های معمول خود را از سر بگیرند و به ارائه خدمات ادامه دهند.

با وجود اختلال در شبکه تامین برق، اوکراینی‌ها بدون وقفه پرداخت‌های الکترونیک خود در طول سال ۲۰۲۲ را ادامه

دادند، به طوری که سهم تراکنش‌های الکترونیک مبتنی بر کارت و غیرنقدی در ماه می ۲۰۲۲، به میزان ۵۶.۹ درصد از نظر مقدار نسبت به ماه می سال ۲۰۲۱ افزایش یافت و در دسامبر ۲۰۲۲، این رقم به ۶۹ درصد رسید. همچنین سهم تراکنش‌های دیجیتال از کل تراکنش‌های بانکی در پایان دسامبر ۲۰۲۲ نسبت به مدت مشابه سال قبل، از ۶۰ درصد به ۹۳ درصد رسیده بود.

عملکرد ایمن نظام ملی پرداخت‌های الکترونیکی اوکراین در سایه جنگ

همچنین یکی دیگر از دلایل تجربه موفق مدیریتی بانک مرکزی اوکراین در طول مناقشه نظامی با روسیه، اطمینان از عملکرد روان، بدون وقفه و بدون چالش نظام ملی پرداخت‌های الکترونیکی اوکراین (SEP) بود. نظام ملی پرداخت‌های الکترونیکی اوکراین موسوم به "SEP"، یک سیستم پرداخت در کلاس RTGS (کلاس تسویه خُرد و کلان ناخالص‌آتی) است که از ابتدای هزاره جدید در سال ۲۰۰۲ با مشارکت بانک جهانی در اوکراین راه‌اندازی شده و این سیستم پویا، انجام کامل و بدون بازگشت تسویه حساب‌های کلان و پرداخت‌های خُرد فروشی بین بانکی توسط مشتریان را تضمین می‌کند.

طبق آمار و اطلاعات رسمی منتشره، در مجموع نظام ملی پرداخت‌های الکترونیکی اوکراین در طول مناقشه جنگی با روسیه، بیش از ۹۸ درصد از پرداخت‌های بین بانکی را پردازش کرده است. همچنین از ۲۴ فوریه ۲۰۲۲، یعنی همزمان با آغاز جنگ، این سیستم پرداخت و تسویه، همانند زمان قبل از آغاز جنگ، به طور تمام عیار و با اطمینان کامل، در حال پردازش عملیاتی اطلاعات است. مبتنی بر آمارهای رسمی، در طول درگیری نظامی روسیه و اوکراین، این سیستم به طور متوسط، بیش از ۱.۵ میلیون پرداخت

برش

عملکرد سیستم تسویه و پرداخت آنلاین اوکراین

یکی از فیچرهای جدید و مهم بارگذاری شده در نسخه جدید نظام ملی پرداخت‌های الکترونیکی اوکراین، سیستم تسویه و پرداخت آنلاین مبتنی بر اطلاعات آنلاین ۷۲ سال گذشته است. این ساختار، یکی از به‌روزترین مکانیزم‌های تسویه و پرداخت حال حاضر جهان محسوب می‌شود.

پاور بانکینگ
شامل بیش
از ۲۳۷۰ شعبه
در ۳۹۰ شهر و
شهرستان در
سراسر مناطق
اوکراین بود

و تسویه آنی SEP به شبکه پاور بانکینگ است. این اقدام که از ماه فوریه سال ۲۰۲۳ انجام شد، به عنوان یک ویژگی مکمل در ادامه فعالیت سیستم تسویه و پرداخت آنلاین مبتنی بر اطلاعات آنلاین ۷۲ سال گذشته محسوب می شود. در حقیقت، در صورت از کار افتادن شبکه پرداخت و تسویه آنی SEP، به طور خودکار، تمامی تراکنش ها و تسویه حساب های نظام ملی پرداخت های الکترونیکی اوکراین به شبکه پاور بانکینگ که از یک سیستم اضطراری، اما کوتاه مدت پردازش اطلاعات ماهواره ای برخوردار است، منتقل می شود.

به اذعان کارشناسان مالی و اقتصادی، چنین تحولاتی که در نظام ملی پرداخت های الکترونیکی اوکراین در جهت به روز رسانی سیستم های پرداخت مالی و بانکی این کشور برای مقابله با اثرات طولانی شدن مناقشه نظامی انجام گرفته است، یکی از بزرگترین عملیات های توسعه و نوسازی سیستم های فناوری اطلاعات در زیرساخت های الکترونیک و دیجیتال مرتبط با بانک ها و مؤسسات مالی اوکراینی از ابتدای استقلال این کشور تا به امروز است که موجب شده مکانیزم های پولی و ارزی این کشور حتی در دوره ملتهب و تحت فشار رویارویی نظامی با روسیه، ثبات و پایداری نسبی خود را حفظ نماید.

تضمین ثبات مالی، اقدام کارآمد بانک مرکزی اوکراین

یکی دیگر از مهم ترین تصمیمات عملیاتی بانک مرکزی اوکراین، طراحی و تدوین سیاست های معطوف به محافظت از سیستم مالی این کشور در برابر هرج و مرج های ناشی از مناقشه نظامی با روسیه بود که در ۲۴ فوریه ۲۰۲۲ آغاز شده بود. در این فرآیند، در یکم مارس ۲۰۲۲، مقامات پولی بانک مرکزی اوکراین به طور رسمی اجرای سیاست های تثبیت بویژه سیاست های پولی ناظر بر عملکرد مولفه های کلان مالی و اقتصادی این کشور را آغاز کردند و بلافاصله پس از آن، به سراغ اقدامات کلیدی برای اطمینان از کفایت سرمایه و نقدینگی بانک ها و همچنین تسهیل جریان عملکرد سیستم های پرداخت رفتند. بدین ترتیب، بانک مرکزی با مجوز مستقیم رئیس جمهوری اوکراین، نقدینگی قابل توجهی را در اختیار نظام بانکی این کشور قرار داد (بانک های عامل دولتی مبلغ ۵۰ میلیون دلار/ بانک های خصوصی مبلغ ۲۵ میلیون دلار/ شعب و نمایندگی بانک های

و تسویه در یک روز کاری انجام داده است و طبق گفته های مقامات بانک مرکزی اوکراین، این سیستم ظرفیت پردازش ۱۰ برابر بیشتر تراکنش ها را نیز دارد.

به روز رسانی سیستم های پرداخت مالی و بانکی برای مقابله با اثرات طولانی شدن مناقشه نظامی

از سوی دیگر، در همین حال بود که قرارگاه اقتصادی دولت اوکراین با همکاری مقامات پولی و بانک مرکزی این کشور، اقدامات جدیدی را برای مراقبت و توسعه نظام های مالی، پولی، ارزی و پرداختی آغاز کردند تا در صورت ادامه این مناقشه نظامی، در بلندمدت خللی جدی در مکانیزم های صنعت مالی و بانکداری اوکراین ایجاد نشود. یکی از مهم ترین این اقدامات، به روز رسانی و انتشار نسخه جدید SEP از یکم آوریل ۲۰۲۳ بود.

نسخه جدید نظام ملی پرداخت های الکترونیکی اوکراین، علاوه بر اینکه مبتنی بر استاندارد جهانی ISO ۲۰۰۲۲ کار می کند، امکانات دیجیتال اضافه تر و در عین حال، کارآمدتری را به سیستم های پرداخت و تسویه خود اضافه کرده تا در صورت تشدید تنش ها، صنعت مالی و بانکداری اوکراین از گزند آسیب های احتمالی دور بماند.

یکی از فیچرهای جدید و مهم بارگذاری شده در نسخه جدید نظام ملی پرداخت های الکترونیکی اوکراین، سیستم تسویه و پرداخت آنلاین مبتنی بر اطلاعات آنلاین ۷۲ سال گذشته است. این ساختار، یکی از به روزترین مکانیزم های تسویه و پرداخت حال حاضر جهان محسوب می شود. هدف اصلی بانکداران مرکزی و مقامات پولی اوکراین از اضافه نمودن این فیچر به نسخه جدید SEP این بوده که در صورت انجام عملیات های خرابکارانه و قطعی سراسری اینترنت در تمامی جغرافیای شهری و روستایی اوکراین، امکان ذخیره اطلاعات مربوط به مبادلات و تراکنش های انجام گرفته از ۷۲ ساعت قبل از قطعی اینترنت فراهم باشد تا بتوان پرداخت و تسویه کلیه تراکنش های خرد و کلان در این بازه زمانی را تا هنگام اتصال دوباره نظام ملی پرداخت های الکترونیکی اوکراین به شبکه اینترنت سراسری انجام داد.

فیچر حیاتی دیگری که در نسخه جدید نظام ملی پرداخت های الکترونیکی اوکراین جانمایی شده، اتصال کامل شبکه پرداخت

سطح بالای
کارآمدی
دیجیتال
در تمامی
بخش‌های
صنعت مالی
اوکراین، به
ویژه بانکداری
موجب تضمین
ثبات پولی و
مالی این بستر
در طول جنگ
روسیه و اوکراین
شده بود

خارجی ۱۵ میلیون دلار) و در یک نشست خبری اعلام کردند که انجام تمام عملیات‌های بانکی از جمله عملیات‌های دستگاه‌های خودپرداز و تراکنش‌های آنلاین، بدون وقفه ادامه خواهد یافت.

از سوی دیگر، بانک مرکزی برای جلوگیری از وقوع یک بحران مالی مهیب در دل یک بحران نظامی، محدودیت‌های منطقی را برای سقف برداشت پول نقد از بانک‌ها اعمال کرد تا نرخ سرعت فرار سرمایه از نظام بانکی را کاهش داده و شرایط را تحت کنترل خود قرار دهد و از احتمال وقوع ورشکستگی در صنعت بانکداری این کشور جلوگیری کند. به همین دلیل، رئیس وقت بانک مرکزی اوکراین در این نشست مطبوعاتی خاطر نشان کرد که مردم اطمینان داشته باشند که برای رفع نیازهای ضروری خود، به وجوه نقد، دسترسی کافی دارند. بدین ترتیب، مجموعه اقدامات برنامه‌ریزی شده بانکداران مرکزی اوکراین در هنگامه برافروخته شدن آتش جنگ نظامی، به آرام کردن وحشت عمومی و حفظ اعتماد مردم به سیستم بانکی در لحظات اولیه این مناقشه نظامی، کمک شایان کرد.

تغییر به موقع و هوشمندانه سیاست‌گذاری‌ها به سیاست پولی تطبیقی توسط بانک مرکزی اوکراین

وقوع جنگ، الزام و ضرورت نیاز به تغییر استراتژی‌های پولی توسط بانک مرکزی را بیش از پیش کرده بود. قبل از آغاز مناقشه، اوکراین از سیاست‌های پولی مبتنی بر نرخ ارز انعطاف‌پذیر و رژیم هدف‌گذاری تورمی استفاده می‌کرد. با این حال، این مناقشه جنگی، بانک مرکزی اوکراین را مجبور کرد تا تامین مالی کسری بودجه دولت در بخش نظامی و دفاع ملی را در اولویت قرار دهد و به رویکرد سیاست‌های پولی تطبیقی رو آورد. بدین ترتیب، طبق مصوبه شورای حکام بانک مرکزی اوکراین، مهم‌ترین حوزه سرمایه‌گذاری و تامین مالی بانک مرکزی به مدت ۶ ماه قابل تمدید تا ۱۲ ماه، به تامین ادوات دفاعی و تهیه جنگ‌افزارها از شرکای تجاری و سیاسی اوکراین اختصاص می‌یابد.

همچنین این مصوبه بانک مرکزی، یک تبصره مهم داشت که در صورت عدم کفایت سرمایه در جهت تامین هزینه‌های مالی شرایط جنگی، تغییر در سیاست‌های پولی آتی، در یک جلسه مشترک با حضور رئیس‌جمهور، رئیس ستاد

ارتش و اعضای شورای حکام بانک مرکزی تصمیم‌گیری خواهد شد.

اجرای این مصوبه بانک مرکزی اوکراین از اواسط مارس ۲۰۲۲ آغاز شد و با توجه به سیاست‌گذاری‌های کارآمد و هوشمندانه مقامات پولی، نیازی به تمدید ۱۲ ماهه این مصوبه به وجود نیامد. به اذعان بسیاری از متخصصان مالی و صاحب‌نظران اقتصادی، تجربه بانک مرکزی اوکراین از مناقشه نظامی روسیه و اوکراین بر سر جزایر کریمه در سال ۲۰۱۴، امکان رویارویی و مواجهه موفق، حرفه‌ای و موثر مقامات پولی با چنین چالش‌هایی را محقق کرده بود.

البته چنین اقداماتی، با وجود پیامدهای مثبت و حیاتی خود، منجر به افزایش اجتناب‌ناپذیر و قابل پیش‌بینی نرخ تورم در یک سال اول از زمان آغاز مناقشه نظامی شده بود و حتی این نرخ برای اولین بار در تاریخ اقتصادی اوکراین، به مرز ۲۷ درصد رسید، اما باز طراحی سیاست‌ها و استفاده از ابزارهای موثر سیاست پولی، توانست نرخ تورم اوکراین را به یک نرخ نرمال و متناسب با التهابات دوره جنگ، مبدل سازد.

تعامل سازنده بانک مرکزی اوکراین با نهادهای مالی و اقتصادی بین‌المللی

یکی دیگر از مهم‌ترین و کارآمدترین اقدامات بانک مرکزی اوکراین و در حقیقت، ستون‌های حیاتی استراتژی این نهاد در این مناقشه نظامی، جلب همکاری و پشتیبانی نهادهای مالی و اقتصادی بین‌المللی بود. از همان ابتدای رویارویی نظامی دو کشور، مقامات پولی بانک مرکزی اوکراین به سبب ارتباطات سازنده و موثر سال‌های گذشته خود با موسسات مالی بین‌المللی، توانستند از حمایت قوی و پشتیبانی گسترده نهادهای نظیر صندوق بین‌المللی پول، بانک جهانی و تعدادی از بانک‌های مرکزی اتحادیه اروپا از جمله خود نهاد بانک مرکزی اروپا، بانک مرکزی ایتالیا، بانک مرکزی آلمان، بانک مرکزی اسپانیا و بانک مرکزی سوئد برخوردار شوند. این حمایت‌های پیوسته و مستمر، تسهیل جریان کمک‌های مالی و پشتیبانی فنی و نظامی نهادهای متبوع و کشورهای آنها در قبال اقتصاد و سیاست اوکراین را تضمین می‌کرد.

به عنوان نمونه، صندوق بین‌المللی پول، با اولین درخواست بانک مرکزی اوکراین، به بازپرداخت تسهیلات کلان ارزی اخذ شده توسط اوکراین از این نهاد، یک تنفس ۲۴ ماهه

۷۸

اقتصاد

• شماره ۵۵ - شهریور ۱۴۰۳ •

کاربروی
یافتن مدل
بهینه خدمات
بانکداری باز
قبل از وقوع
مناقشه نظامی
آغاز شده بود

سطح تاب آوری مالی در اوکراین، به طور مداوم پروتکل های اقتصادی مدیریت بحران خود را به روز می کرد. رویکرد بانک مرکزی از تثبیت فوری بحران به استراتژی های بلندمدت تاب آوری و بهبود، تکامل یافت. این اقدامات شامل تقویت روندهای اقتصادی از طریق کاهش برخی محدودیت های سیاستی و از سرگیری تدریجی سیاست های پولی قبل از جنگ، به شکل آهسته و همگام با تطبیق پذیری اقتصاد این کشور با شرایط جدید بود.

در حقیقت در این زمینه، نقش بانک مرکزی اوکراین فراتر از یک بانکداری مرکزی سنتی بود. این نهاد در هماهنگی کامل با دولت اوکراین، از کلیه اقدامات حوزه دفاعی، نظامی امنیت ملی حمایت کرد تا اطمینان حاصل شود که منابع مالی این کشور به طور مؤثر و کاملاً هدفمند به سوی پروژه های دفاعی و زیرساختی حیاتی هدایت خواهند شد. همچنین مشارکت فعالانه بانک مرکزی اوکراین در جهت ارتقا سطح شاخص تاب آوری مالی با پذیرش مسئولیت های گسترده تر در این شرایط، مکمل اقدامات دولت در جهت عبور کم هزینه از این مناقشه نظامی شد.

گام های بلند بانک مرکزی اوکراین به سوی خدمات بانکداری باز

بانک مرکزی اوکراین علاوه بر مدیریت

قابل تمديد داد. این اقدام، یک بالشتک مالی و یک چارچوب ساختار یافته برای تثبیت و بهبود وضعیت شاخص های کلان اقتصادی اوکراین ایجاد نمود. همچنین بانک مرکزی اوکراین برای تسهیل مبادله ارز برای میلیون ها اوکراینی که به دلیل شرایط جنگی، به خارج از کشور مهاجرت کرده بودند، برنامه های مشترکی را با سایر بانک های مرکزی جهان به ویژه فدرال بانک های اروپایی و بانک های مرکزی منطقه یورو، به اجرا درآورد.

به عنوان نمونه، در همان روزهای ابتدایی وقوع این مناقشه نظامی، رئیس وقت بانک مرکزی اوکراین اعلام کرد که به سبب توافقات صورت گرفته با بانک های مرکزی در ده کشور، از جمله کشورهای حوزه اسکاندیناوی، پناهندگان اوکراینی به راحتی می توانند ارزهای ملی خود را در این کشورها مبادله کرده و به خدمات مالی و بانکی اصلی در کشورهای میزبان خود، دسترسی داشته باشند.

ارتقا سطح تاب آوری مالی در اوکراین به سبب اقدامات و سیاست های بانک مرکزی

بانک مرکزی اوکراین به سبب تجربه مناقشه نظامی با روسیه بر سر جزایر کریمه در سال ۲۰۱۴، آمادگی خوبی برای مواجهه با التهابات مالی، ارزی، بانکی و اقتصادی حاصل از این جنگ داشت. به همین دلیل، در راستای ارتقا

کارآمد شرایط ملتهب فعلی، درصدد بهبود زیرساخت‌های خود برای حرکت سریع و پُشتاب به سوی ارائه خدمات بانکداری باز (Open banking services) است. تصویب قانون جدید پرداخت‌های بانکی در ماه‌های گذشته، امکان اجرای زودهنگام این رویکرد را فراهم خواهد کرد، به طوری که رئیس بانک مرکزی اوکراین اعلام کرده با تصویب این قانون، فرآیندها و خدمات بانکداری باز از آگوست ۲۰۲۵ عملیاتی خواهد شد.

کاربروری یافتن مدل بهینه خدمات بانکداری باز، قبل از وقوع مناقشه نظامی روسیه و اوکراین آغاز شده بود. در حقیقت، ماه‌ها قبل از شروع جنگ، بانک مرکزی اوکراین با همراهی و همکاری کارگروه‌های مالی، ارزی، بانکی و اقتصادی، برنامه اجرای یک بستر آزمایشی از خدمات بانکداری باز را طراحی کرده بود که این برنامه شامل مشخص شدن مسیرهای توسعه‌ای پیش‌رو، ترسیم نقشه راه این پروژه و تعیین الزامات کلیدی برای پیاده‌سازی مولفه‌های بانکداری باز بود و این نهاد پولی قصد دارد در آینده‌ای نزدیک، پالت آزمایشی این پروژه را در یک محیط واقعی بانکی به اجرا درآورد.

اولویت‌های سیاستی آتی بهبود دهنده در دستور کار بانک مرکزی اوکراین

در حال حاضر، بانک مرکزی درصدد برنامه‌ریزی برای تحقق اولویت‌های سیاستی آتی بهبود دهنده در نظام مالی و بانکی اوکراین است که برخی از این اولویت‌ها به شرح زیر است:

- **اولویت اول**، تلاش در جهت توسعه رویکردهای فناورانه، تکنولوژیکی و تسریع در دیجیتالی‌سازی بخش اعظمی از بسترهای مالی و بانکی اوکراین در جهت حرکت به سمت الحاق موفق به اتحادیه اروپا است.
- **اولویت دوم**، ارتقا سطح زیرساخت‌های پرداخت و تراکنش‌های بانکی به استانداردهای بین‌المللی ISO ۲۰۰۲۲ در آینده نزدیک است.
- **اولویت سوم**، تکمیل الزامات تجاری موردنیاز برای توسعه بستر پرداخت‌های دیجیتالی آتی و ارتقا آن به سطح مولفه‌ها و فیچرهای موجود در نسخه جدید نظام ملی پرداخت‌های الکترونیکی اوکراین (SEP). طبق اسناد استراتژیک بانک مرکزی اوکراین،

این اقدام باید تا پایان سال ۲۰۲۴ صورت پذیرد. زیرا اوکراین در ماه‌های اخیر، در شرایط مناسبی برای پذیرش درخواست پیوستن به اتحادیه اروپا و نهاد پولی منطقه یورو قرار دارد و همه این اقدامات، به طور قابل توجهی اوکراین را گام به گام به این الحاق نزدیک‌تر خواهد کرد.

- **اولویت چهارم**، همسوسازی الزامات طرح‌های شناسایی الکترونیکی صنعت مالی و بانکداری اوکراین با رویکرد نظارتی BankID است. تحقق این امر موجب می‌شود که بستر جامع مالی و بانکی اوکراین، قرابت ساختاری بیشتری با سازمان‌دهی‌های تجاری و بانکی اتحادیه اروپا پیدا کند. همچنین ایجاد چنین شرایطی، این امکان را برای کاربران اوکراینی داخل این کشور فراهم می‌کند که خدمات مورد نیاز خود را به صورت دیجیتالی و مستقیماً از تمامی ارائه‌دهندگان خدمات مالی، ارزی، بانکی و اقتصادی مستقر در اتحادیه اروپا دریافت کنند و برای کاربران اوکراینی غیرمقیم نیز دریافت خدمات مشابهی با واسطه از طریق شرکت‌ها و موسسات مالی دولتی اوکراین، امکان پذیر می‌شود.

منابع:

1. <https://www.hhs.se/en/houseoffinance/outreach/news--press/news/2024/central-banking-in-wartime-lessons-from-ukraine/>
2. <https://www.europeanpaymentscouncil.eu/news-insights/insight/payments-war-time-story-national-bank-ukraine>
3. <https://www.suomenpankki.fi/en/media-and-publications/russias-invasion-of-ukraine/>
4. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/703361/IPOL_BRI\(2022\)703361_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/703361/IPOL_BRI(2022)703361_EN.pdf)
5. <https://www.fnp.org.pl/en/central-banks-of-ukraine-and-of-poland-in-wartime/>
6. <https://feps-europe.eu/war-economy-how-economic-policy-can-help-ukraine-win-the-war/>
7. <https://www.hhs.se/en/houseoffinance/outreach/news--press/news/2024/central-banking-in-wartime-lessons-from-ukraine/>
8. <https://www.europeanpaymentscouncil.eu/news-insights/insight/payments-war-time-story-national-bank-ukraine>
9. <https://www.suomenpankki.fi/en/media-and-publications/russias-invasion-of-ukraine/>
10. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/703361/IPOL_BRI\(2022\)703361_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/703361/IPOL_BRI(2022)703361_EN.pdf)
11. <https://www.fnp.org.pl/en/central-banks-of-ukraine-and-of-poland-in-wartime/>
12. <https://feps-europe.eu/war-economy-how-economic-policy-can-help-ukraine-win-the-war/>